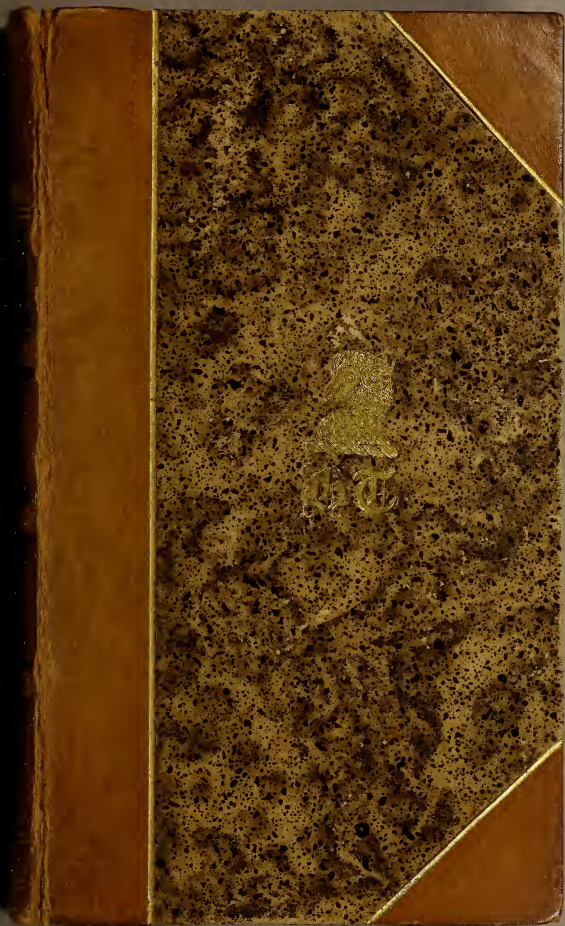

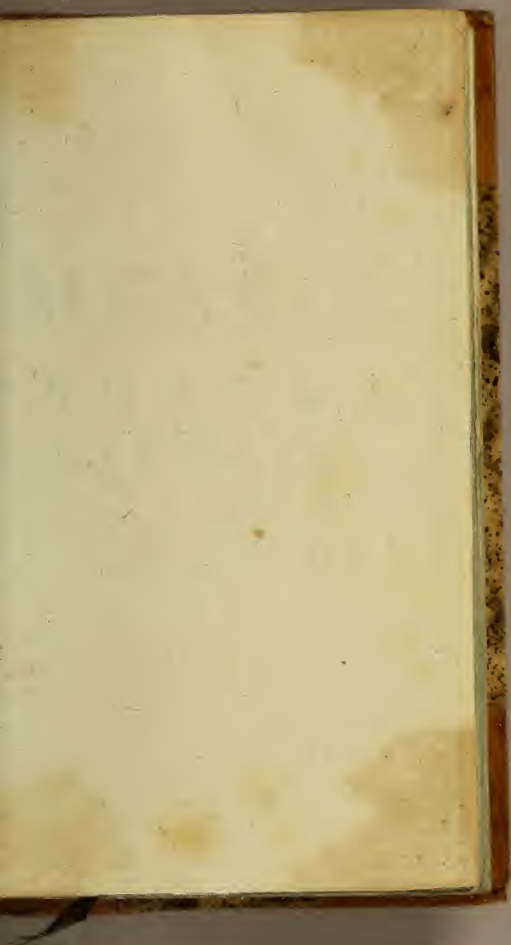

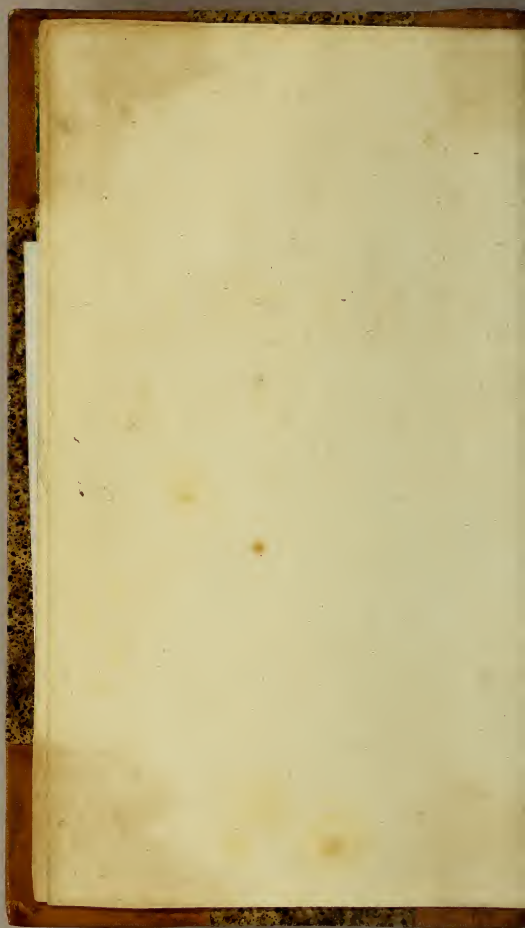

John Carter Brown.

MESSIS
PARAQVA.
RIENSIS.

8

1113

1113

1113

1113

MESSIS PARAQVARIENSIS

A

PATRIBVS SOCIETATIS
IESV PER SEXENNIVM IN

PARAQVARIA COLLECTA,

Annis videlicet

*M. DC. XXXVIII. XXXIX. XL.
XLI. XLII. XLIII.*

Conscripta à

P. ADAMO SCHIRMBECK,
SOCIETATIS EIVSDEM
SACERDOTE,

Permissu Superiorum.

MONACHII,

Formis LVCAE STRAVBII,

impensis IOANNIS VVAGNERI, Cuius & Bibliop.

Anno M. DC. XLIX.

JOHN CARTER BROWN

MISSISSIPPI
PARAGRAPHS

PATENT OFFICE

U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE

WASHINGTON, D.C.

NO. 100,000

1880

U.S. PATENT OFFICE

WASHINGTON, D.C.

U.S. PATENT OFFICE

WASHINGTON, D.C.

1880

U.S. PATENT OFFICE

WASHINGTON, D.C.

MISSISSIPPI

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
DOMINO

MAXIMILIANO

COMITI PALATINO RHENI,
VTRIVSQUE BAVARIÆ DVCI,
S. R. I. ARCHIDAPIFERO ELECTORI,
PRINCIPI AC DOMINO SVO CLE-
MENTISSIMO,

ICEAT agri Christiani
messoribus, qui in gle-
bâ olim tam sterili vt-
cunque fructuosè de-
udârunt, Serenitati Suæ reueren-
ter manipulos, & foetas frugibus
aristas inclinare: quæ cum sint suo
fructu ac sponte graues, ad Sereni-
tatis Suæ conspectû multò prom-
tius capita submit tunt, à Iosephi
fratribus, quos ipse totidem sibi
manipulis repræsentari in somnis
videbat, reuerentiam edoctæ. Et
licet hæc animarum seges propitio

EPISTOLA

diuini Solis ardore maturata, omnem
 Cœlo prouentum debeat; erit tamen non parua laborantibus
 consolatio, etiam Serenitatis Suæ lumine percurri: præsertim
 cum non ignoremus, vti Serenitas Sua pro summâ suâ pietate rem
 Catholicam non domi tantum, sed foris etiam, vnâ cum Serenissimi
 Nominis famâ propagat; ita eius successu magis, quàm suis
 emolumentis recreari. Meminimus, aliquot abhinc annis, Messis
 Paraquariensis à minimæ Societatis nostræ operis illic collectæ specimen
 summâ voluntate Serenitatem Suam accepisse, illisque oculis
 dignatam, quos summorum negotiorum tractatione fatigatos,
 eius lectione potius, quàm quouis viridario oblectauit. Hoc exem-

plo

DEDICATORIA,

plo freti, sex annorum prouentum,
breui libello, velut in frumenta-
rias rationes relatum, Serenitatis
Suae clementissimis oculis exhibe-
mus. Postremò vt Serenitas Sua
post militare ferrum, in vsum vo-
meris ac falcis restitutum, multis
aristis posthac superstes, pacem,
quæ modò in herbâ est, diutissimè
iam adultam videat, precatur Kal.
Febr. 1649.

SERENITATI SVÆ

Deuotissimum

Collegium Landishutanum
Societatis JESV.

AD
LECTOREM.

E à nobis historiam ab ovo, ut aiunt, repetendam expectes. Amice Lector monitum te velim, me, quæ ad finem ac calum Americanum spectant, brevitatis studio præterire: tum quod ab ijs hoc præstitum sciam, qui ante me Patrum nostrorum in Paraguariâ labores ac fructus conscripsere; tum quod è tabulis aut libris, quibus hic Orbis datâ operâ describitur, facilius addiscas.

Et si verò multa sint illic à Patribus pro animarum causâ gesta, quæ laudem ac publicum mereantur; plura tamen consilio ex ijs dissimulaui, quæ usui quotidiano legentibus si non vtiliora, certè irritiora, gratiam nouitatis non essent habitura. Et profectò gratulemur huic

Orbi

AD LECTOREM.

Orbi ac aëno nostro, multa præclarè pro Dei
 causâ à varijs acta, quæ per se eximia, & ex-
 eritis perquam operosa famam demeruissent,
 nunc non aliter obsolescere, quàm olim Salo-
 monis atate argenti eniluit: quamvis nihilo
 deterioris nota postmodum in Lydio Lapide
 appareret, quando etiam in lacunis enituit.
 Quòd si in quotidianis etiam rebus quidpiam
 erit aliunde rarum; illud publico & oculis iuis
 minimè subducemus.

Patrum quoque è Societate nostrâ, qui il-
 lic vitam religioso sine magnâ meritorum non
 modo conscientia, sed famâ insuper clausè-
 runt, plerosque præterimus: ne quis putet,
 ne familiarium Panegyrim, non Indicarum
 rerum historiam texuisse. Peregrina enim
 sectanti allatum ex orbe altero folium, plùs
 quàm natum in patriâ pomum arridet. Hinc
 P. Didaci Aluarij, Pánama in Peruano re-
 gno nati vitam, nullâ non virtute insignem,
 & ad extremum morte pro Neophytorum sa-
 lute obuâ nobilitatam, omnino tacemus.
 Eandem ob causam P. Didaci Ferrerij Belgæ,
 & P. Iosephi Domenecchi Hispani virtutes sile-
 bemus; quibus uterque non in illâ solùm Bar-
 A 5 barorum

AD LECTOREM.

Barorum caligine emicuit, ut in obscuro
qualibet scintilla micat; sed potuissent in Eu-
ropa quoque meridie inter sidera spectari.
Alios tamen, quod occasionem praberent,
res Indorum aut insolens quidpiam enarran-
di, non prateriui.

Indorum adhuc furorem, cui nemo bonus
absque commiseratione succenset, subinde li-
beralius enarro: quod credam, neque Le-
ctori inexpectatum, neque genti illi probro-
sum fore; quidquid, ut egri nondum curatâ
phrenesi, in medicos euouerunt. Magnam
potius accessionem ad aeternum Indorum de-
cus facit, quod non ita pridem belluis omni-
bus immaniores, hodie frenum exosculentur:
ut sperem, ab illis ipsis si minus commenda-
tionem, certè veniam me consecuturum, si sua
vulnera legant, tam honestâ fuisse à me cita-
trice obducta.

Dum autem Paulopolitanos dicimus, In-
dorum libertati imminere; absit, ut gentis
ullius famam attredemus: neque enim eos
reprehendimus, qui regio ac publico iure In-
dis imperant; sed eos duntaxat historia per-
stringit, qui privati emolumenti prapostero
studio

AD LECTOREM.

Studio aduersus Summorum Pontificum ac Regum auctoritatem eam sibi potestatem vendicauerunt. Ut adeò non uniuersa nationis cuiusquam dedecus, sed singularium hominum vitia notemus.

Denique ne quisquam suspectam habere meam fidem possit; sanctè profiteor, me res omnes ea prorsus serie fide optimà percensuisse, quam Autographum ipsum suggessit: quod ad Admodum R. P. N. Mutium Vuellescum p. m. tunc Societati uniuersae Praepositum Generalem Romam à P. Francisco Lupercio Paraquaria Prouinciali missum, ad nos denique allatum est. Inde, quae publico digniora praeteris sunt visa, nostra Germania Superioris Prouincia potissimum in lucem edenda cò promptiori voluntate suscepit; ut singularia Paraquariensis Prouinciae in hanc nostram merita publico monumento testaretur. Neque verò inanem hanc monentis curam fuisse multa docebunt; quae Lectori non antè prae monito videri possent, ceu ad ornandam fabulam elegantius, quàm veriùs à me superinducta. Ad ego veriùs, fontem ipsum ullà commenti cuiusquam suspitione inspicere; rebus, ut à sca-

AD LECTOREM.

tarigine suâ fluxerunt, intactis præter manus
nihil addidi. Quod verò non uno loco, in Bo-
roraorum præcipuè coloniâ sim multa minu-
tim prosecutus; id ipsum ab ijs accepi, qui res
à seipsis gestas omnium verissimè, non ut testes
modo illorum operum, sed etiam auctores, per-
scripserunt. Fateor, sæpe me attonitum ad
tam festina Dei omnia gubernantis exempla
stupuisse, ac mihi met non semel occinuisse;
nihil nos debere priscis temporibus ac prodi-
gijs invidere: quæ solâ ætate priora, in recen-
tibus exemplis ut in Eclypa veneremur.

Hac idcirco præmisi; ne Lector totam Pa-
raquariam in paruo libello lustraturus, in in-
gressu offenderet. Vale, & è flauenti Para-
quaria messe fructum non colorem lege.

MES-

MESSIS PARAQVARIENSIS.

STATVS PROVINCIAE.

PARAQVARIA Australis
Americæ pars est, Bra-
liæ finitima, quæ à Para-
quario fluuio illic cele-
bri nomen sortita, æquali tractu
cum Promontorio Bonæ spei ultra
Capricorni Tropicum excurrit.
Huic accensi Tucumáni, gens ultra
Páranam latum flumen sita, Chri-
stianis operis ingentem industriæ
campum aperiunt. In hoc igitur
agro, laboris ac frugis ex æquo fe-
raci, hoc sexennio, quo eius Regio-
nis Annuas definimus, ultra cen-
tenos, nunc sexageni, nunc octoge-
ni è Societate Jesu laborârunt, nisi
maiores animos quàm copias se-
cum afferrent, messi minimè pares
futuri. Sed parua manus magnis
animis

*Patrum
in Para-
quaria
nume-
rati*

animis DEI & animarum causam complexa, collectas in paruo vires latius exseruit. Etenim regiones illæ situ & barbarie vastæ, nec amplius quàm octonis Collegijs habitatæ, ita domicilia & operas habent diuisas; vt vndequaque per excursions possint à Patribus iuari. Gens ipsa paulatim à solitudine & siluis, quas etiam in moribus circumferebant, ad communem viuendi vsum vitæ ciuilis lenocinijs inducta, hodie viginti duabus colonijs, quas Reductiones vocant, continetur. Verùm ad hanc in officio non modò boni ciuis, sed hominis etiam Christiani continendam, dum Patres totis viribus adniterentur, nouam rempublicam, veteri veraque Religione stabilitam, exteræ propè turbæ conuellebant.

*A Paulo
opolita-
nis tur-
bata Nec
phytorio
quies.*

Oppidum est apud Brasilos, à S. Paulo dictum, vbi colluuiæ è Barbaris & Christianis collecta, libertati

rati ac fortunis Paraquariensium
 perpetuò insidiatur. Inde enim iu-
 sto sæpe exercitu egressi prædones,
 quidquid armis obtinent, ad serui-
 tutem abripiunt. Quocirca Neo-
 phyti, qui Guairam flumen accole-
 bant, quòd ipsi hostium furorem, si
 quid mouerent, omnium primi ex-
 ciperent, cgebantur ultra Pára-
 nam & Vruaicam tutiora quærere.
 Cuius consilij ac fugæ eosdem du-
 ces habebant, quos religionis nu-
 per susceptæ auctores agnouère:
 sine quorum auctoritate Gens illa,
 olim æquè rudis, ac hodie doceri
 prompta, nihil aggreditur. Sed ne-
 que totis fluminibus prædantium
 sisti rabies potuit; quin summa ce-
 leritate correptis armis, non belli
 tantum famâ, sed milite omnia
 complerent. Qui quorum perni-
 ciem spectarent, cum pars hostium
 Religionem, pars opes & liberta-
 tem Neophytorum pro hoste habe-
 rent, facile Paraquarienses ex ve-
 teri

*Arma
ab ijs in
Paulopo-
litanos
sumpta.*

teri odio coniecere. Itaque vim,
quæ non minùs ad Religionis quàm
fortunarum iacturam pertineret,
statuunt, coniunctis viribus repel-
lendam; hostemque, si euentus æ-
què vt causa belli faueret, funditus
delendum. Igitur habito delectu,
è tam numerosâ gente non vltra
quatuor millia, variè pro cuiusque
ingenio ac peritiâ fuere armis in-
structa. Qui ad Bororæum oppi-
pidum, quod in Prouinciæ finibus
est, lustrati, ab exploratoribus do-
centur, hostem vnus diei itinere
distantem, trecentis canôis (ita
cymbas vocant ex vnicâ arbore ca-
uatas) copias imposuisse. Eæ dein-
è bis mille septingentis Tupicis ac
quadringentis Paulopolitanis (ab
oppido S. Pauli ita vocamus) con-
flata, vbi secundo Acaraquaiâ, qui
fluvius in Vruaicam se exonerat,
classẽ promouerunt, primi Para-
quarienses copias ad pugnam la-
cessunt. At illis adhuc instruendâ
acie

cie occupatis , interim Ignatius
 biazù , gentis suæ , & nunc belli
 apud , cum quinque nauigijs ob-
 ius, prius quàm arma inferret, gra-
 i oratione hostium perfidiam per-
 trinxit: Mirari se, Christianum no-
 men illis tam vile haberi, vt non
 ereantur, id impio bello in perni-
 ciem suæ veriùs quàm alienæ salu-
 is fœdare: quod tamen Indi nuper
 susceptum cuperent morte & bel-
 lo tueri. Desistant modò ex illâ
 gente prædas agere, quam ad Chri-
 stianam libertatem non ita pridem
 enatam, toties ad seruitutem sce-
 lerum mancipia rapuissent: se, etsi
 de victoriâ erga profligatâ con-
 scientiæ militem nihil dubitet, mal-
 le tamen cum vniuersâ gente , si
 successus arma consultò suscepta
 destituat, in acie mori, quàm in ne-
 fariâ seruitute viuere. Addebat,
 iisdem se armis Patrum Societatis
 IESV vitam propugnatueros, quibus
 aras & focos tuentur; quorum neu-
 trum

*Expro-
 brata
 hostibus
 perfidia.*

trum aptè ac religiosè instruere
 absq; illorum ardore ac studio pos-
 tuissent. *Initium pugnae.* Quà inexpectatâ Regulæ
 oratione hostes etsi perculsi, dissi-
 mulato tamen metu, Paraquarien-
 ses feroci in speciem alacritate vl-
 trò ad pugnam prouocârunt. Illi
 verò longè veriori fiduciâ lacessen-
 tibus obuij, pugnae initium maioris
 tormenti, quod contabulatis lem-
 bis erat impositum, explosione fe-
 cerunt. Hoc initium praelij simul
 ac victoriæ fuit: tres enim cymbæ
 hostiles eo ictu depressæ plures In-
 dos, ac duos Paulopolitanos eodem
 exitio inuoluerunt. Sed longè cer-
 tius victoriæ omen à pietate, quàm
 armis Neophyti habuêre. Patres
 enim animos militi è Cælo additu-
 turi, cum imbelli multitudine ad
 ripam fluminis, cui vtraque classis
 innatabat, Cælites in subsidium
 euocârunt. Vbi verò ad S. FRAN-
 Cisci XAVERII nomen deuen-
 tum est, quod Paraquariensi militi

pro

S. Fran-
 cisci Xa-
 uerij in-
 vocatum
 auxilio.

o tesserâ fuit, maiori contentio-
 illud nomen extollebant. Ea vox
 inde à militibus auspicatò exce-
 ta, alacriq̃ clamore ab vniuerso
 exercitu propagata, hosti tantum
 erroris incussit, quanto paulò pòst
 secuta clades respondit. Neo-
 hyti suâ sponte & recenti stimulo
 incitati, hostem non tam ad pugnâ
 uam pœnam depõeabant. Inde
 nim cædis factò initio latè flumen *Hostium*
 ostili sanguine perfudère: victo- *cader.*
 iamq̃ vnâ cum hoste profecuti,
 tantam ei desperationem iniece-
 runt; vt, cùm post eam suorum
 tragem videret, nihil in nauali pu-
 gnâ superesse præsidij, primò ad
 insidias versus, copiarum partem
 elâm in litus expositam, iuberet
 tergo Paraquarienses adoriri, il-
 lisq̃ ancipiti prælio distentis, à se
 belli molem auertere. Cùm verò
 nec illud consilium ita succederet:
 quin cladem, quam Neophytis de-
 stinabant, ipsi vtrinque paterentur:
 apertâ

apertâ demum fugâ pleriq; deser-
tis nauibus, in continentem egres-
si, fortunam illic nihilo stabilioren
in vndis reperêre. A Neophyti
enim in ipso littore circumuenti, ac
vt primum pedem extra naues ex-
tulerunt, obtruncati sunt. Nec i
felicioribus armis pugnauêre, qu-
â reliquo exercitu in alium cam-
pum ardore belli, & Paraquariens-
ium impetu abrepti, iterato subin-
de congressu, propè omnes interie-
runt. Ac nisi nox imminens, cladem
hostium distulisset magis, quàm fi-
nisset; omnes potuissent interne-
cione deleri. Sed illi, qui supere-
rant, recentibus Paraquariensium
viribus in alterum diem seruati,
pars interim fugâ euasit; pars vi-
ctoribus supplex, inducias postula-
uit. Illæ verò ab irato victore ne-
farijs prædonibus ita sunt negatæ;
vt iuberentur vnius noctis, cui tan-
tisper vitam deberent, inducijs
contenti, se cras ad eadem velut
victi-

ctimas colligere. Interea, ne hostē
prædam Neophyti parūm cautē
secuti, se insidijs obijcerent, à pu-
nā se recipere, & corpora curare
sunt; tribus tantūm eo die de
oto exercitu desideratis. Vix orto
ein' die hesternos animos & arma
enuo victores corripuēre, ac ho-
em iam temerē dissipatis ordini-
us pugnantem, pari semper fortu-
ā inuasēre. Et confici sanē hosti-
es reliquæ ad vnum omnes ante
meridiem potuissent; nisi oborta
gens tempestas, dum Paraqua-
ensium arma impetumque mora-
ur, hostibus iterum in saltum pro-
imum fugiendi spatium dedisset.
um Paraquariensis miles deserta
upicorum castra ingressus, cūm
ffet cædis quā prædæ auidior,
contentus hostem esse castris exu-
um, inde in Tupícos, vt ad venaz-
ionem erumpit. Quippe hostes in
luas densis arboribus impeditas
ilapsi, desperato in armis præsi-
dio,

dio, furori insequentium cred-
bant tota se nemora obiecturos.
Verum illo quoque loco exagita-
ferarum more, vt viuebant, mor-
turi, à Neophytis velut indagi-
claudebantur. Ac eò iam victoru-
ardor euaserat, vt omni posthabi-
vitæ periculo, per inuias rupes
ardua septa eluctati, omnia latib-
la ferro scrutarentur: ex quib-
protracti hostes, etsi in extrem-
discrimine ferarum instar in rabie
acti, vltimas vires experirentur, v-
esse acerrimi solent supremi cona-
tus; à potentiori tamen vincentium
irâ sunt oppressi; Neophytis diu-
no præsidio aduersus immanem
Tupicorum vesaniam seruatis: qui
in eos non secus, ac prouocatas
cubilibus feras desæuiebant; cùm
ijs enim viritim & cominus con-
gressi, quòd iustum conflictum loci
angustia negarent, singuli singulo-
rum victores, communem inter
victoriam efficiebant. Ad extre-

mum

um Paraquarienses perpetuâ ho-
 ium cæde fatigati, paucos, qui ce-
 s superfuere, fugientes insequi de-
 iterunt. Ex Neophytorum vni-
 erso exercitu tribus tantum sub-
 nitium pugnae cæsis, quadraginta
 ubinde saucijs, cætera victoria ex-
 ra hostilem sanguinem, quo erant
 victores aspersi, propè incruenta
 uit. Paulopolitani suorum cen-
 um viginti desiderarunt. Ex Tu-
 picis pauci superstites, damnato
 postea bello & servitute, quam ipsi
 a Paulopolitanis passi, alijs nullo
 quo commodo minitabantur, ad
 Paraquarienses transiêre, illorum
 tyrannidem execrati, à quibus per
 amicitia speciem, pro mancipijs
 habiti, gentium fidem & patriam
 libertatem violassent.

Tam præclaram victoriâ inco-
 lae passi sunt, se post Deum Xaueria-
 no nomini debere: cui publico ritu
 persolutis gratijs, Christianam Re-
 gionem ac mores posthac multo
 aui-

Victoria
 Neophy-
 torum
 S. Fran-
 cisco Xa-
 uerio at-
 tributa.

auditiùs retinuère; vt cuius beneficio non animos tantùm, sed corpora quoque ac patriam seruâssent. Ad Patres quoque magnam victoriæ partem referebant: quòd præter statos labores, quos illi generatim impendunt, in hoc conflictu eorum verbis ac spe diuini subsidij animati fuissent.

Cæterùm dici non potest, quanto amore ac beneuolentiâ illi ipsos amplectantur: quos cùm sciant, suæ salutis studio, ex alio orbe per immensa terrarum ac marium intervalla illuc aduolâsse, eorum ultra barbaræ indolis modum venerantur. His ipsis annis, postquam tres ac triginta Patres recens eò ex Europâ appulissent; Indorum multitudine ducentarum leucarum itinere sponte suscepto accurrerunt: vt Patres suâ causâ tot maria emensos, coràm salutare, cantuque ac ludis, pro ritu ingenioque gentis non inconcinnis, recreare possent. Verùm

Patres,

*Recentiū
Patrum
in Par-
quariam
aduentus.*

Patres, quos candor gentis & spes,
 eius ad frugem reuocandæ, vltra
 omnes modulos demulcebat, ex eo
 loco, vbi exscenderant, paulò post
 interiora regionis petaturi, per de-
 sertam centum & ampliùs leuca-
 rum solitudinem difficile prorsus
 iter adornârunt. Igitur, quòd solis
 ardor progredi impunè neminem
 interdiu patiatur, Patres triginta
 sex per vastam solitudinem viâ no-
 ctu semper initâ, curribus uteban-
 tur: vt non modò itineris molestis-
 simi compendium haberent, sabulo
 accenso calcantium vestigia fallen-
 te; sed vt totidem etiam domicilijs
 in loco penitus inhabitato, quique
 pro tecto nihil nisi ardens cælum
 habet, velut Hamaxobij habita-
 rent. Quo itinere sanè permolesto
 denique Cordubam urbem, Hispan-
 næ ciuitatis nomine donatam, vt
 votorum terminum ac laborum
 stadium attigerunt.

Porro quæ sint à singulis Colle-
 B gijs

gijs, aut etiam è Societate inter Paraquarienses gesta ; quæuè illorum instinctu Indi Christiana facinora ediderint , Collegiorum ordine deducemus.

COLLEGIVM CORDVBENSE.

PRæcipua hæc Patrum ac literarum sedes in Paraquariensi ditione habetur : vbi tanquam in Seminario doctrinâ & virtutibus non Religiosæ tantùm mentes, sed exterorum quoque ingenia excoluntur. Quod sanè apud eos mirandum est, qui paulò ante disciplinæ omnis seu ciuilis seu diuinæ expertes, hodie ad Europæorum exemplar & propè inuidiam audiunt, de summis rebus disputari. Ex hoc Collegio, anno 1638 emissi ad salutem & iuga Orienti Soli obiecta binii Patres operam suam magno laboris precio elocârunt. Nam præter quotidiana emolumenta, quorum

um eiusmodi excursionses sunt
 erquam feraces, quædã memoratu
 gna euenire. Inter ea terrores nu- *Iuuenis*
 eramus, quos iuueni ad omne fla- *scelera*
 tij genus obstinato, somnus & *in somno*
 onscientia obiecit. Is enim ad om- *castiga-*
 es meliora suadentium voces om- *ta.*
 no surdus, in somnis ad tribunal
 pi diuinum sibi videbatur; vbi
 sdem sceleris accusatores aucto-
 s; dæmones habuit; qui à Chri-
 o iudice reum pro modo scele-
 am torquere iussi, tam immaniter
 illum flagris defauierunt; vt in-
 r illos cruciatus dolorum acerb-
 te experrectus, non vani somnij
 effigia toto corpore sentiret, ne-
 ue se mouere lecto præ atrocium
 erberum sensu posset. Tum verò
 ost ictus resipuit, Patrique ad se
 ccessito, maximo animi dolore,
 lurimorum scelerum reum se fas-
 us; deinceps euigilauit. Quem ex
 o felicem dicas, quòd de salute
 na, quam cum multis vigil negle-
 it, saltem rectè somniârit.

*Constans
alterius
iuuenis
probitas.*

At longè citiùs alter iuuenis virtuti manus dedit, qui semel ante plures annos cuidam è Societate peccata confessus, tam constante à vitijs ex eo tempore abhorruit; vnde ad quemuis illorum assultum Crucis signo, & obfirmatâ ad virtutem voluntate se muniret. Vnde cùm hoc ipso anno Patribus obuius animus apud alterum horum expiaret; Pater, qui aures ei dabat, miratus in hac barbarie tantum animi nitorem reperiri, ex eo causam integritatis rogabat: qui asseruit, se ex eo momento, quo Patrum cuidam animum aperuisset, documentis bene viuendi instructum, nihil grauius exinde admisisse. Tanti interest, animone an aure duntaxa monitorem admittas.

*Inda a-
dulta in-
nocentia.*

In altero quoque sexu ac ætate maiori admirationi locus est, femina fuisse, quæ ad extremam vsque ætatem nullâ se lethali culpâ inter tot peccandi illecebras & exempla

foeda-

edârit. Cuius tam adultæ inno-
 centiæ causam anus illa Dei Parenti
 magnâ ex parte debuit. Ei enim
 perquam semper addicta, cùm pre-
 torijs globulis, quibus pium pos-
 set Deiparæ pensum adnumerare, *Et in*
 areret; digitis id muneris deman- *Deipa-*
 auit; per quos tamdiu statas Vir- *rampia*
 ni Matri salutes dixit; dum fors
 li melior alias illi ad precandum
 ecades digitorum loco submisit.
 tunc euenit, cùm ipsa foras, an-
 onæ colligendæ causâ, in agrum
 gressa, herbarum radices velleret;
 enim euulsis inter spissa germi-
 um folia Coronam Dei Matris in-
 enit, eleganter orbiculis instru-
 am. Illam non aliter quàm do-
 um è cælo submissum exosculata,
 gitis substituit: quos vicario mu-
 ere tamdiu religiosè functos Dei
 arens illo pietatis seu præmio, sen-
 strumento nobilitauit.

Neque huic vetulæ quidquam in
 udio Christianæ pietatis vir item

*Indi Se
nis pati-
entia.*

grandævus concessit, quem Patre
in mapali decumbentem salutâ-
runt. Is cùm esset graui vlcerum
tumore & acerbis doloribus prop-
fectus; nihilo tamen valentibus
morosior, hilari vultu omnes cru-
ciatus Dei causâ excipiebat. Nequ-
verò aliud in tot malis impatien-
tius, quàm Patrum, qui se homini
vicem dolere præseferabant, con-
solationem admisit: quin potiùs
affirmabat, præclarè secum agi; ne-
de tam honestis malis, quæ à Deo
immissa pro Deo amanter tolera-
ret, dolendum sibi, sed gratulan-
dum esse: quòd sciret, ab hac man-
nihil acerbum sine dulci consili-
proficisci: vlcera se pro totiden-
gemmis & beneficijs numerare: in-
ter omnes autem morbi molestia
vnâ re omnium grauissimè se affligi
quòd interesse rei diuinæ, cælesti-
que frui dape non posset. Ex hac
inquit, patientiæ palæstrâ me tan-
tis per in templum efferte; vbi age-
medi.

*Elus in
ss. En-
charistiã
desideriũ*

medicum sumam: neque cupio ad
ociter morbo, sed lecto leuari; ad
uem reuerti, quàm ad Regum do-
nos malo. Ita generosus senex, qui
ebus aduersis iusta nouit pretia
mponere, ad templum deporta-
ur: vbi postquam SS. Eucharistiam,
eu cæleste pharmacum, è manu Sa-
erdotis ingenti animi voluptate
ccepit, voto suo potitus ad tugu-
ium referri se passus est, seipso for-
ior: vtique postquam didicit, æ-
gros tam lautè à Deo haberi.

Verùm non ita penes paucos hæc
virtutis commendatio est, vt non
multæ virtutes sint pluribus ali-
quando communes. Has inter ma-
gno loco æstimandum temperan-
tiæ studium, vt inter barbaros ra-
rum: qui nihil sobriè agere soliti, si
quæ rationis vestigia in illâ ferita-
te, ceu saxa fugientes in ruderibus
litteras, retinuère; perpetuis com-
otationibus diluunt. Sed ij, qui
ex his populis Christi doctrinam

Indorum sequuntur, gulæ moderatione vel
quorum- Europæis exemplo sint. Etsi enim
dam tem- in summâ annonæ alterius inopiâ
perantia. solis propè carnibus abundant: :
 adeò tamen religiosè statis diebus
 earum sibi esum interdicut; vt
 quamlibet esuriem malint, quàm
 Christianæ legis iniuriam tolerare.
Et can- Pari candore conscientiam suam
dor in a- Sacerdoti aperiunt, posthabitâ ve-
periendâ recundiâ, quâ prohibiti non rarò
conscien- scelerum rei, etiam vni verentur
tiâ. vulnus detegere: cum isti non ani-
 mi stupore, aut cuiusquam impe-
 rio, sed expiandi se studio, etiam
 interpretis aures non fugiant: quo
 quidem his locis sæpius est ad quos-
 uis congressus vtendum. Quippe
 cum horum idioma sit non varium
 tantum ac multiplex, verum Euro-
 pæis etiam linguis admodum pere-
 grinum: hinc quantumuis magno
 conatu aut ingenio, nemo facile ex-
 terorum tot linguarum discrimina
 satis assequitur.

At

At non eadem vbique agrorum ^{Aliorum}
 fecunditas. Alicubi steriles Barba- ^{vilis.}
 rorum animi plùs laboris quàm
 fructus ferunt: quòd longâ scele-
 rum assuetudine, ac Dæmonum fa-
 miliari inter illos tyrannide corru-
 pti, à cultu mentis vt plurimùm ab-
 horreant. Testatus est hoc Patrum
 vnus, qui meridiem versus, alienæ
 salutis desiderio, solus ingentem
 planiciem peragrans, affirmavit;
 homines illos præter externam oris
 speciem nihil in moribus humani
 præ se ferre, bestijs per omnia non
 vitæ solùm fœditate, sed infandâ
 etiam consuetudine pares. Fami-
 liare ijs esse, dæmonibus à primis
 annis se mancipare; quibus ipsi vi-
 cissim ad detestanda quæuis scele-
 ra & obsequia abutantur. Ad eos
 in officio continendos stygium im-
 postorem nunc blandâ oris specie
 ad flagitia volentes inuitare; nunc
 assumpto supercilio ad impia iussa
 segniores minis exstimulare: inte-
 rim

rim maxima promissa eum adiungere, quibus improuidos demulcet, nihil bonâ fide præstiturus: tanquam parùm illi esset, præsentem eos voluptate periclitari: nisi etiam inani spe futurorum hiantes ex toto pessumdaret. Et certè quàm res ipsæ splendidis iniusti pollicitatoris promissis malignè respondeant, ingenuè quidam Patri fassus est: se post viginti annorum tyrannidem, nullum suæ seruituti ac tam lautæ sponcioni par precium, præter vilem attritamque lacernam, accepisse. Quâ probrosâ mercede, ac longè turpiori mercedis conditione offensus Indus, tandem infelix iugum excussit, à Patre, cui se permiserat, verioribus promissis ad Christianam libertatem animatus.

Cæterùm Pater, cùm in tam sterili solo vix paucas aristas retulisset; alibi messem facturus ditior, nihilo cultiora inuenit. Quindecim mapalia in planitie sita in-

quilina

*Vile seruituti
promissis
à damone
exhibetur.*

uilini prioribus feritate morum
 aud absimiles habitârunt. Nam &
 sti dæmonum ac brutorum socie- *Indi aliq-*
 ate infames, de Dei ac animi cultu *demoni-*
 omnia prorsus ignorant. Et iure *bis fa-*
 mireris, tantam inscitiam ne Chri- *miliares.*
 tianorum quidem, qui circumiace-
 ant, congressu expugnatam fuisse.
 Patri tamen, qui Fidei Christianæ
 capita, & partæ Salutis historiam
 explicabat, non impatienter au-
 culârunt, etiam in genua præeun-
 tis exemplo profusi; cùm Pater
 Christi è Cruce pendentis imagi-
 nem venerabundus brachio simul
 & laudibus efferret. Quin & infan-
 tes ultro obtulêre, salutari vndâ ex-
 piandos: tum & ipsi diuinas fontis
 illius vires edocti, innuerunt, se ab
 eo lauacro non esse alienos. Pater,
 quòd sciret Barbarorum ingenia
 pari leuitate sacra reijcere, quâ
 suscipiunt, & ætatem faciliùs ferre,
 quæ diu nascuntur; admissis ad Ba-
 ptismum liberis, parentes & adul-

tos, dum certius constantiæ periculum faceret, illâ repulsâ incendendos, in aliud tempus iussit reditum opperiri.

*Hispani
inter se
concilia-
si. & plu-
uiâ cali-
pus dona-
ts.*

Fuit hæc Patris excursio non Indis modò fructuosa, sed Hispanorum quoque agris & mentibus propè necessaria. Dissidebant illi inter se, capitalibus odijs incensi: in quorum agros cælum quoque, credo tantis odijs offensum, immitiùs exarsit. Nec iam tellus, ob diuturnam siccitatem omni humore destituta, poterat sementem, quæ tunc in herbâ iam erat, promouere, cum Hispani cæterâ obstinati, in publicæ tamen calamitatis remedio concordēs, Patrem aduentantem iunctis precibus adoriuntur; velit sibi ac telluri suæ re diuinâ cælum placare, quod iam diu suis frugibus an sceleribus iratum, pluuiam negasset, sementi, ne exaresceret, tam necessariam: sacrificio finito se supplicii agmine agros ipso duce circum-

cuitu-

uituros, ac S. Annæ Christi auia
ambaruālia consecratos. Pater
odem labore geminam sibi mes-
sem pollicitus, annuit: coeptaque
e diuinā, cū Euangelium perle-
gisset, vultu ad præsentes subito
conuerso, eos breui sed idoneā ca-
entiūque oratione ad mutuam con-
cordiam adhortatur. Tum ad aram
reuersus, peracto sacro idem denuo
argumentū auditoribus inculcat:
confusas discordiū voces, etsi sup-
plices, in cælo protumultuantium
clamore haberi: nec iungi preces
posse, vbi precantium animi diffi-
deant. Si sua vota velint aliquid
apud Superos posse; ipsi prius in-
ter se exorabiles, Deum ad veniam
suo exemplo prouocent: dignos
non esse, quibus cælum sit facile;
quando ipsi pumices & saxa ad
omnem veniæ mentionem obrige-
scant. Hæc oratio tantum in ad-
stantium pectoribus effecit; vt ve-
terum simultatum obliti, manus

a precibus ad mutuos amplexus
 auocarent; ac expunctâ iniuriæ cu-
 iuscunque memoriâ, supplicatio-
 nem concordî agmine obirent.
 Gratam verò Superis restauratam
 supplicantium amicitiam fuisse, cæ-
 lum docuit, illico nubibus obdu-
 ctum: è quibus opportunè delapsus
 imber arentem glebam, ac omnium
 adeò mentes precum tam felici suc-
 cessu recreauit. Ita eâdem pluuiâ
 fatiscens tellus, & dissidentium in-
 ter se animi coâluerè; magno vti-
 que & satorum & ferentium incre-
 mento: vt cælo inscripta videri ve-
 tus illa vox possit: *Concordiâ res par-
 ua crescunt.*

Inter hæc alij duo Patres opem
 ac solatium Indis Hispanisque al-
 laturi, alias oras promiscuè obi-
 bant, ad ripas trium fluminum si-
 tas: quæ ab ordine, quo Cordubâ
 discedentibus occurrunt, nomen
 sortita, solis numeris distinguun-
 tur, Inde ad Quartum flumen de-
 lati

ti in siluam hominum ac morum
 corruptissimorum incidere. Indi-
 nim illic auitâ superstitione Ido-
 s addicti, res diuinas ac nostras
 uersantur. Neque pauci cum dæ-
 none exsecrandum foedus pacti,
 adices impijs carminibus incanta-
 as ad alienorum corporum vitæ-
 que perniciem adhibent. Quæ pe-
 tis hoc loco adeò vulgata est; vt
 eam artem velut legibus, vsuue re-
 ceptam sub magisterio profitean-
 tur. Vnde pagis singulis impostor
 præest, nefarijs sacris initiatus; qui
 per speciem curationis, ægris ac
 valentibus veri simulatione impo-
 nit. Is enim, vt qui ægrotantium si-
 bi curam arrogat, Auerruncum se
 omnium malorum esse, habereque
 os tam salutare iactat, vt eo ad mor-
 bos ac pestilentes vomicas admo-
 to, pus omne videatur impunè ex-
 ugere. Vtque fidem simul & admi-
 rationem tam insolenti medicinæ
 apud præsentis conciliet; virus,
 tan-

*Impos-
 ris frau-
 in simu-
 lata
 morbo-
 rum cu-
 ratione.*

tanquam ex affectis corporum par-
 tibus ore adductum, palàm expui-
 quod tamen domi, priusquam pe-
 dem ad agri lectum inferat, ad te-
 gendam fraudem exceptū, postea,
 ceu pestem ipse ex alieno corpore
 in os deriuâset, decumbentium
 morbis affingit. Hac corporum pe-
 ste longè nocentior est illa, quam
 animis inferunt. Viri enim feminæ-
 que magicis herbis mutuò incon-
 cessos amores procurant. Quo in
 genere feminæ viris deteriores non
 verentur dolore & sanguine volu-
 ptatem emere. E naribus enim aut
 aliunde, vbi facilior vulneri via,
 spinis præacutis sanguinem elici-
 unt: quem vasculo exceptum, ac
 pulvere ceu farinâ non sine magico
 carmine subactum pro fūco & ce-
 rūsâ adhibent, eâ ratione; vt cor-
 pus totum illâ rubricâ ad lenoci-
 nium inficiant, cōmuni ac pro-
 pè certo intuentium Barbarorum
 exitio,

*Indorum
 mala ar-
 tes amo-
 rem con-
 stituti*

Porro

Porro vt sunt amoribus infames; *Duella*
non minoribus contrà odijs ar- *Indera.*
ent: quæ plerumque factiosos sin-
ulari certamine committunt, le-
bus pugnae, si crudelitas abesset,
propè ridendis. Quippe asperum
oxum è fune suspendunt; cuius vl-
ro citroque librati gesticulatione
ugilum ritu pugnae præludent..
um collato pede ambo demissis
apitibus, ad inferendos alternis ac-
xcipiendos ictus parati, duelli ini-
ium expectant: quod, quia in illâ
gente, contrà quàm nostri pugiles
consueuere, timidior is habetur,
qui prior hostem inuadit, sæpe de-
decoris metu, facere vterque diu-
cunctatur: sed velut galli gallina-
rei saxo in mutua vulnera tantisper
suspensio pugnam sine pugna pro-
ducunt. Licet autem pugilis primò
ictum excipientis alca tam sit peri-
culosa; vt, quoniam sæpe intortus
cum rabie lapis vitam hosti cum ce-
rebro elidit, tam periculosa gloria
videa-

videatur securitati posthabenda
 nihilominus, vt vulgus popu-
 lausum solet in veræ gloriæ loco
 ponere, ad famam fortitudinis ser-
 uandam obstinati Barbari sæpe ma-
 lunt inulti cadere, quàm iniuriam
 cum decoris iacturâ vlciſci: et si
 plerisque mortalium nihil videat-
 ur vindictâ dulcius. Victori incon-
 ditis vocibus vniuersa spectantium
 multitudo applaudit. Victus verò
 si superuiuat, nouum dedecus in-
 currit, si quantumuis malè ab an-
 tagonistâ concisus, vulnus obliget.
 Adeò non in tempore quæsitus ho-
 nor mortalium saluti ac vitæ illu-
 dit. Par ferè stolidæ vanitatis, quâ
 fortium virorum famam aucupan-
 tur, argumentum est, quòd sagittas
 ventri obliquè secundum cutem
 immerſas, diutissimè retineant:
 quas propè maiori cruciatu, aduer-
 sis cuspidum hamis in reditu offen-
 dentibus, multò post iterum euel-
 lunt.

*Vana for-
 titudinis
 ostenta-
 tio.*

Atque

Atque in hac ruditate, quamvis
operari par operi fructus eo Patrum
aduentu non potuerit: multis ta-
men utilis eorum consuetudo fuit
ad vitam rectius instituendam. Pri-
mo statim aditu à maximis sceleri-
bus abstracti non pauci, incestis to-
tis, dæmonumque familiari com-
mercio abstinuerunt.

Fuere quadraginta à Cordubâ *Duorum*
eucis duo decrepiti senes intra la *senū su-*
cubula non aliter, quàm feræ, dete- *bita con-*
cti; qui nihil Christianum præter *versio.*
lauacrum & nomen habuere. Hi
cognito Patrum aduentu è suis an-
tris horrenti canitie, barbaque pro-
lixâ visendi proreptabant, à tabe
vermibusque propè exesi, animis
longè ultra corporum fœditatem
sorditatis: vt quos nunquam mul-
torum licet flagitiorum à tot annis
reos, expræssent. Tandem non sine
peculiari Numinis consilio à Patri-
bus opportunè aduentantibus, ad
spem curamque salutis erecti, præ-
teritæ

teritæ vitæ seriem & noxas cum
multo gemitu repetebant, ætatem
illam, antè robustis vitijs seu impa-
rem seu infensam, etiam suâ sponte
immunem à vitijs exacturi.

Rēs est admiratione digna, in hac
præsertim gente tot præclara diui-
næ indulgentiæ argumenta tum in
omni ætate, tum in senibus præser-
tim elucere: quos aut consenuisse
scelerum ignaros, aut conscios pau-
lò ante mortem retractasse malè fa-
cta didicimus. Nempe diuinæ pa-
tientiae magnitudinem hæc demum
ætas decet; quæ in iuuenibus con-
tractior clementiam tantillo tem-
pore definitam non ita commen-
daret. His exemplis alium senem
accenseamus, ætate ac meritis lon-
gè maiorem. Is centum annos vi-
uendo multum supergressus, ex eo
tempore, quo sacris Christianis est
initiatus, octoginta ipsos annos co-
piâ confitendi, & propè materiâ
caruit. Vitam enim suam ita ad le-

*Octoginta
et senis
panocce
na.*

es Christiani hominis, suus ipse
 ost DEVM magister composuit; ut
 Patre, qui eum confitentem au-
 diebat, nullius grauioris culpæ reus
 haberetur, à vulgatis flagitijs, quæ
 inter incolas passim ut vsu vilio-
 ra grassantur, prorsus intactus.
 Sæculum adeò propemodum to-
 tum vnâ coniuge contentus, nihil
 omnino de sordibus, quibus Barba-
 ri solent matrimonij reuerentiam
 inquinare, contraxit. Pari conti-
 nentiâ habendi cupiditatem coër-
 cuit: ut rei alienæ, quamdiu vixit,
 nec animum nec manum adijceret.
 quæ apud nos quotidianæ virtutes,
 in illis terris ac moribus, iure mira-
 culis adscribantur. Postquam igitur
 vitam omnem, adeò sibi con-
 stantem, sæcularis senex Patri ex-
 posuit; ille periculum facturus,
 num tantum diuinarum rerum pe-
 ritiâ, quantum mentis integritate
 polleret, rogauit, ecquid de Deo
 sentiret: cui senex promptè, vnum
 se

*Et inso-
litus pre-
candi
modus.*

se Numen, cuius nutu hic orbis re-
gatur, agnoscere ac venerari, affir-
mabat. Rogatus deinde, quâ pre-
candi formulâ illud ipsum Numen
inuocare consuêset, aiebat, se non
aliud orandi argumentum, quàm
ipsum Dei, quem coleret, nomen
habere: quod proinde iunctis ad
cælum manibus precatus, per diem
sæpius ingeminaret: **DEVS! DEVS!**
DEVS! extra hanc vnam vocem nul-
lo se alio verbo aut ritu Deum per
omnem vitam compellasse: ad alias
preces sibi nec memoriam nec ani-
mum, sed magistros defuisse. Pater
in tantâ ignorantia tantam sapien-
tiam admiratus, cùm optaret ipse
coram inusitata præcationis speci-
men experiri, eum ad iterandas de-
more preces inuitabat; qui mox
admonenti obsecutus, manus & se
totum ad pium opus componit.
Illas igitur in altum iunctim elatas,
oculis etiam ad cælum secutus, tam
tenero animi sensu, quem totius
oris,

is, velut diuina degustantis, hilaritate prodebat, duarum syllabam disertissimam orationem instituit: vt Pater præ gaudio, quod ei senis pietas affundebat, lacrimarum non ampliùs potens, vix sensum caperet, fassus, omnes molestias, quas alienæ salutis studio necesse est Christianas operas in hoc orbis recessu deuorare, hoc melle tibi absterfas. Postremò senem peccatorum, quæ non nisi leuia afferebat, veniâ donatum deseruit, lætus, tandem se in centenario sene auium sæculum vidisse, quod scelera ignoraret.

Hanc Patris consolationem paulò post par propemodum dolor, etsi minimè diuturnus, excepit. Redeunti enim cum socio per pagum arduo iugo impositum nuntiatur, Indum eo loco ac penè momento obijisse, nullis ad agonem sacris procuratum. Quo nuntio venementer perculsi Patres, doliùere, sibi

sibi alas aut celeriores nuntium
 defuisse, à quo de periculo com-
 moniti, ad opem ferendam adiu-
 lāssent. Ita alienum casum & suam
 tarditatem, etsi inculpata, dolen-
 tibus, Indi demortui vxor superue-
 nit : quæ funiculum, multis nodi-
 à viuentē adhuc marito adstrictum
 depromens, asserēbat, hunc sibi
 paulò antè, quàm vitam finisset
 eo consilio ab ipso traditum ; v-
 Patribus, si quos esset nacta, bona
 fide exhiberet, adderetque : eum
 qui filum ita innodāssent, cū iam
 morti vicinus copiam Sacerdoti
 habere ob locorum interualla non
 posset, his nexibus pro conscientia
 suæ interprete vsum : vt quot nodi
 intortum funiculum viderent, tot
 noxarū, quarum se reum sciret, fa-
 ctā coniecturā, demortui animum
 pro suā ligandi soluendique pote-
 state absoluerent. Patres magnope-
 re sollicitos, recreauit tam pius er-
 ror, quo Indus ille persuasus, cre-
 debat

*Indi mo-
 rituri
 Indum,
 se ante
 mortem
 impiādi.*

*Peccata
 modis ex-
 pressa.*

lebat post obitum etiamnum ve-
 tia locum esse: quam tamen adeò
 ingenuâ expiandi se voluntate mo-
 riturum promeruisse, dubitari non
 potest: quando ipse scelerum no-
 los, cum solui Sacerdotis manu
 non possent, doloris vehementiâ,
 et Alexander gladio, rupit.

Hæc foris, ut pleraque alia, velu-
 ti ruri, ubi maior labori ac segeti
 campus est, acta, Cordubam ut ad
 horreum spectant. Neque tamen
 intra moenia fuit à culturâ mentiū
 cessatum: quæ promiscuè quidem
 utilis, quibusdam etiam necessaria
 fuit. Irrepfit in has etiam terras im-
 pius error illorum, qui de Deo ma-
 gè aut nihil sentire ausi, sublato sce-
 lerum vindice, omnes carceres reis
 & flagitijs aperiunt, superstitionis
 barbaris, qui Deum non tollunt,
 sed mutant, longè nocentiores. Ex
 horum numero quidam fuit, qui *Atheus*
 omnis expers Numinis, & totus, ut *emenda-*
mus, ubi videbatur, mortalis, bestiarum

C mores

mores & consuetudinem sectabatur; vultu solo & vitijs homo. Itadiu suum ipse idolum cum fratre ruri versatus, tandem spiritum, quem hæc impia factio fabulis adnumerat, non eo, quo vellet, oculo conspiciatur. Damon enim horrendâ specie, vt hîc solet se pluribus ostendere, tanto animum eius horrore concussit; vt verò metu, quo trepidabat edoctus, esse aliquid sensibus altius, & corporis non item vitæ expers, absque morâ concederet. Cuius vultum repentini maximi que timoris indicijs perfusum frater contemplatus, IESU nomine in opem vocato, ex oculis orci laruam fugauit. Ast animus attenti fratris altius admissio spectri horrore, iam Dei & futuri certus, salutis desperatione laborabat: vt altero errore correptus, cum ali-quod Numen apud se constitueret, ei clementiæ laudem subduceret. Sed ab hoc etiam casu à Patre idoneis

neis rationibus seruatus, ac de peccatis omnibus, quæ summâ animi dolentis significatione explicabat, ritè auditus, ex toto conualuit, à terroribus, qui ei identidem recurrebant, liber; postquam foedioribus monstis animum purgauit.

Stimulantem intus monitorem in mortis negotio æquè in tempore iuuenis quidam, Sacerdotis minister, admisit. Accurrebat ille, tempore, & vt videre poterat, animo rorsus alieno ad Collegij fores; quibus importuniùs pulsatis ad se Sacerdotem euocabat, qui, confidentem audiret. Aderat confestim Patrum aliquis; qui conspiciens hominem concitato spiritu, quem festinatio & conscientia trepidantis ætus impediēbat, agrè verba expedire, neque vultum satis constare, mentis imitatione varium; credebatur iuuenem animi quidem vitio laborare, sed quod curari rectius à medico, quàm Sacerdote

*Pia iu-
uenis
mortem
presagi-
entis im-
portuni-
tas.*

posset. Itaque quibus potuit verbis
anhelantem consolatus, quem pu-
tabat alterius remedij, & sui deni-
que impotem, iussit aptiora tem-
pora expectare. At iuuenis hac re-
pulsâ, vt ignis à flatu, incitator,
constanter postulata vrget: qui ta-
men ipsâ voti dilatione magis ac-
census, ijsdem turbati hominis no-
tis alterum quoq; Sacerdotem de-
cepit. Donec bis reiectus in tertium
incidit: qui importunitatis aliam,
vt erat, causam suspicatus, eius de-
siderio morem gessit. Tum iuuenis
nullo rationis vitio exerrans, aptè
pieq; omnia mentis arcana & mor-
bos detexit: quem Pater curatis
animi malis magno vtriusque sola-
tio, saniozem remisit, etiam tunc
sanum, cùm æger medicum quæsi-
uit. Is igitur in hunc modum quieti
restitutus, cùm primùm heriles esset
ædes ingressus, erratorum veniam
ab hero supplicis habitu rogauit.
qui nouitatem seruilis modestia
admi.

admiratus, eum vicissim rogat, unde hanc secum submissionem attulisset. Ex animo, inquit alter, & Patrum Societatis Collegio, apud quos, meæ salutis & vitæ incertus, utrique maturâ conscientiaë expiatione prospexi, tuo exemplo vel veriùs casu admonitus: quem cum hesternâ luce subitò animo linqui, sensuque omni nihil opinantem destitui vidissem; meum periculum in tuo infortunio dimensus, prioris vitæ rationes inij; ne imperfecto salutis negotio iuberer vasa colligere, æternis ignibus & carceri, quàm tanto itineri aptior. Et omnino mortis suæ vates fuit: altero enim die seu lembo excussus, seu vado aut brachijs nimium confusus, aquis hauritur. Cuius animum credibile est, in tabulâ, quam heri præfagus arripuit, enatasse.

Non minùs alter quoque iuuenis attigisse portum credendus est, qui ad Societatem JESU memora-

C. 3

bili

*Hispani
inueniunt
insigne
ad Societatem
Jesu
vocatio.*

bili exemplo appulsus, secum vnâ
 senem adduxit. Hunc ex vno fra-
 trum nepotem Alphonsus Nieto de
 Herrera, vir septuagenario proxi-
 mus, & varijs in republicâ muneribus
 cum laude defunctus, inde ex
 Europâ accersebat: vt facultatum
 quas nunquam pater frustra filijs
 parabat Alphonsus, ipse heres ocu-
 los posset auunculo claudere. Ad
 spem tam lautam euocatus nepos,
 cum crederet, itineris quantumuis
 longi magnum pretiũ fore, si posset
 fortunis gratuito sibi ab alio partis
 adnavigare; quas alij etiam inuicem
 certas, & non nisi alijs opibus para-
 biles totis classibus sectarentur; in
 gratiam externæ fortunæ sponte
 exul nauem conscendit. Subinde
 meliori aurâ mentem iuuenis aliò
 impellente, puduit ipsum, rerũ flu-
 xarũ paulatim suboriente fastidio,
 tanto itinere se aurum dignari: se-
 nempe mari & fluctibus iactatũ, in
 portu grauioribus procellis inter
 opes

opes excipiendum: hæredem se facultatū ab auunculo, & fors eodem tu à morte ad vltimū tribunal citari. Si patriæ amorē semel tantillæ pei posthabuisset; se Christi causā & consilio posse longè honestiùs eodē nauigio exulare. Quibus cogitationibus eò sensim se incitabat, vt continuatæ nauigationi meliorem causam subtexens, mutato animo, statuerit, vela curasque ad spēs ceteriores vertere. Certus itaque, Christum hæredis heredē ex asse scribere, vbi primū portū & auunculū salutauit, modestè hereditatem deprecatus est, asserens, certū sibi esse, Christi inopiam auunculi fortunis anteferre: quam si amplecti & ipse vellet; in promptu illi rationes à se dictari: etatē suā, cuius florē inimicæ cure essent depastę, saltē senex iam attritā Christo non inuideret: quod si sequi sua consilia & exēplum granaretur; se eodē spiritu & auunculo, cuius prolixa in se voluntati

*Et senis
auuncu-
li.* gratias haberet, & rebus caducis
vale propediem dicturum. Senex
qui suâ sponte iam mundi satur,
aptum senectuti ac salutis suæ neces-
sum meditabatur, nepote, in quem
exonerare se fortunis, ut impar tan-
to oneri, volebat, supremos stimu-
los addente, moram omnem rupit.
Auunculus ergo nepotis, quem æ-
tate anteibat, exemplum secutus,
Societatem J E S V, quam vterque
magnis votis expetiit, pari alacri-
tate ingressus est, contemnere opes
à iuvene doctus: ut quas ipse ultro
sibi obtrusas admittere vel rogatus
nollet.

*S. Ignatij
nomē spe-
cra mi-
re impor-
tuna fra-
gat.* Huius viri religiosæ senectutis
credimus, S. Ignatium Societatis
eiusdem, quam postea inibat, au-
ctorem, beneficio prælusisse. Eius
enim domus perpetuò à spectris
propemodum habitata, inquilinis
horrori fuit; lemuribus nō innocuo
tantum, ut solent, tumultu omnia
permiscentium fragorem imitanti-
bus;

ous ; sed reuerà supelleſtilem ac
 ynà incolarum mentes variè tur-
 pantibus. Nec lapidum iactatione
 abſtinebant, quibus in obuios paſ-
 ſim graſſati, omnia terrore & furo-
 ris indiçijs compleuêre. Aderat
 tunc, cùm hæc grando crebriùs au-
 diretur, vir religioſus alterius fa-
 milix, in ipſo ſuo ac cæterorum
 metu non ſatis opportunè iocatus.
 Is laruis auaritiã exprobrare au-
 ſus, contemptim eas iubebat, ſi fu-
 rere vtiliter vellent, non vili lapi-
 de, quod etiam pueri poſſent, ſed
 aureâ grandine ſcũire : ſaxa igitur
 acerent, quæ Peruano auro argen-
 toúe grauiã tuberum dolorem ſuũ
 precio compenſarêt. At vmbre illo
 conuitio admonitæ, quid agerent,
 ingens ſaxum, magno in ſpeciem
 niſu, protinus in monentem librã-
 runt ; quod variã cruſtã elegans,
 liberaliter argentum micantibus
 venis oſtentabat. In hunc modum
 irritati lemures multò inſolentiùs

ædes infestabant: donec vocatus
 è Societate Sacerdos, syngraphâ
 S. Ignatii manu exaratâ, quam è pa-
 riete suspendit, molestos grassato-
 res exegit. Qui priusquam ex ædi-
 bus migrarent, ingens incendium
 excitârunt: quod tamen maiori
 terrore quàm damno illatum, ædes
 deinceps illo spectrorum tumultu
 penitus purgavit.

COLLEGIVM S. JA-
 COBI ESTERENSE, SI-
 VE À STAGNO.

Christianæ legis fines latius pro-
 pagandi studium P. Ioannem
 Pastorem, ac vnâ P. Casparum Cer-
 queirâ ad iter hætenus eo consilio
 nulli tentatum excitauit. Hi ad A-
 bipónes populos centum sexagin-
 ta leucis ab hoc Collegio remotos
 contenderunt: cum post terras om-
 nis humani cultûs expertes centum
 milliariû spatio superatas in Mata-
 raios inciderunt, gentē omnis phi-
 losophiæ

*Materia-
 riorum
 mares.*

osophiæ, præter Epicuri & ventris
 placita ignaram: cui solenne imo
 quotidianum est, computationibus
 in orbem ad conditum institutis,
 ordine familias exorbere. Et ne
 videantur eâ perpotandi licentiâ
 profanari, religiosas bibendi cau-
 sas accersunt; rituque tam dolendo
 quàm ridendo Maiorum suorum ma-
 gnes placaturi, lustrali mero se pro-
 uunt. Nam quotannis defunctorum
 hæres epulum funebre fatali ma-
 iorum die instaurant, quod non tam
 parentantiû lacrimis, quàm biben-
 tiû cyathis ac proluvie madeat. Ne
 erò solus hæres in conuiuas & ma-
 gnes sumptus faciat; ij, qui ad ferale
 conuiuiû inuitantur, longâ serie ad
 ius edes progressi struthionem ritè
 pro symbolâ mensæ inferunt, puel-
 larû in illo gynæceo præstantissimâ
 aput ad honorariû ferculum com-
 modante. Quod si ad plurimum ma-
 gnes illius diei sacra pertineant, pro
 illorû numero totidè struthiones,

*Anni-
 uersaria
 illorum
 sacra.*

tanquam inferias conuiuę mactant.
Publicato dein' muneri priuata singuli dona superaddunt, tam certâ inter eos talionis lege; vt gentis potius quàm grati animi iure vicissim paria munera, vt prioribus obsequijs empta præsentes conuiuæ expectent; quodocunque ipsi suis etiam maioribus sint parentaturi. Quæ remuneratio si à quoquam etiam è posteris negligatur, non solum hominis parum vrbani notam sed vitæ adeò discrimen incurrit; barbaris inter piaculares epulas per conuiuium conuiuiarum illorum parsimoniam traducentibus qui tunc irâ & mero calidiores, Lapitharum more, sacrum mensæ ac hospitij ius sanguinariâ altercatione & cædibus violant, quamcunque seu prætermissi seu exprobrati officij iniuriam vlturi. Exacto in hunc modum triduo, quod totum genio & manibus ex æquo est sacrum, datisque muneribus, luctum ador-

dornant, qui fictis, vt in scenâ, lacrimis, aut à mero redundantibus orâ totam continuatur. Tum verò posita iterû personâ, ad cachinnos & ingenium reuersi, hesternis exemplis dolorem & lacrimas absterunt. Id verò in hac gente cumprius est deplorandum, quòd Christianum nomen, quod profitetur, tam malè tueatur. Etsi enim à parrocho, qui ipsi sacraministrat, lustralibus vndis, & rectè viuendi sentiendique præceptis à puero incingantur: potior tamen apud eos consuetudo à maioribus & vitijs inducta, omnia Christiani hominis vestigia eradit. In hac igitur morum feritate conatus est P. Casparus Cerqueira tam publicis adhortationibus, quàm priuato congressu Tonocatânâ linguâ, quam & incolæ, & Pater aptè callebant, mores ac animos ad vitæ melioris cultum efformare. Tandemque, quod in illâ ruditate miraculo tribuas,

*Patrum
iter ad
Abipó-
nes diffi-
cile.*

à multis scelerum confessionem ac
detestationem impetrauit. Post ali-
quod dies inde digressi Patres, ad
Abipónes, quos sexaginta adhuc
leucis distantes, initio suis labori-
bus destinârunt, alacres contem-
dunt. Mataranorum paracho, ac
multis præterea illius loci regulis
Indisque socios se itineris adiun-
gentibus. Id quod non solo reli-
gionis ac salutis studio, sed emolu-
menti quoque spe faciebant: ut
multi hodie aras præstant, quò lu-
culentiùs focum instruant. Quòd
enim vetera inter Matarános ac A-
bipónes odia intercederent, crede-
bant, non securum modò iter, sed
& patriam deinceps tutam, concili-
atâ Patrum beneficio pace habi-
turos. Ceterùm iter fuit multis mo-
dis infestum: conflictandum illis
erat non cum ferarum modò, qua-
rum, præsertim tigridum, vestigia
vbique occurrebant, metu, ac silua-
rû vastitate, quæ prorsus inuitæ sine
vultûs

Itūs ac vestium iniuriā neminem
tebantur impunē per imminen-
um ramōrum aculeos perreptare:
d. pugnandum maximē cum siti
it; quæ etsi cæli simul & agitati
orporis calore accensis permole-
a, erat tamen propē ipso remedio
krabilior. Nisi enim è lacunis pu-
dam aquam, ne naribus quidem
rendam, exciperent, nihil liquo-
s præter sudorem suppetebat. Iter
einde paulatim eimensos, post ne-
ora paludes, quæ Rubri fluij per-
uinque leucas exundantis aquas
cipiunt, æquē fatigârunt. Neque
latarâni, comites molestissimi iti-
eris, quod erat vado tam difficili
uam diuturno traijciendum, reti-
eri potuissent, quin viam relege-
rent; nisi Patres eos verbis & mu-
usculis ad constantiam animâs-
ent. Superatis itaque paludibus
am planiore viâ vsi tandem dua-
us ab Abiponâ leuē s. tabernacu-
ū figunt, habitis militari more ad-
uersus

uersus repentinam vim hostium
 excubijs, quas toto itinere fexaru
 quoque metu agebant. Sed den
 excubandum Patribus pro ipsis ex
 cubijs & fugâ comitum fuit; qu
 visâ eminus hostium crudelissimo
 rum multitudine, cui impares, ne
 resistere nec sperare auxilium pos
 sent, iterum in fugâ, dum esset ad
 huc integra, salutem collocabant.
 Verùm trepidantibus P. Ioanne
 Pastor animos addidit, Patre C
 queirâ iusso cum duobus è com
 tatu viam explorare, quâ tutiss
 mō Abiponiam ingrederentur.
 leucam progressus, vbi ducento
 equites Abiponenses, qui de Pa
 trum aduentu iam antè per explo
 ratores cognouerant, procūl con
 spexit, posthabito vitæ periculo re
 ctâ ad illos contendit. Nec segni
 illi in geminum cornu explicati
 Patrem incredibili celeritate in me
 dium recepêre. Quos Pater nudo
 nudis equis insidentes, ac horror
 corpo-

*Patris
 unius à
 200. A-
 biponibus
 circum
 nenti cor-
 data ora-
 tio.*

corporum metuendos nihil veris,
etsi omnes in illum oblongis
gittis vt ad metam collimarent,
monocotânâ linguâ eos fidenter al-
lucutus, Amore vestri, inquit, per-
ceptus hostium ac viarum disci-
plinam huc delatus, nihil hostile me-
um fero, aut formido. Quòd si ia-
lulis vestris me victimam destinâ-
tis, nec mortem refugio, si tan-
to impendio possum vos à sem-
iterno exitio seruare. At vos ca-
ute, ne præcipiti furore in alienâ
morte vestræ quoque salutis spem,
uius gratiâ huc appulimus, eodem
itu iuguletis. Non rectè sanè pa-
is caduceatori & salutis nuntio
arma intentatis; quæ etsi pati, quàm
mihi retundere malim: solus tamen,
mihi prohibere vim cuperem, vno
Crucis vexillo ac beneficio possem
quosuis exercitus triumphare. Si
itaque apud vos publici iuris ratio,
quæ vetat, legatis etiam hostium
manus inferri, locum habet; longè
pre-n-

promptiori studio decet vos in
 mes Supremi Monarchæ nuntio
 acceptare. Hac oratione corda
 amoris plenâ victi Barbari, arma in
 Patris perniciem paulò antè stricta
 submiserunt: quibus mox pro gen-
 tis more, velut bellum eiurarent
 penitus humi abiectis, Patrem ve-
 nerabundi salutârunt. Qui recens
 illorum beneuolentiâ vsus, mitiga-
 tos iam animos amplius P. Ioanni
 qui sequebatur, & sanctæ causæ
 conciliauit: sequi Patrem, dictitans
 meritis & annis, quin & muneribus
 grauem, quæ largâ manu in obuium
 distribuat: omnium verò donorum
 præstantiâ à cælesti doctrinâ supe-
 rari, quam eis ex altero orbe in ea
 usq; oras afferat. Igitur gentis illius
 regulus quamprimum Patrē, quem
 illi honoris vocabulo, Paggua su-
 id est, magnū Patrem nominabant,
 iubet à filio ad se honesto cum co-
 mitatu deduci: qui, P. Cerqueirā
 iam cum ijs, à quibus primò inua-
 deba-

*Patres
 humani-
 ter ab yr-
 exceptis.*

batur proximū pagum ingressō,
ndem superuenit, varijs ludis ab
colis, quī paulō antē metu hostiū
epidabant, inter festiuas femina-
m præsertim acclamationes ex-
ptus, quas illæ crebrâ oris verbe-
tione distinguebant. Peraçto de-
de applausu, honoris causâ pau-
entum corio instrauere, arborum
uncis sedilium vicem illic locatis.
uam humanitatem Patres amplis
uneribus affecere, hamis, acicu-
s, acubus, aut vitreis globulis pro
ramio inter adstantes diuisis, quæ
nien dona auro ac gemmis potio-
Abiponenses arbitrati tam rarâ
um profusione rapiebantur:
deò rerum pretia mortalibus ferè
epius imponunt, quàm imponun-
r. Inde accumbere Patres iussi,
ro sellarum dignitate pares epulas
abuerunt, frigidis piscibus mense
latis; quibus tamen condimenti
ratiam nec ipsa conferre fames
ortuit: adeò præter gratam appo-
nentis

nentis voluntatem, gulæ quantum
uis esurienti nihil acceptum inera
Ne verò lautitias tantis impen
paratas Patres aspernari videren
tur; nauseanti licet stomacho vi
intulerunt. Altero die P. Ioanne

Defixo

Crucis si-

gno ditio

illa Chri-

sto ini-

stuta.

defixâ S. Crucis felici arbore, ter
ram illam veri cultûs ac Numin
expertem Christo dedicauit, re di
uinâ sub tentorio, maiori pietat
quàm preciosæ suppellectilis appa
ratu celebratâ. Quâ finitâ ipse, v
erat sacrificantis habitu inductus
supplex Barbarorum agmen Cru
cem manu præferens anteibat: quo
exemplo feruentique oratione iu
sos genua illi adorantium ritu sub
mittere, quæ toties idolorum vani
tati curuâssent, facilè ad tam piun
obsequium induxit. Tum Pater d
causâ sui aduentûs palàm præfa
tus, affirmabat illis, non aliâ deir
ceps ratione inter eos se commo
raturum, quàm vt hætenus diuin
æ legis ignaros melioribus præ
ceptis

ptis erudiat, quibus consequi æ-
nam felicitatem queant. Cui re-
lus gentis Caliguila humaniter
ensus, eum cum socio Patre ad
æcipuum ditionis suæ oppidum
tra Rubri fluminis ripas situm in-
tauit. Nec abnuitt Pater; quin oc-
sionem illam, cui tantopere in-
abat, confestim amplexus, in eius
giam concederet: vbi Patres
mmuni incolarum alacritate ex-
pti, læta initia animis longè læ-
oribus sunt profecuti. Quippe
pita gentis aggressi, à quibus vi-
or in reliqua membra dimana-
t, Caciquijs, siue dynastis primò
hristi legem tradidère, professi,
tanti itineris eam vnam causam
abere. Quibus Caliguila cætero-
um loco respondit, se libenter
assurum, teneram ætatem Chri-
iano more ablui, ac templa ædi-
cari: dum adolescentes non iube-
entur manè ac vespere templa fre-
quentare: (id quod Patres expe-
tierant)

*Pietas
milita-
res ani-
mos non
infringit.*

tierant) veritus, ne per speciem p
tatis otio assueti, fierent ad ar
segniore. Verum, quod multis, o
Christum profitentur, frustra oc
nas, pessime persuasis, pietatis st
dio indolem hebetari; id P. Ioa
nes barbaro homini persuasit :
iure crederet, exemplo H. Spar
i uentutis, diuinarum rerum tr
ctatione animos nihil infringi : il
namque templo ac ludo litterar
assuetis, adhuc pares tamen ad bo
la spiritus suppetere. Acquieu
tunc quidem Caligula : verunt
men quod nollet illa aetatem etia
in templis armorum obliuisci; v
luit pueris licere, arcu & sagit
instructis rei diuinæ interesse: dei
fui diuerberatione abstinere. V
rum hi non Spartanorum modo
sed suomet exemplo, (vbi post
dicemus) poterant erudiri, ad m
litaris ferociae assuetudinem pro
desse. iuuentutem in se prius arma
ri, quam discat vulnus hosti facer

Hæ

æ nimirum sunt artes stygij te-
 ebrionis, vt suis mancipijs omnia
 cerba nullo patientiæ precio tole-
 antibus, in Dei & salutis suæ cau-
 nihil vellet licere. Sed quoniam
 nullo Christianæ legis incommodò
 fiebat, Patres faciliè vtrumque
 aduulsère. Caciuiorum verò po-
 pulata, qui si etiam Christo nomen
 arent, cupiebant in summis mon-
 um iugis acidolorum delubris tu-
 mulari, multò promptiùs reiecère,
 egantes, æquum esse, vt in mortè
 quid commune cum auità super-
 itione haberent, quam viui ei u-
 ssent. Ita initis vtrinque condi-
 onibus, solenni mox apparatu ex-
 genti palmâ, eâ scilicet arbore,
 uæ Christum Orci victorem dece-
 et, Crux erecta est, Nec minùs ere-
 æ cernebantur incolarum men-
 es, quas Patres Christianæ discipli-
 æ adeò sensère capaces, vt breui
 temporis interuallo ingens ex pau-
 à semente messis se proderet.

*Cruz id-
 rum è
 palma
 erectâ.*

P. Ioan-

P. Ioannes Pastor, P. Cerqueirâ su
 inde ad Matarânos remisso, seip
 vt iam sene fortior, è stramine
 quod luto interlinebat, extempe
 rale templum construxit: verbi
 caelestis Præconibus linguæ con
 pendia relicturus, Abiponen
 promptuarium conscripsit, in om
 nem occasionem faciendæ frug
 intentus. Sed spes lætissimas no
 operarum modò paucitas, sed e
 rundem è sedibus illis præmatur
 discessus incidit. Illi enim maioru
 auctoritate reuocati, etsi ægrè pa
 ta desererent, obtemperandi lege
 quouis emolumento potiolem ha
 buère. Neque ob Patrum penuria
 suppleri tunc discedentium vic
 potuère. Vt adeò exspectandu
 interea sit, dum diuinæ clement
 ac maioribus integrum erit, iund
 plurium operâ totum illud solu
 exustis euulsisque lolijs ad fruge
 reuocare. Abipones degustatâ E
 angelij ac Patrum lenitate, non si
 magn

*Patrum
 inde dis-
 cessu.*

agni doloris significatione abest, frequentiori numero per tri-
ta leucas sunt profecuti: quibus
pos è quotidianâ veneratione pa-
tos liberaliter toto illo itinere at-
lerunt, precati, ne reditum suæ
nti tam vtilem in longa tempora
fferrent.

Porrò Abipónes staturâ sunt plûs *Abipóni*
àm mediocri, sed decenti, qui *mores.*
s & in lacertis robur, & in vultu
inæ natiuo horrore promicant.
statem nudi exigunt, hyeme pel-
ous colore infectis aduersus frigo-
defensi. Clauam è collo, phare-
am ex humeris suspendunt, læuâ
mper arcum, dexterâ lanceam
stinente. Decorum sibi putant,
grides non barbarâ tantum feri-
te, sed maculis quoque repræsen-
re, quibus totum corpus variant.
os imprimis putant formâ cul-
que corporis ante alios præstare,
i vulneribus per totum corpus
antibus, plures struthionum cri-

D

stas

ftas inferuerint: quibus nares quæ
 que & labia imò aures instruunt.
 Barbam alere turpe apud ipsos ha-
 betur: quod dedecus vt euitent
 puberes lanuginem vellunt. Calu-
 tiem vt ornamentum capitis affe-
 ctant; vt nonnulli eos à depili fron-
 te Frontones appellârint. Cæsari-
 alere nulli concessum, nisi qui ho-
 stem seu publico prælio, seu priua-
 to congressu interemerit. Quâ leg-
 ij quoque iubentur quacunque cæ-
 de militiam initiare, qui eius orna-
 ri aliquando insignibus expetunt.
 Habent & illi suos Heroës & semi-
 deos: quod nomen non nisi ijs con-
 cedunt, qui immanium tormento-
 rum virili patientiâ se supra imbel-
 le vulgus extulerint; existimantibu-
 Barbaris, vtique fortius esse, sup-
 plicia pati, quàm inferre. Itaque
 quisquis fuerit eius gloriæ candi-
 datus, eum primò non secus atque
 cribrum toto corpore perforant,
 ne linguâ quidem à vulneribus im-
 muni.

*Ab ipso
 num he-
 rois.*

*Quos in-
 auditu
 supplicij
 & expe-
 rimentis
 inittant.*

uni. Inde aspero saxo cutem vn-
quaque abradunt : donec à for-
oribus lacertis excarnificato iam
rpore, quini senes pari crudeli-
te supremam manū virtutis bar-
ræ tirocinio imponant. Tum si
modcunq; membrū doloris acer-
tate adducat, aut vilo indicio se
odat hominem esse; indignū illo
agnatum gradu autumant. At si
is vt saxum aut quernus truncus
etorto vultu aut neruo ex se pa-
tur heroem sculpi; ille demum
nctum & honoris insignia tulit :
æ ipse sibi in suâ, quam profudit,
rpurâ per speciem triumphantis
tâ operâ volutatus, gratulatur.
d hanc gloriam à puero aspirant,
que ipsos à teneris annis vt tabu-
n radunt, cui olim tam cruentus
nor inscribatur. Vt passim videas
eros aculeis ac spinis armatos,
o puerili ludo nunc hanc nunc il-
n corporis partē ad tolerantiam
ercere; tam pertinaci doloris dis-

simulatione, vt non contenti lacrimis imperare aut cohibere gemitus, os discant ad risum conformare.

Feminarum ornamentis,

re. Feminæ decus suum tanti non emunt; sed infra sinum retibus vestitæ, corpus coloribus inficiunt aut insertis lapillis discriminant vultum præsertim atque pectus gemmis, ceu verrucis asperare, decorum ratae. Mensæ seorsim à maritis accubant, à sobrietate laudantur.

Earum luctus & ieiunia.

dæ. Mortuo gentis regulo, quem Caziquium dicunt, aliud nomen feminæ assumunt, totumque mensem perpetuo luctu ieiunæ exigunt, secundum eam ieiunij lege, vt Abiponibus nefas habeatur, piscem attrectare; car-

Parentum in proles crudelitas, & eius causa.

nium esu impunè concessio. Proles non nisi binas educant: quidquid autem ultra hunc numerum illis nascitur, barbarâ immanitate vix natum trucidant. Cui sceleri eam causam prætexunt: quòd Abipónes bello ac latrocinijs assueti castra non vrbes aut pagos habitent, vagis sedibus

dibus pro fortunæ successu assue-
 Quòd si hostium aut alterius pe-
 culi metu mutandæ sint sedes,
 meris parentum sarcinam nimis
 uerosam fore, si vltra supellekti-
 m tot liberos ferrent. In hac verò
 uacitate posse hanc pietatē à sin-
 gulis coniugibus filiorum singulis
 cunque præstari. Si tamen pri-
 is liberis iam ætas viresque tam
 rmæ succreuerint, vt nullâ paren-
 m molestiâ suâ sponte possint ca-
 ra sequi: tum verò vitæ gratiam
 bnascentibus alijs faciunt, in ius
 merorum, vt hæreditatem suc-
 ssuris. Anus pleræque sunt dæ.
 oni tam familiares, vt ab eius con-
 etudine nullis possint minis auel-
 . Eius obstinationis exemplar ma-
 no suo dolore P. Ioannes habuit:
 uando vetulæ cuidam morti pro-
 imæ, sempiterna supplicia à dæ-
 monibus infligenda interminatus,
 nisi Christiano ritu abluta resipi-
 ceret, minus nihilo effecit. Illa

*Anus
 demoni
 familiaris
 res.*

enim ad verissimam comminationem nihil commota, dæmonem minimè vereri dictitabat, cui tot annorum familiariter assueuisset de aquis illis, quas ipse iactaret sibi saluti fore, se vt à qualibet vnd nullâ ratione diuersis, ne audituram quidem. Ita infelix anus Patris & suas imprimis spes frustrata dæmonis tyrannidem non exhorruit, tunc illi maximè timendam cum omnium minimè timeret.

COLLEGIVM RIOCENSE.

*Indi
Plani.*

AD Indos hinc Patres excurrunt, qui Plani dicuntur, nescio quàm conformi nomenclaturâ, vt quos in editis rupibus ferarum more habitantes rectiùs Montanos diceres. Gens hæc vltimam egestatem experitur, præter annonæ indigentiam etiam domicilij expers: cuius loco aut antra in rupibus inuenta excusaue incolunt, aut cælo teguntur;

ur; eò maiori incommodo, quod
 ec rei quidem diuinæ operari in
 co ventis ac tempestatibus per-
 o, tutò licuerit. Animorum tanto
 it difficilior medicina; quòd ab
 orum consuetudine procùl remo-
 , à quibus possent meliora doce-
 , ingentem ruditatē ad hospites
 atres attulerint; quæ donec ita
 xscinderetur, vt mores simul sa-
 ores cum doctrinā assumerent;
 agnæ molis negotium fuit. Va-
 it tamen eousque Patrum indu-
 ria ad abolendos gentis illius seu
 entiendi seu viuendi errores; vt
 ulti plurimorum annorum scele-
 a, & inconcessa honestati commer-
 ia damnarent. Nec defuere sanio-
 a detrectantibus funesta exempla,
 uæ ad officium eos compellerent.
 ndum Pater euocabat non procul
 b oppido commorantem; vt ex-
 iato Christiana sacra impertiretur.
 t Indus ad iter impiger, in animi
 urâ causâque itineris omnino tor-

*Indi ob-
 stinati
 lapsus.*

pens, oblatam vltro à Patre mede-
lam stolidè reiecit : eademque sar-
cinâ scelerum, quam equo & animo
secum aduehebat, onustus, viam re-
legit; diuinâ vindictâ mox à tergo
tardum ad meliora viatorem inse-
quente. Equus enim tam scelesti
oneris impatiens, tergo sessorem in-
subiectum saxum excussit: quo af-
flictus crura brachiaque, & tantum
non ceruicem fregit; quam perui-
cacem nuper ad salutis consilia ad-
ferebat. Sapuit utique miser, & ex
casu in spem frugis erectus, pecca-
tis, vt cespiti, ad quem tam pericu-
losè fuit hallucinatus, iure succen-
suit.

COLLEGIVM S. MI-
CHAE LIS APVD TV.

CVM ÁNOS.

*Fulmi-
nis eius-
dem di-
versa vi.*

Patrum, qui hunc agrum coluê-
re, labores cælum non sine pro-
digio promouit, Deo in animorum
culturâ efficiente, quod agrestes
suis

fuis agellis ab irato cælo promittunt, arbitrati fecundiorum annum ac terram frequenti tonitru fieri. Tres Indi bouino corio sub eodem mapali noctu indormière; cùm ingenti fragore nubibus excussum fulmen medium ex illis corripuit, ac miserè exustum in cineres redegit; binis, qui fulminati latus vtriusque claudebant, in tugurij angulos innoxio casu abiectis. Qui semianimes, vbi se à metu & afflicti corporis stupore collegerunt, ad nostros adhuc nidore fulminis afflati accurrere, veniam noxarum, quas Sacerdoti exponebant, non sine gemitu postulantes: ne diuini iudicis sententia, quam scirent omni fulmine atrociorum, in reos detonaret.

Nec cælestes tantum ignes, sed *Vento ad*
 ventos quoque cælum ad expu- *line ad*
 gnandam Indorum peruicaciam *frugem*
 submisit: à quibus conuulsus impij *renocao*
 & in scelus omne ruentis hominis *tim,*

animus, fortiores deinde radices in Christianâ pietate egit. Cùm enim Indorum quispiam longâ scelerum assuetudine in exitiũ præcep̃s, omnino salutem desperaret, sex annorum continuâ serie flagitijs mancipatus; tandem in siluâ, vbi nihilo feris probiora committebat, confusum murmur eius aures allabatur: cuius sententiam assequi cùm necquicquam laboraret, repentè ingens turbo ita saltui incubuit, vt tellure ipsâ ad insolentem impetum contremiscente, miser crederet, arbores radicitus iam euulsas in suum caput coniurâsse. Quare è veterno criminum à tumultuante cælo excitatus, in siluâ feritatem posuit; veritus, ne, si ventos negligeret tam grauit̃ sibi comminatos, nocentius elementum suis flagitijs totum nemus accenderet.

*Cantha-
rides fly-
gia ani-
mi virum*

Ex inferis quoque contra inferos pro salute feminæ pugnatum. Erat illa multis iam annis in omnem

nem libidinem ita proiecta, vt cum pudore salutem quoque prostitueret: neque extremâ quidem mortis, quam præsens ei pestis minabatur, necessitatē, saniora suadentium voces patienter audiret. Nec iam vitæ vel salutis vlla spes restabat. Sed importunæ amicorum preces, & opportunior è cælo monitor Deus tandem effecere, vt Sacerdotem ad conclauē, non item ad aures & animi secreta admitteret. Patre enim è nostris iam præsentente moras identidem ex longâ scelerum catenâ necebat, quâ ægræ mens illigata, laruas inferorum sibi obiectas, immitti sibi ad perniciem querebatur. Circumvolabant illæ cantharidum specie, ferali susurro earum stridorem imitaturæ; feminâ solâ eius spectaculi consciâ, quæ pestem fouebat hac medicinâ extrahendam. Igitur egra muscis tam ominosis attonita Sacerdotis ponē assidentis opem im-

*a femina
extra-
hunda.*

plorat. Qui ad resipiscendum eam cohortatus, iubebat eam sponte virus eijcere, quod stygiæ olim cantharides essent æterno retinentis supplicio in exitiale vlcus deformaturæ: hos monitores non sponte suâ, sed cælesti auctoritate accitos, scelerum confessionem inuitos extorquere. Vteretur proin' diuino beneficio; & pestem omnem animi vnâ cum feralibus insectis è cubili proscriberet. Obsecuta est mulier Patris orationi, & venenum omne, quo plûs intus quàm foris laborauit, non sine multo gemitu euomuit. Quo factum est, vt non solum animus morientis egestâ tandem lue conualesceret; sed insectæ cantharides toto conclaui nusquam apparerent.

*SS. Eucharistia
femina
moxas ta-
uentis vo-
cō soluit.*

Non dissimile periculum pariter
successu alia muliereuasit; quæ præ-
ter pudorem, quem venalem qua-
tuor annis habebat, etiam sacrum
Confessionis tribunal profanauit.

illa

illa namque peste correpta bis no-
 tro Sacerdoti noxas omnes dete-
 ctura, impiâ verecundiâ toties sce-
 ra maximè pudenda resorbuit,
 causa pro coronide scelesti silentij,
 eodem ore cæleste viaticum gusta-
 re. Sed quod miseræ videri potuit
 exitij causa fore, salutis origo fuit.
 A diuino enim hospite fœditatis
 ac sacrilegij intra mentem admo-
 nita, tertium demum ingenuo can-
 dore se vniuersorum scelerum, &
 impiæ taciturnitatis accusat; fassa,
 quoties antehac Sacerdoti explica-
 re noxas potiores vellet, guttur sibi
 ac spiritum à quopiam, cuius ta-
 men nihil vidisset, interclusum fuis-
 se; à Deo tandem sibi apertam pec-
 cata exponendi viam, quam stygius
 prædo insedisset, & iter, vt spera-
 ret, ad cælum fuisse.

Felix quoque illa Patris alterius *Patri*
 aurigatio fuit, quam foras extra vr. *auriga-*
 bem instituit. Cùm enim in pro- *tio mori-*
 gressu currus fortè, rotis in dumeto *tur in*
dumis
 haren- *Indo sa-*
lutaris.

hærentibus, subsisteret; Pater, dum inde expediretur, tantisper deserens rhedâ, tenuem hominis in propinquo spirantis halitum deprehendit: cuius vestigia secutus, in Indum incidit, qui ad excitatum illum ignem humi vix animam trahebatur. Quo viso Pater hominem ad spem æternæ vitæ amanter cohortatus tantum profecit, ut æger ipse diuinam de se curam in currus impediti morâ veneratus, nihil ommitteret, quod ad placandam conscientiam ac Numen facere iubebatur. Et sanè in tempore parata ægro mens & medicina fuit: eiusdem enim diei ingruente vespere cum sole occubuit. Eius cadauer in reditu noster eo ipso loco terræ mandauit, quo gentis eius parochus rem solet diuinam peragere, idem medicus animi & corporis vespillo.

rei in
entena-
rium se-
nem pro-
videntia.

Eadem fortuna alteri è Patribus 1641. euenit. Is ab Esterensi vrbe, quorsum frugis causâ cum socio paulò

paulò antè abibat, reuersus, arca-
 s sibi addi stimulos persensit;
 tribus iuebatur, velut iniectâ
 manu, aliquantisper à viâ secedere.
 cutus ille trahentem animum,
 nem in subterraneo latibulo de-
 rehendit, centum annos natum:
 quod communem Indorum
 linguam prorsus ignoraret, trice-
 s annis nulli Sacerdotum potuit
 gentem ac peccata aperire. Mise-
 rus Pater hominis ita destituti so-
 litudinem, tribus linguis, quas per-
 diderat, eius idioma explorat,
 imperitque, Toncotânium illi
 natium esse. Eâ linguâ senis &
 occasione vsus, hominem tot anno-
 rum desuetudine vndequaq; in di-
 uinis rudem ita instituit: vt paulò
 post rectè sentire de nostris rebus,
 et dolere de noxis absoluiq; posset.
 Quod ubi magnis pietatis indicijs
 attestasset, quinto post die vitam
 clausit. Beneficii diuini magnitu-
 dinem ex eo conijcias; quod Pater
 ille,

ille, qui senem capularem Deo
 ce in speluncâ reperit, solus in
 illâ Prouinciâ ex omni nostrorum
 Sacerdotum numero esset, qui
 quam seni familiarem calleret.

*Imposto-
 ris multa
 commi-
 niscentis
 fabula
 detecta.*

Maiori operâ expugnandus in-
 postor fuit, qui non vrbi modò, sed
 locis quoque vrbi adsitis vanissimis
 generis ac. virium ostentatione
 multisq; præstigijs imposuit; con-
 paratâ sibi apud rudes non modicâ
 veneratione: vt eum gentis ling-
 Cancanchic, id est, magnum auu-
 culum vulgò appellarent. Nec de-
 erant illi artes, famam animosq;
 sibi conciliandi. Si quam domu-
 adibat, nuntium præmittere con-
 suevit, qui paratos esse ad obse-
 quium inquilinos, ac mensam lau-
 liberaliterque instruere suo nomi-
 ne iuberet. Ædes porrò ingressus
 tanquam desiderio sui videndi, aliquid
 quid maiestati additurus, aliquan-
 diu in conclauis, quod è stramir-
 erat, se continuit; tum progressus

in

medium, suo quemque nomine,
 si antehac nunquam à se visos
 compellabat. Iustitiæ quoque di-
 vine legatum se vendebat; cuius
 imperio iuberetur opem ac consi-
 lium miseris afferre. Pluviarum ad-
 æc & grandinum se patrem esse;
 neque alterius beneficio lætas sege-
 es herbarumque, quæ vinum fa-
 ciant, prouentum deberi: morbos
 perinde à se curari & inferri: ad-
 versus quæ mala in vulgus amuleta
 rogabat. Et si quæ sunt fabulæ, in
 quibus ille lupus erat. Sed ne in eâ
 elle tam facile posset à quoquam
 apprehendi, aptè vulpem aut ouem
 induit, documentis bene viuendi
 non rarò tam religioso verborum
 ambitu inspersis; vt videri Chri-
 stianus orator posset. Verùm mox
 à Dei cultu ad Bacchi sacra dila-
 psus, tam liberaliter merum audi-
 toribus, quàm nuper inania verba
 propinabat: quos potu incalescen-
 tes iubebat subinde Crucis signum
 in

in fronte exprimere, ac Christiana
preces balbutire. Ijs peractis tot
iterum calicibus ipse myſta litauit
quem veriùs nepotem quàm auun-
culum dicas; vt qui tot familia-
rum fortunas decoxit. Hæc ſua ſa-
cra ita publicabat; vt tamen ſeue-
ris legibus prohiberet Societatis
JESV Patribus quidquam ſuorum
arcanorum prodi: vlturum ſe pro-
ditorem, ſi quis eos, vt ſuæ ſuper-
ſtitionis vltiores, verbo edocuiffet.
Attamen vt flamma fumo aut luce,
ita ſcelera tempore ſe produnt;
neque latere Patres veteratoris ar-
tes potuere. Qui idcirco eò ac-
curatiùs excubandum ſibi aduer-
ſus illius inſidias ac fraudes cen-
ſuerunt. Neque inanis metus aut
labor fuit. Multi enim eius impo-
ſturâ à recti tramite abducti, hor-
ratu Patrum, qui malas auunculi
rechnas in tempore detexerunt, ad
ſe & officium rediære: ac deteſtati
perniciôſas fraudatoris molitiones

Patrum sanioribus consilijs ac-
crescere.

COLLEGIUM SALTENSE.

Minutus Collegarum numerus *Gonsal-*
est morte Gonsalvi Iusti Adiuto. *ui Iusti*
è Socie-
s, qui foris in Chilensi regno mi- *tate Iusti*
s, consuetudine Patrum allectus *virtus*
societatem Jesu inijt: in quâ fa- *& mira*
milix obsequijs totum se magnis *in corpus*
modestix, quæ eum gradum decet, *sui an-*
argumentis addixit. Ab ipso tiro- *steritas.*
nio vetus miles bellum sibi indi-
cit: quod totâ reliquâ vitâ profe-
ctus, nullas suis cupiditatibus in-
ducias, aut quietem corpusculo in-
tulit. Ultra panem è furfure vix
aliud sibi genus suâ sponte gusta-
vit. Flagris in se ita sauebat; ut di-
ceres, eum humanæ patientiæ mo-
dum excedere. Dexterohumero ex-
crepenti sui lanienâ tumescenti
longè acerbiorē medicinam suus
ipse hostis, & non clementior chi-
rurgus

rurgus adhibuit; vlceris putrescentis tabem solitus aut æstuante à foculo laterculo ficcare, aut ignito ferro adurere. Eandem curationem tumidum genu persensit, quo ignito veru Iustus perfodiebat. Cùm verò etiam costarum vna illa putresceret, eaquæ sub brachio, videretur curari ab ipso met solo non posset. Æthiopi domestico se mancipio permisit: cuius manu sibi voluit fabricari malleo ac scalpro ferreo, tantumquam latomus in saxo costam efformaret, ad viuum exuberantem saniem rescindi. Interuenit postremo è socijs quispiam, qui tam tristem medendi apparatus inuito eripuit. Nec minor in illo erga Calites pietas erat, ad quam se iteratis per diem suspirijs identidem accendebat. Ad extremum pleuritis sexagenarium inuasit; quàm septem non ampliùs diebus decubuit. Eo tempore P. Rectori fassus est, præter alia Dei in se beneficia, sæpe

pe sibi visum, præsentēs JESVM
 MARIAM adesse: quorum al-
 quo recreatus, nihil sibi triste
 ut acerbum putârit. Ut alia præ-
 cream, quæ naturæ ordinem ex-
 edere videntur: quando supremæ
 iaræ venerari nos imperia decet,
 auentis, ne vltra historicam lau-
 em aliquid sanctimonix cuius-
 uam moribus, absque summâ au-
 toritate adiungamus.

Ad eandem vitæ ac laborum me. *P. Cassa-*
 am longiori alioque tramite *P. Ca* *ri Osorio*
 parus Osorius contendit: qui *gesta.*
 mortem ferire cunctantem per mil-
 le incommoda, quæ alienæ salutis
 tudium gignit, vltro inuasit. Is
 gitur maiorum & suâ summâ vo-
 untate è Saltensi Collegio in Chia-
 chensem siue Chaquensem Prouin-
 ciam magnâ auiditate excurrit:
 ubi ad Tobános eius ditionis po-
 pulos delatus, eorum sibi animos
 & aures tum Europæis munusculis,
 tum Christianis obsequijs ita de-
 uinxit;

uinxit; vt eius virtutem omnes m-
 re suspicerent. Creuit illa viri exi-
 stimatio; postquam eius constantia
 facto periculo, Barbari nihil ab illo
 fieri Christiano heroë indignum
 animaduenterunt. Per idoneos er-
 go homines rumorem spargunt
 tanquam è clandestinâ conspira-
 tione in publicum erupisset, P. Ca-
 spari vitæ paratas à sicarijs insidias
 fuisse. Quorum indicium ad ipsum
 etiam Patris ministrum, vtique ab
 hero suo præsens discrimen auerte-
 re prodito periculo conaturum,
 datâ operâ deferri curant: explo-
 raturi, num gentis salutem, quam
 tantopere iactaret, ac fortis viri de-
 cus morti posthabeat; num verò
 fugâ metuûe periculi clâm vitæ ma-
 lit, quàm famæ consulere. Reuera
 non ad vitæ, sed fortitudinis facien-
 dum periculum illæ insidiæ specta-
 bant: quam si Pater aduersus famæ
 seu fictæ seu veræ tueri terrores pos-
 set, maiori apud incolas loco esset
 futurus.

*Eius vir-
 tus ab
 Indu astu
 explora-
 ta.*

urus. At puer, cui hæc fabula
 debebatur, commenti ignarus, Pa-
 periculi magnitudinem expli-
 c; coniuratum in eius caput & vi-
 m à Barbaris esse. Cui Pater, nihil
 eritus, quid ergo morantur? in-
 t, cur parricidarum ac gentium
 arū amore millies mori paratum
 rentur tandem vel semel iugula-
 ? adsint, quæso, & non tam sua
 nfilia, quam vota mea expleant.
 is vocibus in vulgus sparsis, tan-
 m reuerentiæ Patri apud omne
 creuit; vt sobrij ad cælum eius
 imum extollerent: ac postea te-
 ulenti idem corpori, etsi non pari
 atia, facerēt, genere honoris her-
 e ridiculo. Ebrij enim encomia-
 e Patrem extenta lodice sublatum
 le, aut (quod apud Germanos lu-
 crū venationis genus est) vulpis,
 star vtrunque tenso reti excussæ,
 uoquouersum iactârūt: vt Patrem
 m vertigine & crebrâ iactatione
 actum ferè laudibus mactarent.

Vbi

*Et per-
 spectâ
 magna
 existi-
 matis.*

*Et misera-
 bile
 honoris
 genus.*

Vbi deinde tumultuari in illis me-
rum desijt, modestiores Indi v-
niam & ostentati periculi & parum
ciuilium blanditiarū postulârunt.
His documentis, quibus Pater suum
inquilinis amorem virtutemq; pro-
bavit, nihil non pronum ad genti-
salutem videbatur: cū Pater su-
bito maiorum iussu ad desertan-
stationem redire à Chaquensibus
debut, tanto sui apud Barbaro-
desiderio, quanto suo dolore. Qu-
spes tam propinquas abrumperet
iussus, obsequendum potiùs maio-
rum voluntati, quàm suis deside-
rijs putauit. Saltam igitur vetus
domicilium repetijt, Indis post ir-
ritas preces propè manus in Patrem
inijcientibus: adeò pro existima-
tione virtutis, eius iacturam metie-
bantur. Quos vt & seipsum Pater
spe maturi reditûs consolatus, viam
inijt. Domum ita P. Casparus dela-
tus inter primas curas habuit, Cha-
quensem missionem denuo à maio-
ribus

*Pater re-
uocatus
denuo re-
ditū im-
petrat.*

bus modestis precibus extorque-
 : cuius illi postulatis obsecuti re-
 undi ad Chaquenses potestatem
 cedere. Quâ concessione nihil illi
 ratius potuit evenire. Iamq; ite-
 m antiquum iter ingressus erat:
 m ad Ocloianos, per quos illi *Ocloia-*
 nseundum erat, pro ferendâ ope *nos in*
 titatur. Eam provinciam Pater *transit*
 nimè recusavit: sed per arduas *inuat.*
 iasque rupes enixus, cum gen-
 ni ac ætatem omnem vndequa-
 e rudem præceptis rectè vivendi,
 salutare vndâ imbuisset, ferarum
 ore in montibus & silvis desper-
 s ad civilem formam & consti-
 endam rempublicam hortaba-
 . Illi novæ & communis vitæ
 ore incensi ad locum vndecim
 Giugiano oppido leucis distan-
 m frequentes confluunt, illuc co-
 nias ducturi: quibus Pater tunc
 am architectus ædes non priua-
 s modò, sed publicas sacrasque
 ctabat. Absolutis dein domici-

E

lijs,

*Inde ad
Chaquen-
ses festi-
nat,*

lijs, Ocloianos Pater salubri doctrina & aquâ tinctos cum alterius Ordinis viris Religiosis ita postulantis eam curam reliquisset; cum P. Antonio Ripario ad Chaquenses festinauit. Verum properant conatus alius interea labor & pestifremò mors interceptit. Per denique enim vepreta sibi viam securi apertis, Indi, quos Palamos vocant, obuij, eos vel tacendo ad commiserationem commouebant quibus proin^s suam operam denegare mentis ardor non sinebat. De promptis igitur munusculis, quorum amore Palamos credebant induci ad animi & veri Numinis cultum posse, eorum sibi aures illic demeruere: paratosq; meliora doceri & facere, ab eorū ore, vt hamo, pendentes post se traxerunt. Interea aliquantum progressi in Ciriguanos offendunt, longè dissimillimo viæ successu. Nam Ciriguani, etsi multa à Patribus dici de Christo

c sempiternâ salute audierint; sur-
 â tamen aure omnia prætergressi,
 grè tantisper perfidiam dissimulâ-
 unt, dum iuuenem Paraquarien-
 em, Patrum comitem & Societatis
 andidatum, quem illi Saltam re-
 nisère, in reditu perimerent, capi-
 e ad sceleris socios & laudatores
 lato. Inde Barbari elephantorum
 ore viso sanguine in rabiem acti,
 quenti nocte Patres prius omni
 pellectili spoliatos, & periculi,
 od tamen non ignorabant, secu-
 os summo mane ligneâ clauâ tru-
 dant. Primus fatalem ictum P.O. *A Civi-*
 rius, alterum P. Riparius excepit. *guanis*
 terq; adeo metu mortis nihil tre- *Indis cū*
 dabat; vt suis sarcinis illâ nocte *socio oc-*
ciditur.
 dormirent; neque nocturnâ illa-
 m direptione excitati, prædoni-
 us paulò pòst ad latrocinium re-
 turis obsisterent. Vitâ exutos ca-
 tibus quoque Ciriguani spoliâ-
 nt. In tantorum virorum cæde
 es quoq; Chaquensium erant oc-

cisæ ; quibus ob inopiam Patrum
 alius submitti non potuit : dum re-
 centes aliunde vires superueniant

*Calcha-
 quinorū
 mores &
 ditio.*

Ad Calchaquinos deinde versis
 curis, varia iterum cœpti operi
 cursum morabantur, belli præci-
 pue ac seditionis metu Barbari
 omnia alia cogitantibus. Porro
 Calchaquini inaccessis propè mon-
 tibus vtrinque clausi totam vallonem
 oppidulis ad glebæ fertilioris ager-
 los dispersis habitant: quorum per-
 uicaciam Hispani edomare hacten-
 us nullis armis potuere. At non
 vt Hispanorum, ita vitiorum quo-
 que iugum odere. Viri, ne mane-
 quidem sobrii, omnem sanæ men-
 tis vsum mero sepeliunt. Ad cate-
 ra mobiles & notis semper rebus
 intenti, auitam nihilominus patriæ
 superstitionem mordicè tuentur.
 Quà de causâ triginta annorum
 messis, hoc vno propè pugillo clau-
 ditur : quòd innocentiori ætati
 aquis lustralibus ablutæ via sit ad
 cælum

lum reclusa: quæ vbi adoleue-
 , innatâ leuitate & parentum ex-
 mplis ad ingenium redit. Non ta-
 en idcirco nulla honestatis apud
 ratio habetur. Iuuentus inter
 s vt plurimùm etiam parentum
 perio, non item exemplo sobria
 t, ac maiorum obseruans; libidi-
 non prorsus mancipata. Viro-
 um etiam plerique vnius dunta-
 at vxoris mariti coniugium re-
 erenter habent, eousque honesti
 quo sensu afflati, vt supra cæte-
 rum Indorum indolem ingenui,
 ari omnes veste vtantur. Chri-
 anis mysterijs parùm addicti lin-
 am adeò Cacensem, quâ ipsi
 untur, discendi copiam Patribus
 grè faciunt: quam tamen tot ano-
 alis intricatam multo sudore di-
 enti nemo inuideat. Quis verò
 auditum in hunc diem Orci com-
 entum non deploret? cùm enim
 ic loci spes cuiuscunque emolu-
 enti in teneræ ætatis tantùm fere

*Novum
 demonis
 inuentiō
 ad per-
 dendo
 Indos.*

E 3

salute

salute consistat: hæc ipsa tamen i
 præsens discrimen nouo inferorun
 ingenio est adducta. Quippe Cal
 chaquini, etsi aut facultas illis, au
 animus desit, Christiano lauacro fi
 lios admouendi; eos nihilominu
 Christianis nominibus appellant
 magno herclè ac exitiali errore
 quo tam filiorum saluti, quàm Sa
 cerdotum auribus imponitur: qu
 ex indigetatione tam piâ persuasi
 è sacro fonte nomen illos cum in
 nocentiâ hausisse, illotos prætere
 unt. Ad hæc mala profliganda tres
 Socij anno 1643. missi sunt. Qu
 quem fructum sint ex illo hucusque
 tam sterili solo relaturi, ex aliorum
 annorum ac annalium melle colli
 gemus.

COLLEGIVM BONI

AERIS.

PEstis tres ipsos annos hoc loco
 grassata, multis saluti fuit; qui
 Patrum ope virus animi eiecerunt,
 Quos

quos inter, ut minora dissimulem, *Indus ad*
 que ille fuit, qui in lautâ fortuna *frugem*
 positus, maiorem censûs, quàm sa- *calesti*
 tis curam habuit. Huius enim *terrore*
 studium tam parùm illi cordi fuit; *renocatur.*
 et omnem læsæ conscientiae medi-
 nam exosus, ne posset ad annuam
 oxarum expiationem imminente
 aschate vrgeri, longum iter à pa-
 triâ procùl, & multò longius à cæ-
 lo sibi indixerit. Ast miser, igno-
 rabat, longiores Deo manus quàm
 legibus esse, quibus, seu plectere
 seu mulcere velit, subtrahere nemo
 equeat. Miserandum ergo tot
 celerum mancipium clementi con-
 silio, etsi armatâ manu Deus à fugâ
 retraxit. Nondum quippe peractio
 primi diei itinere transfuga vidit
 in ignotâ dexterâ in se gladium vi-
 orari: cuius fatalem ictum euadere
 non posset, nisi mutato animo,
 viam simul & scelera coram Sacer-
 dote domi retexeret. Quapropter
 ut præsentem se periculo futuroque

exitio subduceret; domum ad Sacerdotis tribunal reus tam concitato pede festinauit, quàm paulò priùs profugit. Illic ritè culpà omni exsolutus, cæleste viaticum sumpsit; quo instructus fugere posthac pro pœnâ culpam posset.

*Indus desperatus
à B. V.
seruatus.*

In dispari causâ ad parem perniciem alius ruebat; qui paupertati ac ærumnis finem facturus, iam collum laqueo inferebat: actumque penitens de miseri vitâ fuisset, nisi occultâ vi ex eo tigno, cui funem & gulam adstringebat, deturbatus, cum solatio spiritum quoque recepisset. Vtrumque Dei Parenti debuit; quæ post felicem casum ei conspicua, hominem hortabatur; vt deinceps eo malorum compendio abstineret: sanctiusque posthac à Dei nutu & suo auxilio penderet. Eam felicitatem miser vtique pio in Dei Matrem obsequio promeruit; quam solitus erat quotidie ad coronæ precatoriæ dimensum

in salutare. Suum verò crimen &
i Parentis opem reus non sine la-
mis nostro Sacerdoti recensuit.

In multò probiore conatu op-
imendum ab hoste suum Clie-
n magna Mater seruauit. Is mi-
erat, Deipara perquam religio-
s cultor; qui cùm fortè domi
isdem honori Rosarium decurre-
t, ab æmulo, qui in eius ædes cum
tellitum grege irruebat, ad cer-
m necem tunc inermis stricto pu-
one deposcebatur. Sed MARIA
um militem propugnante, sica-
us exequi scelus non potuit. Al-
ori enim vi ab inferendo vulnere
rohibitus, in terram pronus totâ
orporis mole procubuit. Quo ex-
asum melior necessitatem iacendi in
upplicis ritum conuertit, à Matre
Virgine ac eius Cliente iniuriæ ve-
niam precatus quòd in hoc asylo
precanti ausus fuisset manus infer-
re. Inde à metu & lapsu leuatus,
rectâ ad nostrum domicilium con-

*Deipara
sui Clie-
tis ad-
uersus
hostes
propu-
gnatrim*

E 5 tendit,

tendit, Sacerdoti ritè diuinum beneficium & suum errorem confessus: magnoque malo & bono suo didicit, aduersus precantem non esse pugnandum; maleque in sinu Matris filium inuadi.

COLLEGIVM

S. FIDEL.

DOmestico imprimis exemplo fuit Collegij huius labor illustris. Ex ijs, qui in Societate **LESV** familiæ labores obeunt, quidam è Fratrum numero rem ruri curabat. Quam foris extra oppida necesse est inter Indos eò maiori custodiâ tueri; quantò illi subitis incursionibus assueti licentiùs prædas agunt. Neque defendi villa nostra aduersus Barbarorū insidias potuit, quin post armenta ipsum denique custodem inuaderent. Huic iam religiosis etiam vestibibus exuto, nitebantur interulam quoque detrahare. Verùm ille honestis

*Domestica socij
virtus &
honestas.*

is ac illius amiculi retinens, aduersus grassatores tam fortiter se fuit tutatus; ut, cum despoliare illum interiori amictu non possent, cogerentur, si vellent interulâ potiri, totum hominem auferre. Quem illi strigoso equo alligatum per speciem agrestis triumphi ad Calchaquinorum regulum deduxere, questi, quod alia omnia impunè diripientibus, inermis intimam vestem negasset. Instabant deinde, ut capitis in eum sententiam regulus ferret: quod honestatem, ut rem maximè suam, ipse contra prædones defendisset. Nec dubitabant, quin audituri à Caziquio essent, licere sibi vitâ illum cum inducio exuere. Sed honestati maior apud hominem etsi barbarum locus, quàm cruentis precibus fuit. Delectatus enim viri religiosi tam ingenuo pudoris tuendi studio, cui libertatem postposuisset, tantillo lino redimendam, vitæ illi & re-

*Eiusdem
in signu
de se vi-
doria.*

deundi, quò vellet, gratiam fecit. Tantopere vel in ipsa barbarie, cen-
scintilla inter tepentes cineres, ho-
nestas elucet. Noster sibi redditus
post primum congressum victor, se
& naturam ipsam paulò post præ-
stanti facinore triumphavit. Indus
foedis vlceribus scatebat, quorum
foetor etiam chirurgos, longo usu
putorem tolerare assuetos, ab agri
curâ & lecto arcebat. Eius curam
sibi nihilo seciùs is ipse poscebat,
qui interulam cum religiosâ mode-
stia tam strenuè nuper propugna-
uit: neque quidquam officij præ-
termisit, quod impendi agro ab-
amantissimis posset. Interea natu-
râ virtuti obstrepente, gravem nau-
seam ex vlcerum foeditate, ac odo-
re tam tetro concepit. At ille piè
suo fastidio indignatus, sibimet bel-
lum indicit: ac insuper habito sen-
suum quorumcunque horrore, fa-
niem omnem è putri vomica scatu-
rientem, non semel tantum ac ite-
rum,

m. sed sæpius repetitis vicibus
fugit, S. Francisci Xaverij & S.
Catharinæ Senensis, quos sibi tam
facinoris auctores propone-
re, potissimum exemplis persua-
dit. Vt diceret, cum ab apibus,
et ex agresti quoque flore mel fa-
ciunt, dulcem esse vbiq; virtutem
iudicasse; quam nullo loco minùs,
quàm in melle reperias.

Tanta virtus contrarijs exem-
plis ampliùs honestatur. Vir cæte-
rà honestus, nisi quòd acrior iuste-
ri honoris vindex esset, calumnia
orem læsæ famæ reum coram iu-
dice peragebat: nec audire de
Christianâ condonandæ offensæ le-
ge quicquam à Patribus voluit, qui
omnibus modis nitebantur animos
ad litem clàm sine iudice compo-
nere. Quâ pertinaciâ euicit, vt ca-
lumniæ accusatus, quamvis culpam
deprecaretur, æris & patriæ iactu-
rà multatus iuberetur solum verte-
re. At non impunè tam immite iu-
diciu

*Ad ve-
niã dif-
ficili ta-
lionis
penã à
Deo pu-
nitur.*

dicium accusator tulit. Altero enim abhinc mense eiusdem criminis ab alio delatus, exemplo suo iudici cælestique vindictæ eandem in se sententiam suggessit : neminem propterea succensere ob seueritatem ausus; ut qui seipsum in hostem condemnasset.

*Iuuenis
in morbo
resipuit.*

Fuit iuuenis, qui duodecim annos in omne flagitiorum genus effusus, nullum sibi frenum passus est aut ab amicis aut animo iniici : donec ad exitium ruenti morbus illi extremus, ab impiâ consuetudine desistendi necessitatem imposuit. Quâ ille rectè ad spem salutis usus, vocanti ad meliora Deo manus dedit. In eum finem Sacerdotem è Patribus postulat, apud quem vitæ præteritæ noxas omnes sincero dolore detexit. Pater vitam ægro in alterum diem suffecturam ratus, omnia, quæ tunc menti occurrerant, recensentem, iubet in conscientiam denuo accuratiùs inquire;

ere; num memoriam quidpiam fe-
 llisset, quod postridie confessioni
 dijceret : tum demum se reum
 omnia ordine fassum pro potestate
 absoluturum. Sed cordi Deo non *A Patre*
 nit, vitam ægro aut medicinam *occultâ*
 prorogare. Quod tunc patuit; *vi reten-*
 um Pater ab ægroto discessurus *to absol-*
 uare se à sellâ non potuit, arcanâ
 surgere conantis genua moran-
 e. Qui tanto facilius coniecit,
 quo sibi essent manus iniectæ,
 quod stimulari mentem graui reli-
 gione sentiret, ne hominem non ita
 iu superuicturum à suo tribunali
 ateretur ad diuinâ sine absolutio-
 e transire. Igitur monitorem Pa-
 ter secutus, iuuenem maximopere
 his noxis illacrimantem absoluit.
 Qui eadem nocte ad supremum vs-
 ue suspirium erratorum pœnitens
 uiuere, aut veriùs mori desijt.

COLLEGIUM PORT-
TVENSE SS. TRINI-
TATIS.

EMporium quoddam hic Patres
cælesti mercaturæ idoneum in-
colunt: in cuius portu receptæ ex
toto Occidente merces, pio animas
pro quæstu sectantium sudore, vt
totidem gemmis, permutantur.
Huc enim cum mercimonijs man-
cipia quoque inuehuntur, qui heris
non magis, quàm vitijs & supersti-
tioni seruitute obnoxij, vix magno
laborum impendio Christianæ li-
bertati redimuntur. Non parua ta-
men ex illâ colluie ad Christiani
commercij lucrum, ac religionis
reuerentiam fieri accessio solet.
Quidam enim tantopere in pretio
fidei causâ seipfos habent; vt vili-
tatem superstitiosæ plebeculæ auer-
sati, ne mensâ quidem ac foco eos
communi dignentur, quorum aræ
alieno igne calent. Quæ res man-
cipio

pio cuidam, nondum verâ reli- ^{Vitâ}
 gione initiato lacrimas & perfidia ^{gentiliâ}
 etestationem expressit: cùm vidit, ^{consue-}
 à commilitonibus, quòd esset ^{tudo cui-}
 Christo alienus, profanum ab ac- ^{dam se-}
 cumbentium latere & pastu arce- ^{luty}
 . Quare toto quatrìduo alimenti ^{causa.}
 mnis expers, nec solatium admi-
 t. Inde vt erat lacrimis sordida-
 us, in herum incidit: à quo roga-
 us, ecquid illi eos gemitus & fle-
 um exciuisset; querebatur, se vt
 acrum hominem herili mensâ iam
 quartum diem abstinere coactum,
 eruile aliorum supercilium deplo-
 are: se nec inuidiâ nec repulsâ,
 sed vtriusque causâ offensum: quod
 ipsi mancipia laborum socium, so-
 cio animi cultu dissimilem aude-
 rent è conuiuarum cœtu proscri-
 bere. Non diutius hanc se labem
 toleraturum: quin si solus ipse ni-
 ger esset, quem candidati religio-
 nis cauerent, Christianis aquis la-
 vari se permetteret. Herus calenti
 ferro

ferro vsus, vtcunque parùm dignum
ad rem tantam initia essent, rectè
hominem ad Patres adduxit, no-
stris sacris imbuendum. Qui pro-
bè institutus, ac sacris vndis elutus
non ad heri modò mensam, sed ad
cæleste quoque conuiuium admis-
sus est: quem priùs, vtpote illo-
tum à mensa etiam mancipia reie-
cerunt.

*Manei-
p̃y ad
Christum
conuersi
solatium
& noua
quies.*

Longè aliter Indus alter secum
agi hero suo affirmavit. Cùm enim
sacro fonte egressus pro more can-
dido amiculo stolatus incederet,
inufitatâ mentis dulcedine perfu-
sus, præ gaudio seipsum vix capere,
ac gestientis in modum alacer co-
hibere non potuit; quin hero fortè
obuio inundantis lætitiæ partem,
vt redundans flumen, in eius ani-
mum exoneraret. Sereno itaque
vultu eum allocutus, ô Here! in-
quit, quanta felicitas, quanta secu-
ritas, Christum sequi. Vnde he-
rus coniectans, plura illum sentire,
quàm

am loqui, hominem vrget, quor-
 m ex voces spectarent. Cui ser-
 us pari hilaritate reliquum pro-
 cutus, exposuit; se à stygio tene-
 rione singulis antè noctib⁹, quàm
 Christo adiungeret, compella-
 um fuisse, monitumque, vt Chri-
 anorum consuetudinem, ac mul-
 o studiosius eorum sacra vitaret;
 quæ præter nouitatem, religioni
 emper inimicam, adhæc seueris
 mperijs sectatores suos ad ine-
 iam & mille voluptatis corpo-
 umque iniurias vrgerent; pos-
 e illum in hac ætate tutius domi-
 tiæ maiorum sensu viuere; per
 quos liceret in plurium Deorum
 cultu etiam genio litare. Se ve-
 o artes veteratoris exosum, nul-
 am eius incantationibus aurem
 præbuisse: sed quacunque extra
 Christum conditione insuper habi-
 ta, eius se Crucem atque doctrinam
 anidè amplexum. Promptæ modò
 voluntatis fructum se etiamnum
 in

in ipso flore degustare: neque post
admissam Euangelij lucem, tene-
brarum principem ad se deinceps
vnquam reuersum: cuius consili-
um sordibus prioris vitæ, Christi
candidatus abiecisset. Hæc Indu-
edixit, magnâ audientis heri vo-
luptate: quod seruum haberet, qu-
orcum subiugâsset.

*Senex de-
crepitus
reſte a
Patre de-
ſcriptus* Illud imprimis est memorabile,
quod Patri foras excurrenti euenit,
lacebat in tugurio senex centum
iam annos natus, olim penè puer
Christiano cultu imbutus. Sed ob
vitam deinde ferè omnem inter
Barbaros exactam, ab illâ morum
contagione, ipse etiam liuorem
traxit: vt Pater hominem, qui tot
annis cum lupis vlulâsset, non nisi
maximo labore ad Christi ouile &
superstitionis auitæ odium reuoca-
ret. Tum verò meliora doctus ve-
tera errata coràm Sacerdote dam-
nauit. Sed tam annosa quercus etſi
diligenter excussa reliquias tamen
inuete.

ueterati mali retinuit. Quippe ^{Maiores}
 eractâ confessione Pater ad de. ^{ossa Ince}
 umbentis lectum animaduertit ^{du m}
 uidpiam pullo amictu opertum ^{pretio.}
 istar tumuli altiùs eminere: de
 uo Patri, qui suspectum id secre-
 am habuit, percontanti respon-
 it; suorum parentum ac maiorum
 illic ossa pietatis studio asserua-
 e; vt gratus, acceptæ illinc vitæ,
 c suæ originis meminisset. Nec
 amnanda erat pietas, si superstitio
 besset. Quia verò pater non igno-
 abat, pietatem in mortuos raro su-
 perstitutione apud Indos carere: ne-
 gavit, fas illi esse, maiorum ossa ser-
 are, quorum animæ periissent:
 frustra illum testam amisso nucleo
 venerari. Amotâ dehinc tegete se-
 pulchrum apparebat, latis colori-
 bus aspersum: cui septem crania
 nerant cristis atque lemniscis pro-
 gentis elegantia probè compta, or-
 biculis vitreis gemmarum loco in-
 termicantibus. Has maiorum reli-
 quias

quias Pater confestim igni tradidit
ne ossa meliori loco, quàm eorum
vivi quondam inquilini nunc e-
sent. Quorum cineres, vt senex in-
tellexit hanc sibi hæreditatem ere-
ptam, multis lacrimis asperfit; al-
quot dierum luctu & inediâ testa-
tus, adgemente etiam aniculâ qua-
dam, quanti suorum ossa faceret
quibus tamen religio, velut cere-
brum aut medulla defuit.

Atque hæc in Tucumanorum,
quos initio diximus Paraquariensi
prouinciæ accenseri, ditione po-
tissimùm euenere. Nunc quæ in co-
lonijs, (quas Reductiones cum pri-
mis laborum & nominum istorum
auctoribus etiam ipsi dicemus) me-
moriam calamumque præ cate-
ris merentur, pari fide
feligemus.

* *

*

RE.

REDUCTIONES

SIVE

INDORVM COLONIÆ.

Quid fabulæ quondam
 Orpheo non sine latentis
 veri specie tribuerunt :
 eum tam scitè ad citharæ
 ulsum potuisse modulos attem-
 perare ; vt non homines modò
 rtis miraculo attoniti restiterint,
 ed feræ insuper omnis seu ferita-
 s seu timoris, vt quaslibet natu-
 instituit, oblitæ, nullo nocen-
 i metu studiose ad communem
 oluptatem confluxerint. Id ho-
 ie longè veriùs in eos cadit, qui
 iuinæ gloriæ ac animorum studio
 ccensi, omnes eò neruos intende-
 unt ; vt mortales belluarum ritu
 mnis humanæ societatis cultus-
 ue ignaros è latebris euocarent,
 gumque ac honesti publici amo-
 e captos, communi septo claude-
 rent,

*Redu-
 tionis
 ratio.*

rent. Quæ res, vel cogitanti opere
 fa, quantum laboris in rem præsen-
 tem venientibus soleat afferre, di-
 vix potest. Patrum tamen indefessum
 studio (ut aliorum Ordinum de-
 hominum laudatissimos conatu
 omittam) nihil inuium virtuti an-
 bitrantium, mitigata Barbarorum
 ingenia, gustatâ vitæ socialis dul-
 cedine, solitudinem damnârunt.
 desertisque antris ac rupibus, ex
 mutuâ vnde quaque confluentium
 consuetudine cœperunt populare
 animos induere. Cumque nemo se
 facile publico crederet, qui non es-
 set prius Christianæ disciplinæ præ-
 ceptis cicuratus; concordî religio-
 nis nexu omnium animi multò fa-
 ciliùs coaluere. Itaque è belluis
 iam ciues, colonias effecere, pluri-
 mis familijs, ut in bene moratâ ci-
 uitate distinctas: quas idcirco,
 quòd Indi passim antè nullâ repu-
 blicæ specie, ut apud inferos, aut
 inter feras, viuere soliti, ad ciuilem
 vitam

tam essent reducti, REDUCTIO.
 es vocârunt, vrbibus aut oppi-
 s nostratibus cultu morum non
 similes. Quarum decem ad Pá-
 nã vastissimi fluminis, quod lato
 xaginta leucarum ostio mare in-
 at, ripas; totidem ad Vruaicã al-
 rius fluuij in Páranam se exone-
 ntis littora visuntur.

Cæterùm Indi in illâ priori feri-
 te exleges, nec naturam quidem *Indorum*
 nem sequi soliti, leges ipsi ferre, *in Redu-*
 t constituere magistratum ob æ. *tionibus*
 ni bonique inscitiam non pote-
 nt. Hinc ne, vt aggestus arena-
 m aceruus, nullis adstricti viuen-
 præceptis quolibet flatu diffue-
 nt; Patres, vt aliquam reipublicæ
 rmam inducerent, volentibus le-
 s dictârunt, admirandâ populi
 on ita pridem tam inculti facili-
 te. Ad quosuis enim Patrum nu-
 s intenti, non agelli limites, non
 lis exstruendæ aream definiunt,
 n operas absque sociorum sen-

F

tentiã

110 REDUCTIONVM

tentiâ locant. Nec aliud tribu-
in animorum vel familiarum ca-
sis quàm Patrum implorant: à quibus illi, si quæ lites de re agrari-
de ædium fundo inter ipsos oria-
tur, postulant sibi ius dici. Quo-
nullo supercilio vñ, controue-
sias partium familiari iudicio con-
ponunt. Hæc verò publici bo-
cura non in summis tantùm reb-
ad Patres spectat; sed in minimis
quoque & quotidianis laboribus
vt oracula consuluntur: sine quo-
rum auctoritate aliquid gessisse
pro piaculo inter ipsos habetur.
Nam postquam sub ortum diei di-
uinæ rei ciues omnes, quantùm li-
cet, interfuere; ante Patrum æde-
non aliter ac operæ, ad quem labo-
rem ab heris emanant incertæ, di-
urni laboris pensum expectant.
vbi, quis illo die agrum colat, qui
metat, quis peregrè, quis pesca-
tum venatumque exeat, verbo, quo
quisque ministerij genere diem vti-
liter

ter traducat, ab ore Patrum ex-
cipiunt, tam in explendo Impe-
rij cuiusvis apice religiosi; ut
veri Europæi ferulam magistri
unquam ita timeant, quàm Indi
s religiosi magistratûs reuerean-
t.

Ne autem nulli inter eos hono- *Earum*
rum gradus essent, quibus oppi- *in celis*
ani discerent reuerentiam se de- *collatâ*
dere: ipsi etiam Indi cœpere quot- *magi-*
annis consulum inire: præturâ *stratis*
onari, alijsque dignitatis simula-
tis honestari: ut nominum splen-
dore illecti pluris nouam rempu-
blicam facerent; & in recenti
corpore suis cuique membro lo-
cus esset. Verum præter sola ho-
rum insignia nihil ferè iuris ha-
bent, sed neque affectant: ut pro-
inde nulli è magistratibus liceat,
sive Patrum auctoritate, quid-
am pro potestate statuere vel ab-
rogare; ne quid insolentiâ mune-
parum cauti malo publico de-

III REDUCTIONVM

cernant. Nihilominùs in eâ publico
muneris personâ credi non potest
quàm Indi magistratus se circum
spiciant, & fasces sibi lictorum ma
nibus præferri gaudeant, quos ipsi
nuper priuati ad focum è siluâ tu
lêre. Et hoc solo discrimine Con
sules ac Senatus à vulgo differunt
cæteroquin in re omnino nullâ, ne
que fortunis diuersi: has enim ita
inter se ad Platonis mentem, imò
maiorum nostrorum exemplum
communes habent; vt, quod para
doxum putes, nec diuitem illic nec
pauperem inuenias: quod vestium
inopiâ vix tecti, cibos, quibus abun
dant, liberaliter cuicunque petent
inemptos, vt è communi penu lar
giantur. Iam quâ integritate inter
se mutuò amicitiam colunt, eaden
pietate Numen & diuina veneran
tur. Viris interdum pro commun
causâ laborantibus, manè pueri
vespere puellæ catechesi quotidie
erudiuntur: cui Dominicis ac louis
diebus omnes interfunt,

Cœtus

Coetus præterea Dei Matri fa- *Sodalit^{is}*
 os legibus æquè sanctis, & fere *Marina-*
 nctioribus exemplis, ac Europæi *norm*
 lebrant. Quot mensibus animum *leges &*
 onfessione saltem semel expiare, *pietas.*
 uotidie B. Virginis coronam reci-
 re, de rebus diuinis colloqui, Di-
 os in quosuis menses sortiri, ægris
 desse, flagellis corpus affligere,
 on è legibus tantum sed vsu apud
 os discitur. Cæleste viaticum pari
 apparatu ac frequentia ad ægros
 efertur. Et si quæ sunt etiam adul-
 e alicubi religionis exempla, cu-
 scunque certè nationis inuidia
 odie Indi orbi propinant; qui non
 ca pridem humanæ diuinæque cul-
 uræ impatientes, modò tam libe-
 ales disciplinas ac artes omnes,
 quàm Numinis ac animi cultum
 primis annis imbibunt; vt priora
 tempora cum præsentī felicitate
 comparanti mirari libeat, tantillo
 patio à quoquam addisci virtutes
 potuisse, quantum vix putes vitijs,

ad quæ sponte à naturâ rapimur
suffecturum.

*Patrum
operâ
omnia
geri ne-
cesse est.*

Interim tantæ molis opus, quod
tota duorum Patrum humeris in-
cumbit (singulas enim Reductio-
nes non nisi bini Patres gubernant)
omnem propemodum quietem a-
vires sustinentibus adimit. Nam
præterquam quod salutis & re-
publicæ cura illos urgeat ; nihil
propè in humanâ Societate fingi
potest, cui non necesse sit, à Socij
præter consilia manum quoque
applicari. Et ne quid de vulgò vfi-
tatis Patrum obsequijs dicam, tra-
ctanda sunt ægrorum ulcera ; &
medendi artem ignorantibus phar-
maca diluenda ; nec rarò incidere
venam, omniaque officia morbidis
ac mortuis præstare Patres oportet,
quæ potiùs medici, aut ve-
spillones curarent. Ipsæ villæ
& agri tam œconomix publicæ,
quàm salutis causâ obeundæ : ne
quid ex officio boni viri aut agri-
colæ

olæ quidquam à Neophytis non
at.

Est tamen in hac ipsâ laborum
gete præter illud supremum pro-
agati honoris diuini solatiu
on minima laborantibus conso-
tio; quòd videant enatos ex illâ
mente, quam tanto sudore hu-
ectârunt, culmos multiplici pro-
entu graues, in operas suas pro-
endere. Vix enim maiora reue-
entiæ gratique animi signa spe-
are aduersus bene meritos in cul-
ssimâ gente possis; quàm Indi-
is moderatoribus pro meritorum
xistimatione priuatim ac publicè
stendunt: tunc præsertim, cùm
ut ex Europâ noua Patrum subfi-
ia, aut illorum maiores appel-
unt. Cùm his annis P. Prouincialis
ro Societatis more illius Prouin-
iæ sedes obiret, aduentanti qua-
uor Indorū millia ex omnibus Pá-
anæ colonijseducta ducentis lem-
ois honoris causâ obuiam proces-

*Gratus
Indorū
in Patres
animus.*

fere; ludicramque pugnam diu
 vtrunque copijs ad militiæ suæ
 ges velut geminas classes commi-
 tebant: quibus ad exactam naual
 prælij disciplinam solæ tunc in-
 defuerunt. Tum in littus egressi, a-
 vocum tiliarumque symphoniam
 Europæis etiam auribus non insua-
 uem, choreas ducebant in eâ gentem
 nec religiosis oculis indignas, v-
 quibus damna honestatis ignoran-
 tibus, Indi sæpe religionis ergo sa-
 crationes dies exhilarant. Quacun-
 que P. Prouincialis incedebat, pe-
 arcus triumphales transeundum il-
 fuit, quibus itinera distinguebant
 aris latera claudentibus. Cùm in-
 terim promiscuus applaudentium
 Indorum concentus terrâ marique
 lætas voces & vnâ Patrem ad cæ-
 lum efferrent. In arcubus autem il-
 lis nemo Parium inarmor & opero-
 sè sculpta in saxis heroum facino-
 ra exspectet: etsi ob operis ac men-
 tis tam gratæ nouitatem ne Romæ
 quidem

*Indorum
 arcus
 trium-
 phales.*

idem quantamcunq; molem in-
deas. Quando igitur ob publi-
m inopiam pretiosis machinis il-
rum fortunæ planè sunt impares;
rater obsequij gratiam, manu
oque operi pretium conciliant.
rcus enim ex arborum ramis in-
xtos rerum copiâ vt Amaltheum
ornu instruunt: è quorum fornice
sces assos crudosque, carnem fe-
nam eodem discrimine, pullos
allinarijs clausos, gallinas è collo
spensas, struthionum oua, perdi-
s, versicolores aues, quibus illa
gio abundat, vulpes item & canes
irabili varietate suspendunt. Nec
ssimili ornatu columnas ac illa-
um bases ædificant, quibus tigri-
um, serpentum, aliarumque fera-
um exuuias, fano ad viuentium
ociem fartas, ordine annectunt.
lisce saccos interponunt edulij
efertos, fiscinas insuper gossipio,
ilio Indico ac leguminibus ple-
as. Et ne quid ad copiam desit,
F s lignas

lignas scutellas, vestes, arcus a
pharetras, quin corollas adeò præ
catorias, totamque supellectilem
ad insolentem structuram accumu
lant. Cuius tam liberali apparatu
innuunt, se hospitibus tam optat
commodis omnia sua in hoc œco
nomiæ compendio dedicasse.

Huic tantæ profusioni non mi
nores opes Pater reposuit; sed for
tunis videlicet ex alio orbe allatis
vt erant hami, acus, aciculæ, cultri
grana vitrea, & vestes nuditati non
luxui consulturæ, redimenda illi
hominis ingrati nota fuit. Si qui
bus ceram sacram, piam iconem
aut Diuorum lipsana dedisset, quo
libet auri aceruo potiora illis, nec
iniuriâ, ea munera fuere. Ita gen
illa, quæ antehac ob insitam fero
ciam vel beneficia fuerat vt iniuria
vltura, iam nobiscum studio & hu
manitate certat: illosque vincit, qui
rebus sacris infensi, totum orbem
contemptu Cælitum profanant.

Gratus

Gratus autem Indorum animus
magis tunc enituit, cum Annum sæ-
cularem Societatis J E S V pari con-
tentione ac ingenio celebrârunt.
o enim tempore Reductionum
nulla fuit, quæ non maximis labo-
rum ac summæ in Societatem vo-
luntatis impensis aut ludos ador-
naret, etiam in nostris theatris vi-
sibiles; aut arcus triumphales eo
sumptu ac opere, quò suprà de-
scripsimus, adornaret; aut missi-
um ignium læto fragore choreis-
que genti vſitatis tota Paraná &
Yruaica litora compleret. Nihil
denique prætermisere, quo Socie-
tatis J E S V in se merita, suaque vi-
ssim in eam studia testari pos-
sent.

Veruntamen vt felicissimam se-
nentem necdum tamen adultam
subita pruinæ post serenas noctes
exurunt: ita in hæc quoque fata,
quæ iam in herbâ ridebant, cum
calum operis & agris faueret, gra-

*A Paula
Iopolita-
nia iterum
vexata
est.*

uis aliunde tempeſtas & tantum non pernicies incubuit. Motum de-
 nuo pietati bellum à Barbaris fuit,
 ac ijs, qui Chriſtianum nomen Bra-
 filorum fœdere ac Neophytorum
 iniurijs maculârunt. De quorum
 ſceleſto conatu, etſi ſucceſſu carue-
 rit, initio diximus. Imminentis ve-
 rô mali non vana præſagia incolas
 admonuêre. Colonia, quæ S. Tere-
 fiæ nomine ac tutelâ inſignis erat,
 primo hoſtium furori obijcienda,
 prima quoq; ſibi metuere ab oſten-
 tis iuſſa eſt. Pater, qui poſt meri-
 diem finitâ catecheſi ad templi li-
 men ſubiſtebat, audire ſibi hor-
 rendos inibi fremitus ac vocem vi-
 debatur, templo vt iamiam con-
 flagranti ſuppeticas implorantis.
 Aliunde multitudinis, quæ in tem-
 plo morabatur, aures æquè feralis
 ſonus offendeſcit: cùm alij tem-
 plum ab imo conuelli, alij aduenta-
 re equites, aut boues in templum
 irruere, nuſquam viſo auctore au-
 dirent,

*Eius ma-
 ti præſa-
 gia.*

errent. Qui ominoso nuntio per-
territi ex æde, quæ seu vitio seu fa-
cto laboraret, lymphatis similes cer-
atim se eijciunt: cumque non satis
commune ostium fugientibus pa-
ceret; non habitâ decori ratione,
per reuulsas fenestrarum valuas, &
axatas parietum compages elabi
contendunt. Ita consternatos vix
euocare à metu licet minimè vano
acerdos potuit; cuius causam nec
ipse quidem assequebatur: post-
quam inspecto diligenter pago ac
templo campos circumiacentes sol-
licitè oculis emensus, nullum tem-
pli fatiscentis, aut foris aduentantis
nati indicium deprehendit. Nec
nitiori portento S. Michaëlis colo-
ni trepidabant: cum columnæ il-
lius templi è balsamo, siccâ omni-
no arbore, laboratæ interdium in
multam vsque noctem largo su-
dore, è summo manantes pauimen-
tum irrigarent. Accedebant excus-
sa inaudito fragore fulmina, & stel-

122 REDUCTIO ABOLITA

la subducto per Ecclipsin sole paulò post meridiem toto cælo visæ. Quæ prodigia quorsum pertinerent, euentus vt verior oraculorum interpres non ita multò post edocuit: cùm Europæi prædones Brasilis permixti sitas Paraquariensium in montibus colonias, ac dein reliquam Paraquariam latrocinij ac incendijs miserè vastârunt. In quâ incursione, quæ bonorum virtus ac fortuna fuerit, singulæ sedes docebunt.

REDUCTIO MONTANA S. TERESIÆ
ABOLITA.

*Loci a-
manitas
hostem
allicit.*

INTER omnes colonias hæc olim princeps erat mille ac ducentis familijs habitata: tellure illic mitiore annonam tanto numero parem subministrante. Quæ soli clementia prædones simul ac Indos in sui amorem plus æquo pellexit: illis alieno nido insidiantibus, his
cùm

um & alienos vngues armis arce-
 re parantibus. Quocirca Patres, *Incola*
 quod viderent, Indos Brasilorum *moniti*
 iniurijs ob agri fecunditatem ac vi- *sedes il-*
 ciniam opportunos, nihil tuti ha- *las dese-*
 bituros, & posse cum loco etiam *vere, non*
 animos periclitari; auctores illis *parent.*
 fuere, vt securam animi corpo-
 rumque libertatem intutæ vber-
 tati posthaberent: magnas fortu-
 nas magnis periculis patere: &
 apes mellis causâ perire, nun-
 quam perimendas, si floribus &
 mortuo abstinerent. At Indis loci
 amœnitate captis amor parta reti-
 nendi compedes iniecit; vt mal-
 lent cuiuscunque periculi aleam
 potiùs, quàm glebæ tam fertilis ia-
 cturam subire. Quorum in facien-
 do commodorum delectu errorem
 Deus portento primùm, deinde *Inde pro-*
 hostili quoque ferro correxit. An- *digio*
 no igitur 1637. mense Decembri *moniti,*
 Dei Parentis imago, quam in Tere- *ab hoste*
 sianæ sedis templo Paraquarien- *arce-*
 tes *tur.*

ses venerabantur, dextero oculo
 quo Brasiliam respiciebat, lacrima
 ri visa, incolas insecutura vastatio
 nis metu suspendit: quam Europa
 transfugæ sequenti anno, illo ipso
 die, quo Dei Matris imago prius la-
 crimis madebat, illi coloniæ intus
 lerunt, Indis quater millenis ac
 miseram servitutem abreptis: quo
 in condendo oppido, quod Paulo-
 politani moliebantur, ceu serviles
 operas ad laborem stimulis vrge-
 bant. Et quamvis mille Indi post
 hoc damnum collectis à fugâ in-
 colis hostem geminâ clade affece-
 rint; nihil tamen illis tunc præter
 victoriam extorsere, nondum ausi
 amissas sedes repetere. Cæterum
 opportunus error tabellarij hosti-
 les conatus ac animos eo maximè
 tempore fregit, quo Indorum causa
 credebatur propemodum profligata.
 Litteras ille ferebat à P Petro
 Romero ad Patrem colonijs vni-
 versis Præfectum, quibus eum ad
 pro-

*Error
 Indos
 victores
 efficit.*

propugnandam Indorum salutem,
 cobiijciendas hosti vires hortaba-
 ur, vicissim pollicitus, propediem
 cum mille quingentorum Neo-
 phytorum manu hostem totâ illâ
 itione exacturum. Eæ litteræ ta-
 cellario fortè cum impedimentis
 hostium luctanti exciderant: quæ
 Brasilo. Europæis exceptæ ma-
 no Indorum bono nostrorû con-
 lia detexerunt. Hostis enim de se-
 retâ Neophytorum molitione ad-
 monitus longè timidior, & iam ani-
 mis inferior, dum Paraquarienses
 aggit, in tergum eos accersijt. Igi-
 tur Neophyti bonâ causâ & hostili
 metu armati, ac minutis prælijs
 semper victores, prædones ab utro-
 que flumine Paraná & Vruaicâ lon-
 gè submouère. Digni sanè Indi fue-
 runt, quos fortuna denuo respice-
 ret, quam videri possint iniectâ ma-
 nu ab hostium partibus reuocasse.
 Nemo enim facilè prælium inibat,
 quin prius expiatus, capitalem ho-
 stem

*Indorû
 militum
 pietas.*

stem animo eiecisset. Multi cum a
 cu etiam genu flectebant, quoti
 librare in hostem telum parabant
 crucemque ceu clypeum omnibu
 iaculis obuertebant, probiùs pu
 gnare docti, quàm multi orare di
 dicerunt.

*Patres
 hortan-
 tur In-
 dos, ut
 integram
 patriam
 deserant,
 vario
 successu.*

Partà in hunc modum victoriã
 sedibusque recuperatis, nihilomi
 nus visum Patribus fuit, è re &
 commodo gentis fore, colonias il
 las, vtpote perpetuò sub latronum
 eiusmodi cultro hæsuras cum tu
 tioribus permutare: irritatam se
 mel impiorum hominum orexinã
 post ferocem repulsam, vt ferè ne
 gatis acriùs insistimus, longè au
 diùs subtractæ fortunæ inhiatu
 ram. Abnuebant initio Neophyti
 neque gratum illis erat, ex ijs se
 dibus emigrare, quas patrio iure
 pridem suas, nunc etiam bello vin
 dicassent. Scilicet post victoriam
 idem à victoribus agi, quod ante
 in hoste damnassent: ignemque
 illo-

orum manu ædibus iniicien-
um, qui iisdem lacertis structas
hostili flammâ seruâssent: ne-
ce saltem se ad spes æquales ab-
ici; vt faciliùs idcirco vetera de-
rant, non nisi ad similem for-
nam transitori: luctandum sibi
priorum temporum deside-
, & præsentis soli infecundo
spite fore. Euicit tamen me-
or denique causa; vt Indi negle-
o commodorum studio, salutem
securitatem in consilio habe-
nt. Ergo in dictum diem vasa
olligunt, ducesque Patres secuti,
d Paranz fluuij ripas octoginta
ucarum itinere demigrant, iam
ijs antehac colonijs confitas. Ve-
im ne tanquam prisca Hebræo-
um fugientium ex Ægypto fasti-
ia redirent, pugnandum vehe-
menter Patribus aduersus præpo-
eram pœnitudinem & itineris
molestias fuit: non paucis à tur-
i fugâ velut erraticis quibus ad
armenta

armenta reuocatis, nondum v
 pertæsos necesse insuper erat in
 ficio continere, Sed maior fugie
 tes insequendi labor erat, quo P
 trum alter perfunctus, auias rup
 & nemora studio indagandi sup
 rabat: illic perfugas inuenit fan
 propè enectos, quos tandem con
 meatu & blandâ oratione recre
 tos, per easdem itineris molestias
 per quas eò euadebat, secum red
 xit. Quod si nemo Indorum Patr
 animi curis fatigâset; poterant v
 in corporum procurandâ salu
 confici. Vt enim annonam tot mi
 libus sufficerent, annexi Patres, nunc
 equis vecti, nunc pedites, pro Indo
 rum pastu boues non secus ac em
 pta ad cogendum pecus mancipia
 ad macellum agebant. Idem stu
 dium agris impenderunt, solliciti
 quibus remedijs morbi ac viæ mo
 lestias leuarent.

Præibat interea P. Didacus Alua
 rus (is qui postea ab Indorum ho
 stibus

bus est, glande plumbeâ traie-
us (ad Páranæ Vruaícæque ripas,
opportunas illic sedes aduenis que-
urus. Cui veteres Páranæ accolæ
uiam egressi, commeatum alia-
ne molestijs itinerum leuandis
bsidia certatim adferebant. Iam-
te octo tantum leucis extorres
nouâ coloniâ distabant; cum hu-
anæ salutis hoste Patrum vltimis
onatribus inuidente, omnes denuo
dos, quos in eam horam per ar-
uum iter vtcunque in potestate
abuêre, desperatio & pœnitudo
cessit, priscas sedes & cantilenam
e reditu ingeminantes: idque tan-
â obstinatione, vt nemo vnus vel
atum pedem promoueret. Apertæ
ontumaciæ in animis Indorum
ausarum vmbra veriùs, quàm cau-
æ latebant; quas illi ipsi per spe-
iem probè consulentium Neo-
hytis occinebant, qui in illorum
eruitutem coniurârunt. Qui ter-
ores in gente illâ nondum planè
aduer-

aduersus omnes calamitates ob-
 matâ, saniora consilia, vt non
 profundas radices facile conuel-
 bant. Quare Patres, cùm Indos
 suâmet causâ viderent inexorab-
 les, ad Dei Matris aures ac ope
 appellabant; quàm nuper, cùm
 Barbari essent ab auitâ tellure auc-
 lendi, promptam erant experti
 Christi Filij negotium per Matrem
 confecturi: cui vtique cordi fore
 duodecim millia (tot enim Indo-
 migrabant) in eius fide ac obse-
 quijs contineri. Quid non Matr-
 blanditiâ possint? altero mane su-
 ortum diei adsunt dynastæ omnes
 suo & gentis vniuersæ nomine, vl-
 tro polliciti, se reliquum itineris
 Patrum arbitrio suscepturos. E-
 vt gloria tam optati successus inte-
 gra penes alterum sexum esset, Vir-
 ginis Lauretanæ sedi adscriptæ fe-
 minæ plurimum momenti ad emol-
 liendas animorum & viarum acer-
 bitates contulere. Suo quippe ex-
 emplo,

*B. V. ope
 molliti
 Indorum
 animi*

mplo, ut quæ centum & amplius
 uicis à Guagranâ ditione Brasilo-
 ropæorum rabiem fugiebant,
 a solatia addiderunt ab huma-
 nitate & commiseratione petita.
 Quin in partem laboris & feren-
 darum onerum venisse non con-
 tentæ, suismet humeris ægros, ut
 signam Christianâ pietate sarcinam
 extulêre, viris eâ alacritate
 mulierum ad eandem operam pro-
 vocatis. Tandem igitur post tot
 mala ac viarum iuxta mentiumque
 ambiguarum anfractus Indi prope
 Paraná flumen confedêre: cui
 deinceps ad sitas colonias
 obibimus.

* *
 *

RE-

REDVCTIONE

AD PARANÆ FLVVII

LITORA SITÆ.

REDVCTIO

S. IGNATII.

PRIMA hæc omnium fuit, et
 que hodie cultu morum præc
 pua, à millenis incolis in trecent
 familias diuifa: in qua effrenes in
 solentium Indorum animi ita coe
 centur; vt Patres persuasi, eos ali
 freni omnis impatientes, huius lo
 disciplinâ, velut alligatum Capr
 fico furem taurum, cicurari po
 fe, perdomandos huic fedi submit
 tant. Incolæ à Societate exterorun
 & idcirco ab eorum vitijs quoque
 remoti, domi feliciùs in virtute
 quàm foris adolefcunt: qui fi extr
 fuam ditionem, vt in alieno ele
 mento, Christianis etiam heris iuffi
 ac iure regio fuam operam bime
 ftri fpatio præftare coguntur; con
 tagione

*Indi huius
 loci
 domi
 meliores,
 quàm
 foris.*

gione exterorum scelerum affla-
 rarò meliores redeunt, seu alie-
 peccantium exemplis, seu suo
 ingenio, quod domi tantum
 igitur est, extra suos fines corrupti.
 no ex horum numero in Patrum
 titium conspirarunt, pacti inter
 ut ille venenum placentæ inco-
 eret Patrum vni pro edulio ob-
 idendæ; alter vinum eadem pe-
 dilueret. Sed improbus cona-
 s successu & morte caruit: vter-
 ne enim Pater, Deo veneni vires
 impescente ita euasit, ut hic im-
 unè pransus virus cum placentâ
 gesserit; alter cum Medico sume-
 pestem nequiterit.

Cæterum incolæ sunt ad virtutem
 nati, cuius natiuos ductus suâ
 moderatorum industriâ perfici-
 unt. Et hanc etiam pueri sibi ad-
 ouent: è quibus vnus pro cate-
 nesi à Socio doctus, cauendum es-
 ne sumptâ SS. synaxi illico in
 terram despueret, non multò post

G

sumpto

*Patres
 diuini-
 tus à
 morte
 & vene-
 no illasi.*

*Pueri in
 SS. Eu-
 charistiâ
 reueren-
 tia.*

sumpto caelesti pane sui immem-
impudenter saliuam egeffit. Sed
mox agnito animi euagantis erro-
non secus, ac si sacra obuiorum p-
dibus calcanda abieciisset, sibi ind-
gnatus obliuionem illam lingua
quod ea instrumentū iniuriæ fui-
set, illico vindicauit. Itaque in g-
nua pronus, saliuam luto foec-
asperfam posthabitâ nausêâ reso-
psit: indeque ad Sacerdotis denu-
pedes affusus, se tanti piaculi reu-
absolui postulauit.

*Reguli
post ac-
ceptum
Baptis-
mum a-
lacritas.*

In adulta ætate reguli, Buera d-
cti, septuagenario maioris memo-
randa ad Christum transitio est, o-
alacritatem Patris Neophyti, & fil-
demerita insignis. Buera Pater iam
Baptismo elutus ob magnitudinem
latitiæ, quæ ei calitus oriebatur
continere se non potuit; quin de-
crepitus senex iuuenili imò regi
Davidis more, iteratis saltibu-
mentis hilaritatem proderet, to-
annorum vitiorumque sarcinâ le-
uatus.

us. Dispar illi prorsus ingenium
filio eius Tataëndo fuit : qui
in Neophytos ac Socios cru-
litate celebris viginti ipsos an-
s Euangelij propagandi cursum,
uaicæ fluminis oras crebris in-
rsionibus infestans, morabatur,
ristiani ac Patrum cruoris si-
ens, quem sibi aliquando è venis
opinandum, identidem iacta-
t. Sed filij scelestam vitam mise-
bili morte luentis casus patrem
exit : qui quòd videret nefas filio
isse, Patrum sanguinem sitire,
robiori voto ab illis aquas expe-
it.

Post animorum curam, corpo-
um quoque rationem habuerunt :
uæ vt honestatem mentis possent
estium iniectu imitari, accitam ali-
nde gossipij colendi texendique
rtem Patres incolis tradidère, fe-
minis è fuso trahere fila doctis : vn-
e è Xylino lino contextæ vestes ex
ac sede omnem nuditatem sustu-

*Nendi
Et texen-
di artem
Inde à
Patribus
docti.*

lère, quæ olim huic genti non tantum familiaris, sed ob indumentorum inopiam necessaria fuit.

Quorum

pp. Iobi-

tus &

virtus.

Ex hac coloniâ alias in cælum ut spes est, bini Patres duxerunt. Quorum prior P. Michaël de Sandoval è Murciano regno oriundus cum in Indiam propediem solutus in natali solo illam ipsam plebem obiret, in quâ mater tunc veniebat, illâ ante immensum iter insalutatâ maternas edes præterijt. S. Francisci Xaverij exemplum in sanguinis affectu æquè ac Indicis orbe Christo subiugando strenue sectatus. SS. Triadi penitus addictus eius festo die tres Indorum mactissimos lauto epulo exceptos venisse donavit; perpetuò animum a terra eam ut ad suam originem interdixit reuocare solitus. Ardore animi quo flagrabat ipse, omnes auditores accendit, pari studio corporum mentesque Indorum tutatus. Matrem suam pridem vates assererat

à Deo

Deo Indorum sibi curam deman-
tam, certioresque se ab eo red-
tum fuisse, placidâ se morte de-
ncturum.

Posterior P. Andreas Valéra dis-
ssit vir magnis virtutibus orna-
s, qui sibi tantum durus Dei ac
ominum amores in se excitavit.
iunitus de mortis horâ admoni-
us, adstantes omnes illâ hilaritate,
uâ cælitus demulcebatur; asper-
t, palam inter vltima suspiria pro-
essus, insolitas voluptates cælum
illos depluere, qui sponte se In-
orum saluti consecrâssent.

REDUCTIO B. M. VIR- GINIS AB ANGELO

SALVATÆ.

Mille octoginta Indi quingentas
isthic ædes habitant, bene mo- *Incolæ
rū laud
dati mea
res.*
atæ reipublicæ tam præclarum ex-
emplar, vt religiosæ propè virtutis
audem mereantur: tanto diuina-
rum rerum studio tenentur. So-

lenne illis est, quotidie sacrifican-
 Sacerdoti bene manè adesse; post
 solutoque diurni postmodum la-
 boris penso, ex agro ad templum
 prius, quàm ad cœnam festinarè
 ut illic ante cœlestem cibum pro-
 strati, elapsi dici beneficia & suc-
 cessus recolant. Nemo facilè nox-
 paulò grauioris conscientia diu per-
 titur mentem vrgeri; quin pro ve-
 nia ad Sacerdotem accurrat. Ne
 pauci sunt, qui toto anno nullum
 piaculi lethalis conscij, videri possint
 vitia non hebetudine mentis
 verùm studio integritatis ignorare.
 Illud verò decus totì coloniae com-
 mune est, fortasse paucis in orbis
 cultiori oppidis, nedum familijs
 concessum; quòd nullum in ea re-
 publicâ flagitij genus ita vigeat, v-
 impunè extollere ceruicem, tan-
 quam esset ciuitate donatum, in-
 ter illos possit: quâ labe totæ ali-
 cubi vrbes laborant, à consuetu-
 dine grassantis cuiuspiam sceleris
 inustâ,

*Nullum
 apud vi-
 tium vi-
 get.*

istâ. Isthic verò vitia, vt hospi-
 irreperere ausa, nunquam patiun-
 sedem figere. Iurandi quidem
 us, ex Europa ab ijs aduectus, qui
 rogare contrarijs exemplis inter-
 dos debebant, sensim inualuit.
 ed & hanc labem suæ virtutis mox
 osterferunt : postquam enim il-
 us culpæ rei publicè sunt obiur-
 ati ; iurandi consuetudinem, vt
 infame scelus, omnes rei iuxta &
 nsontes totâ ditione non solis le-
 ribus, sed peccandi defuetudine
 roscripserunt. SS. Eucharistiam
 magnis desiderijs per annum sæ-
 pius expetunt. Hos inter Regulus
 excelluit, qui cùm primùm diuini
 epuli dulcedinem degustauit, in-
 gentes ex hac cælesti annonâ vi-
 res ; in rebus aduersis quibuscun-
 que illi suffecturas, accepit. Quip-
 pe vix reduci se ad communem vi-
 tam huius colonix passus est, cùm
 amissis vnâ cum coniuge liberis,
 quatuor fratribus, & toto famuli-

*Regulæ
 de SS.
 Eucha-
 ristia
 existia-
 tionis*

tio, non tantum omni gemitu
dolentis animi signis abstinuit; sed
illam suam alimoniam recreatus, vehementer optauit, clientes suos omnes,
quorum imperium Christi se-
uituti & Cane posthabuit, ad idem
conuiuium aduolare; gauisurus
si ad eandem mensam cum her
mancipia accubarent: quam illi
ultra Cleopatram gemmas dignari
illo calamitatum aceto putauit.

Sodaliū

B.V. vir-

314.

Post Filij conuiuas Matri quo-
que suae deliciae fuere: quas mire-
ris, in hoc agrestium nuper animo-
rum rure modò tam exquisitas; ve-
credam istis nullas in Europam Vir-
ginem Matrem praeferre. Partheni-
Sodales non in Virginem modò
sed egentes quoque illius Clientes
pij, ad instruendum aegrotantium
focum ligna è saltu comportant, &
vernarum instar ad omnia familiae
ministeria prompti, solatia cum ci-
bis afferunt; quos necesse est ob
gentis inopiam parum lautos hisce
ille.

lecebris condire. Quauis Domi-
 nicâ die senis è Sodalium cœtu æ-
 grorum ac pauperum cura deman-
 latur; quibus incumbit, malè ha-
 bentium ædes ac morbos explora-
 re, ijsque bis quotidie de famis &
 egritudinis remedijs prouidere.
 Quam operam etiam egentibus
 præstant: quos diligenter conqui-
 sitos corrogatâ stipe iuuant. Mor-
 tuorum funera tantâ pietate ac fre-
 quentiâ prosequuntur, ac sepeliunt,
 vt Hispani quidam, qui fortè sepul-
 turæ cuidam aderant, visâ Soda-
 lium pietate, beatos se fore affir-
 mârint, si eo loco possent vitam
 exuere; vbi procul ab hæredum oc-
 culto risu, mortuis, non fortunis
 parentatur.

Puer decennis iam modulari Vir. *Musici*
 ginis laudes doctus, quàm impen- *pueri in*
 diò venerabatur, cùm lethali mor- *B V. a-*
 bo attineretur, bis ad Mariæ for- *mor.*
 mæ, quæ soli illi præstare visa est,
 spectacula rapiebatur: à quibus

G s iterum

iterum sibi præsens, denuo visam
sibi DEI Matrem adstantibus non
videri, nec ad cælum se inuitanti
vocem audiri, mirabatur. Tandem
in MARIE, vt præsentis, laudes a
formam supremâ apostrophe con-
uersus, ridentiq̃ue similis animam
exhalauit, nostram vanitatem illin-
etiam è cælo risurus.

Non tacenda sunt in Terefiano
aduenas incolarum officia, quibus
per octoginta leucas patriam fu-
gentibus communes passim domo-
mensamq̃ue offerebant, tantâ ala-
critate; vt, dum saltibus extirpati
agrorum spatia fierent pro noui
colonis ampliora, suos ipsi agellos
hospitibus gratis cederent, suâ ma-
nu & semente ferendos. Eam chari-
tatem finitimis quoque colonijs ex-
hibuerunt: quibus ob temporum
malignitatem commeatu laboran-
tibus suppetias miserunt, nullâ re-
nisi precibus emptas: quòd maior
eos virtutis quàm lucri amor nihil
venale

venale toleret; magno Europæo-
rum rubore, qui publicam egesta-
tem ac annonæ caritatem pro com-
pendio suæ fortunæ exoptant.

REDUCTIO B. V. PV-
RIFICATÆ, VVLGO

CANDELARIA.

Mille quadraginta capita tre-
centæ & quadragenæ familiæ
numerant. Vicinis municipijs ma-
gnâ alimentorum ac frumenti ino-
piâ laborantibus hæc sedes præcæ-
teris illustri exemplo, vt & com-
modo succurrit. Etenim cùm aliæ
coloniæ pro satione cuperent hinc
sibi frumentum suppeditari: et si
ne his quidem granum pro semente
ad propellendam anni insequentis
penuriam sufficeret; certi tamen,
quodcunque rei frumentariæ in-
commodum potius, quàm illibe-
ralis animi notam tolerare, largè
illis fruges subministrarunt. Sed
vt Deo ac virtuti nihil deest; illa
sementis profusio semen, non ia-

*Incola-
rum in-
egentes
liberali-
tas.*

*Mirè
compensato.*

ctura fuit : postridie enim summa mane in ripâ fluminis hæere cymba visa est frumento plena, quæ rupto fune alicubi fortè ignavis elapsa, in hoc littore substitit, velut ad spectaculum tantæ liberalitatis hæreret, artemque orbi traderet, quæ posset in miseros effusa sementi vnâ nocte crescere.

*Inda coniuga
gemma
mors &
legatio
ad B. V.
Sodales.*

Priuatæ inopiæ aliud remedium in siluâ maritus cum coniuge quæsiuit, agro spem fallente. In densa igitur nemore vxor indagandi studio longiùs à coniuge digressa, à trito calle & mariti conspectu simul ac auribus tam procùl auellabatur; vt amissâ viâ & marito iacturam denique vitæ inter feras timeret. Verùm à Socijs olim docta, in aduersis rebus cæli sanuam pulsare, Magnæ Matris opem imporat: quæ quamprimùm submissi è cælo ephebi operâ feminam è Labyrintho educit, iussam à cæli augustâ semitâ non aberrare. Vix domum

um redijt, cùm à morbo subito
 oppressa, octo ipsis horis pro mor-
 tuâ iacuit. Inde sui paulatim com-
 pos Patri è Societate accersito san-
 tē affirmavit, se antè reuerà mor-
 tuam per DEI Matrem vitæ repe-
 endæ gratiam obtinuisse; vt illic
 maculas quasdam, quas oblita fuit
 sibi enarrare, Sacerdoti manifesta-
 ret, ritè ante supremam horam elu-
 endas. Addidit, se alijs præterea
 mandatis instructam, quæ Parthe-
 nijs Sodalibus explicaret: Dei Pa-
 rentem videlicet vehementer pie-
 tate Clientum studioque virtutum
 delectari: pergerent modò bene-
 ceptis insistere, alijs etiam in So-
 cietatem pulcherrimi fœderis alle-
 ctis: se tam morigeris filijs nihil
 Matris negaturam. Quâ adhorta-
 tione incitati Sodales, qui iube-
 bantur ei legationi coràm adesse,
 multò ardentius animos, licèt antè
 calentes, DEI Matris & honesti
 amore incenderunt. At mulier le-

gatione suâ defuncta, vt iter repereret, quod tantisper ad terras seipsam obibat, cœlesti viatico priuinstrui, ac Sodalium illorum volumero adscribi. Iamque vtriusque voti, & veniæ, cuius causâ iterum viuebat, compos inter adstantium lacrimas & pia suspiria, denovo vitam & corpus deseruit.

REDUCTIO SS. COSMÆ ET DAMIANI.

*Ecce
huc ac
cens in
patria
adibus
migrâ-
runt.*

POSTquam pestis vltimo triennio quadringentos Indos, & in his teneriori ætate centum ac tricenos abstulit; adhuc tamen quingenta familiæ supersunt, in quibus bimille capita censentur. Porro haec quoque colonias incredibili sudore Patres ad hanc stationem duxerunt, Indis huc post magnam contentionem è patria tellure migrantibus: qui quòd pari cum prioribus persuasione patriæque amore laborarent, eâdem quoque medi-

cinâ

nâ conualuère. Igitur ipso Chri-
 à morte Resurgentis festo die
 eophyti quoque suis è finibus,
 on aliter quàm è tumulis exciti, in
 am se dederunt. Et ne soli patrij
 esiderium fugientes posset ad re-
 itum virgere; iniecto desertis æ di-
 us igne, vt olim Heluetij, reditu-
 am quandoque remeandi cupidi-
 atem illis flammis extinxère.

Ad recentes accolæ non ita mul-
 ò pòst Inda mulier accessit, non
 pònte suâ ad illos fines delata. Il-
 a enim seruitutis impatiens, ad
 quam erat aliunde abstracta, simul-
 que peregrinum idioma & solum
 exosa, clàm se ac vnà infantem ex
 herili domo prorapiens, cymbam
 fortè ad litus herentem conscendit;
 seq; nautâ & nauigandi peritiâ de-
 stitutam Páranæ & fortunæ com-
 misit. Patres præterfluentis nau-
 gij solitudinem conspicientes, vi-
 sam eminus mulierem ad ripam &
 inde ad templum inuitant; quæ an-
 te hac

*Matæ
 cum fia-
 lio ser-
 uata.*

te hac diuini cultûs & Guairân
linguæ nescia vtrumque Patribus
adnitentibus spe citiùs est compl
xa. Tum Christianæ legis honesta
tem admirata, vltro ablui salutar
vndâ, adscribiq̃ue Christi gregi vo
luit. Quæ paucis post caeleste laua
crum diebus cum filio, quem eo
dem fonte tingi voluit, mortua
quæsitam in vndâ salutem reperit

REDUCTIO

S. ANNÆ.

Quinquageni supra octingen
tos è montibus & barbarie sub
D. Annæ auspicijs per centum leu
cas adducti, hîc sedem fixêre. Dif
ficillimum initio fuit, gentem pa
trio cælo assuetam ad vltroneum
exilium inducere. Hinc sanis Pa
trum suasionibus irati, per auios
saltus & intima nemorum eam can
tilenam fugiebant, cum feris potiùs
quàm extra patriam victuri. At Pa
tres quos grauissimè præpostera In
dorum

*Ad iter
ineundû
difficiles.*

orum fuga affligebat, omnes pas-
 m siluas & agros per omnes cæli
 e viarum iniurias peruagati, dis-
 ersum gregem quibuscunque po-
 uere lenocinijs colligere niteban-
 ur; nullo aliquamdiu successu.
 Quin efferatis beneficio Barbaris,
 nonnulli Patres, vt importunos ex-
 ctiores noctu ex insidijs tollere è
 medio laborârunt; nisi Patres in-
 certi auctoris voce fuissent aduer-
 sus sicarios iussi excubias agere.
 Sed melior tandem causa & Patrum *Paulò*
 constantia Indorum peruicaciam *post. con-*
 uegit: vt è cauernis arbustisque *stantes*
 extracti ad Vruaicæ priùs litora, *iter in-*
 deinde quòd genti illi parùm salu-
 bris illic aura esset, ad Páranæ ripas
 mouerent. Eandem verò obstina-
 tionem, quâ patriæ nuper amorem
 retinuere, in deuorandis itinerum
 morborumque molestijs seruarunt
 meliori deinceps nomine dignam:
 quin mutuò se ad tolerantiam ex-
 hortati sunt, ne quis pedem à com-
 muni

Indi cha-
ris Ba-
ptismo
salutis
compen-
sata.

muni consilio ac viâ referret. Æg-
 quoque quamuis sua cuique sarcin-
 grauis esset, humeros commod-
 runt. Quo genere obsequij Ind-
 nondum Christo initiatus, quod
 ægrum in tergum admisisset, per
 sudoris sui pretio Christi iugum ac-
 cepit. Morbo enim eodē, quo per-
 dens à tergo Indus tenebatur, etiam
 baiulus tentatus, nusquam posset
 nisi animo conualuit. Desperat
 itaque alijs remedijs, quibus cor-
 pus restitueretur, animo consultum
 Pater ibat: Indumq; iam probè ex-
 cultū admouere salutaribus vindi-
 parabat. Periculū tamen constan-
 tiæ Pater facturus, quando tantis
 per censuit ægro à morte inducia
 concessum iri, Baptismum in se-
 quentem diem decernit. Verū
 vt maturitas frugum, ita consilio-
 rum quoque cælo debetur. Pater
 enim tanquam re bene compositā
 inde discessurus, ire diuinitus pro-
 hibetur; soloque affixus velut cir-
 culo

lo circumscriberetur, accelerare
egotium iubetur. Quàm primùm
Indū ritè vndis abluit: qui im-
nenti nocte iam cælo maturus,
eminâq; scelerum atque corporis
arcinâ leuior ad Superos euolauit.

Cateri semel in omnem casum
bfirmati, omnes posthac erumnas,
uas vel fames vel lues plurimis in-
erebat, salutis amore fortiter ex-
intlârunt, nullis malè consulen-
iū technis ad turpem fugam à re-
cto tramite abducendi: præsertim

postquam tristi documento didi-
cere, cælitus vindicatos eiusmodi
consultorum conatus fuisse. Inda

*Punitio
fugien-
tium in
patriam
conatus.*

femina diu adnixa erat affeclas pa-
triæ amore fascinare, cogitati iti-
neris comites habitura. Sed non ni-
si duobus in consilij viæque socie-
tatem inductis comitata, tigridi in
prædam cessit: comites incertum
quo fato perempti, à transeuntibus
inuenti sunt in agro computruisse:
ne corruptis animis corpori quid-
quam meliùs eueniret.

Alij

*Animi
aura po-
rior Indi-
quàm
corporu.*

Alij non fugâ sed inediâ, quæ
loniam nouam grauitèr exercu-
vrgente, in siluis cogebantur fan-
remedia quærere: vbi multi a
pabuli inopiâ, aut quòd ignari v-
nenum pro alimento è pomis a
radicibus exugerent, ita periêre:
postquam senferunt, concepto in-
tra viscera veneno, se morituros
nihil moriendi necessitate offensi
animi rationem haberent; qui v-
possent omni peste absolui, sæp-
morbidi ægra corpora ad Sacer-
dotum tribunalia trahebant, nun-
quam aduersus mortis pericula pe-
dem moturi: adeò & viribus defi-
ciebant, & morti, quæ Christi cau-
sa laborantibus superueniret, tam-
optatæ obicem ponere, religioni
sibi ducebant.

*Parentis
in filios
correcta
lenitas.*

Porro Indi, antequam Christia-
na sacra suscepissent, liberorum a-
more insaniuerunt; quem solâ in-
dulgentiâ definiebant, rati, si filio
ferulam aut pugnum intentarent,
paren-

rentum se gradu deiectos, carni-
nam exercere. Quâ lenitate iu-
ntus suopte ingenio effrenis, la-
tis insuper habenis ad licentiam
citabatur. At vnâ cum Christo-
iam iustam in filios seueritatem
aduere: quos honesti fines & ma-
rum iussa transilire ausos, etiam
agellis corripunt: vt olim qui-
em licentiæ puerili, nunc verò ri-
ori parentum quandoque freno
t opus.

REDUCTIO B. VIR- GINIS LAVRETANÆ.

IN quadringentis domicilijs mille
quingenti Indi hoc loco nume-
rantur. Hospitalitatem in eos, qui
hostiū rabiem Patrum ductu euita-
runt, nemo sanctiùs coluit: tanquā
ingeniū & facultates omnes publi-
cæ miserorum charitati deberent.
Nam ne aduentantibus agrorum
fundi deessent, spontaneæ operæ
saltus priùs exciderunt, agrosque
situ

*Summa
incolarū
in adue-
nas cha-
ritatē.*

situ & spinis horrentes pro nov
 colonis purgârunt. Inde sex leuc
 rum spatio progressi obviam, in
 minentes iam hospites ac exter
 eâ humanitate salutârunt, quâ n
 inter amicissimos, aut religios
 maiorem desideres. Vbi enim
 conspectum mutuò venterunt; ciu
 Lauretani diu præ gaudij magu
 tudine elingues, solisque lacrimi
 quas, dum vox rediret, pro verb
 fundebant, diserti, tandem in mu
 tuos amplexus ruerunt. Ut diceret
 eos aut in homines de cælo lapsos
 aut in propinquorum diu absen
 tium colla incidisse. Tum illo offi
 cio perfuncti, aduenarum corpora
 allato comœatu refecêre: dum
 instauratis viribus reliquum itine
 ris inter obuiorum manus confice
 rent. Hic nova contentio exorie
 batur; dum quilibet è colonis ad
 uentantium sibi sarcinas deposuit,
 feminis liberos, viris onera tergo
 imponentibus. Ægri verò retibus,
 quæ

æ ipsi Amaccas appellant, gen-
more ut lecticâ excepti, à ge-
entibus inquilinis deportaban-
r. In qua propè inaudita publi-
que charitate poterant sanè exu-
patriæ obliuisci, vel veriùs om-
um maximè meminisse: cum
oud exteros nec parentum studia
esiderarent.

Cæterùm quàm in hospites fuê-
e officiosi, tam in Deum ac Cælites
ij esse contenderunt. Si qui ve-
d muneris suo deessent, diuinitus
onnunquam intentatis orci sup-
licijs admoniti resipuerunt. DEI
Matri sunt imprimis deuoti: cu-
us templum pro oraculo & asylo
habent. Puellæ morti vicinæ sani-
tatem auia, neptem sibi percharam
seruatura, Deiparæ multis preci-
bus commendabat, munus illius
aræ pollicita, si conualuisset. Cui
virguncula, illius consilij facta cer-
tior, inutile vitæ caducæ studium
exprobrans, cur, inquit, felicitati
meæ

*Puella
moritu-
ra vetas
pro sua
incolu-
mitate
vota fio-
ri.*

meæ inimica vitam intempesti-
precibus mihi prorogas? an d-
mori me cupis? si Virgini Ma-
pro me munus destinās, me offer-
ut salutem nacta, ex eius collo fili-
& anathema pendeam. Quin tu i-
ctius me mori certam templo in-
fers; ut tumulto propior Sacerde-
tem mihi morituræ bene preca-
iubeam. Sapienti oratione nepti-
auiā permota, voti neglectā ulte-
riori curā; puellam ad ædem sa-
cræ detulit; ubi ut primū Patre
ductā in Crucis formam manu
bene fuit precatus; in auiæ sinum
aut potius magnæ Matris; innoxium
spiritum exhalauit.

*B. Virgi-
nis ope
puellus
sanatur.*

*Novum
genus pie-
tatis in-
B.V.*

Eodem beneficio Virginis mori-
tem nepos euasit, quo neptis vitam
deseruit. Is iam conclamatus, cū
aqua aspergeretur è linteo expres-
sa, quo Deiparæ illic sculptæ facies
extergebatur, eius attactu sine mor-
tā conualuit. Quem deinde ut vo-
tuum munus nouo inuento Deipa-
ræ

dedicârunt: pluribus illo exem-
 plo se Matris Dei obsequio deuo-
 tentibus; qui omnes in illa pieta-
 tæ teneris Patrum studio adole-
 unt.

Ad huius Reductionis præci-
 am laudem Gubernatoris Hispa-
 niæ commendatio spectat, qui ab Hi-
 spaniarum Rege oras illas obire
 iussus, cùm festo Christi nati die rei
 uinæ hîc loci interesset, ac præ-
 sentis templi perampli atque altaris
 magnitudo, suauem vocum tibiarum
 concentum, Indorum
 modestiam ac pietatem, honestum
 corporis cultum coràm esset
 obtratus; admiratus insolitum
 splendorem asseruit, se nequæ Ma-
 gni, etsi Regis illic Hispani regiam
 videret, maiora exspectâsse. Ad Pa-
 tris deinde conuersus, gratias illo-
 rum operosæ charitati habuit: cu-
 jus amplissimos fructus, vt ocula-
 ris testis, recepit se Regi disertis
 laudaturum.

H

R E.

REDVCTIO S. IGNA
TII, VVLGÒ YABE-
BVYRI.

INcolæ septingenti sexageni f
pra mille, quadringentas & oct
familias efficiunt. Horum quoq
oppidanorum in exules charit
priorum exemplo enituit, vt enco
mia Lauretanis incolis apposita ij
dem verbis adscribi necesse fore
nisi possent eadem laudes, lucerna
rum more nihil imminutæ, pluriu
virtutes illustrare. Eius liberalita
tis stimuli ab ingenuo Christian
officij amore profecti poterant se
uerioribus quoque documentis ex
acui. Inda mulier fuit, à public
virtute degener, quæ aduenis pe
num ac ædes, quin & aures ad om
nes eam implorantium preces oc
clusit: nec impunè illi esse auar
licuit. Cùm enim foris lignum se
curi succidere laborat, ramus i
eius caput excussus grauitè femi

*Tenaci-
tas in
ogenes
punita.*

nam

nam solo affligit; vt capitis offensæ dolore semianimis diu iaceret. Ad se deinde reuersa, illo ictu, quo se damnatam priscae tenacitatis putabat, penitus resipuit. Agnito proin' errore, illius propè capitale supplicium & causam Patri facta ac sollicita est, se vtpote in suo capite doctam, quantum durities noce-
ret, impostero in miseros faciem fore.

Grauius castigata adolescentis pertinacia fuit, qui alijs festo die dei diuinæ causâ è silua, vbi feras & fructus ad propellendam famem spectabantur, ad templum properantibus, ipse solus restitabat, non sine conuitio redeuntium. iactare ausus, ventrem sibi antè quàm Numen placandum: à foco se ad aras iturum; quæ si seipsum neglexeret, Numinis iras faciliùs, quàm amaris rabiem mitigarent. Sic miser, dum desertus à socijs & bonâ nente annonam inquit, tigridi

*Rei di-
uina ne-
glectum
grauiter
castiga-
tus.*

se saginat : à quâ sub eius diei occasum laceratus, gulam feræ explevit ; cùm interim ipse feras alieno tempore suæ destinâisset ; reliquijs hesterni macelli hinc inde postridie in siluâ iacentibus. Rectius miser in templo esurijsset ; quàm ut ipse cœnanti belluæ pro conuiuâ ci- bus esset.

*Serpens
erroris
indos
admones.*

Aliorum venatio scelere non item periculo caruit. Indi aliquot absumpto commeatu, in venatione feram affecuti, ad epulas ex eâ prædâ paratas in virenti cespite, loco mensæ, accubuerunt, obliti, illius diei religione se carniū esu prohiberi. Necdum manus ac dentes ferinæ intulerunt : en subitò serpens inter conuiuas medius adre- pit. Quem monitorem neglecti ieiunij veriti, carnem præ illius veneno detestantur ; serpente posteros à gulâ & scelere dehortante, qui primos generis humani auctores ad nefas induxit.

Alius

Alius è Neophytis desperato *Baptismi*
 morbi remedio mortem opperie- *malè ne-*
 atur. Interea quiescentem insoli- *glecti In-*
 us terror & tetra monstra adoriun- *du ad-*
 ur; à quibus iamiam in puteum *monetur*
 flammarum globos eructantem de-
 sciendum, iuuenis cælesti formâ
 conspicuus ab exitio redemit: &
 Neophytum allocutus, paratum ti-
 bi, inquit, malum erat, nisi Deus
 tuam conditionem miseratus, tor-
 torum, qui te medium corripuere,
 linguibus eripuisset; vt Sacerdotis
 operâ causas omnes concepti in te
 furoris in viuis aboleres. Post tam
 tristem quietem vigil æger iubet
 quamprimum Patrem adesse; cui
 periculi prius à se superati sum-
 nam exponit. Pater suspicatus,
 hominem latentis culpæ conscium,
 olim dissimulato coram Sacerdote
 vulnere, hanc in se tempestatem
 concitasse, sciscitatur, num noxa-
 rum aliquam turpi silentio inter
 confitendum suppressisset. At In-

dus semel ac iterum rogatus con-
 stanter asseuerabat, fide se optimam
 omnes animi plagas pro confessio-
 ne Sacerdoti solitum explicare.
 Inde Pater diu conatus ab agrum
 veram mali originem elicere, cum
 nullis quæstionibus quidquam elici-
 fieret; casu inter colloquendum
 de Baptismo mentionem intulit.
 Cuius vix audito nomine, æge-
 Dei salutis obicem proidentis con-
 filium dilaudans, disertè edixit,
 nunquam se sacro fonte fuisse ini-
 tiatum: se adhuc puerum à Chri-
 stiano prædone cum matre in ser-
 uitutem abreptum, ab omni Chri-
 sti cultu alienum vixisse: illic si-
 inane Petri nomen sicco prædoni-
 ore, sine fructu Christianæ nomen
 claturæ nactum, sensim adoleuis-
 se. Ad hanc deinde coloniam tra-
 ductum, quòd audisset olim Ba-
 ptisimum in vñdis conferri, quoties
 lustrali aquâ esset cum reliquis
 aspersus, pro salutis fonte illam se
 asper-

aspirationem habuisse. Modò deprehensum errorem ac cætera vitæ præteritæ errata cupere se vndis ritè à Sacerdote ablui. Pater plurimum illo indicio recreatus absque mora periclitantem Indum salu. is aquâ perfudit. Qui ex animi corporisque inualetudine mox ita conualuit; vt multum ab illo mutatus, ob adscitam morum tranquillitatem apud omnes esset cumprimis gratiosus; quem tamen antea ferocem & nulli amicum, nemo nisi patiens tolerauit. Adeò Dei ac hominum iras aquæ pugillus exstinguit.

In altero etiam sexu similem errorem Pater emendauit. Inda enim mulier sexagenaria, integræ vitæ, quam illa sæpius excutere solita, nunquam potuit nisi leuium errorum accusare, cum ægra decumberet; ferale monstrum ex aduerso conspexit; quod post iactatas minas

*Similis
error fe-
mina
detestus.*

maleficcium terrori adiecit, iugulans ita compresso, ut ægrè vocem ad inuocandum IESU nomen expediret. Quo audito fugata larua vestigium non ficti timoris in collo postmodum rauco reliquit. Mulier insolentem hospitem mirata, cui semper domicilium negasset, apud Sacerdotem nostrum de orci tyrannide conqueritur. Tum ille cum nihil planè vitij in eius animo latere, post accuratum examen agnouit; percontatus ab illa est num certa omnino esset, salutari spondâ perfusam: quâ dubitante Pater eius familiares allocutus comperit, olim Hispanum quandam maiori pietate quàm doctrinâ instructum, nullâ præuiâ catechesi, quibuslibet Indis in Guagaranâ orâ promiscuè aquas affudisse, etiam post illud lauacrum illotis, quod inscitâ solennium verborum laborans, aquis superfusus illa verba adderet: *Ego vos Christianos facio in no-*

mine Patris & Filij, nullâ Spiritûs S.
factâ mentione, quo tamen æquè
animari hæc vnda debuit. Adiun-
gebant: cæteros Indos à Patribus
cognito errore fuisse denuo san-
ctius elutos: hanc verò solam,
quòd tunc esset, primi erroris dam-
na nondum expiâsse. His auditis
confestim Pater Baptismum expe-
dit: quo tincta mulier paulò post
exspiravit: ne semel probè lota, si
superuiueret, iterum se nostro luto
inquinaret.

Mirandum non minùs est, Soda-
lem Parthenium vitam ita potuisse
toto trimestri à sordibus immunem
agere; vt rogatus à Patribus, num
iuxta Marianas leges quot mensi-
bus se reum Sacerdoti stiterit, in-
genuè sit fassus, tertium iam men-
sem se illud tribunal non accessisse,
quòd post longam quæstionem,
quam in se frequenter ac rigidè ex-
ercebat, ne in ipsâ quidem cogita-
tione vmbram culpæ agnouerit.

*Sodalis.
B. V. in-
tegritas*

Felix, si ob eam causam rem multo
quotidie necessariam potuit in to-
tos annos differre.

*Felix pro-
piti me-
moriam.*

Post omnes ætates etiam infi-
mam laudemus. Hoc puellus qua-
drimus promeruit, qui felicitatis
memoriæ omnia Fidei nostræ ele-
menta, & catechesin totam, præce-
adhæc Deiparæ orbiculis adnume-
randas, aliaque multa complexus
eadem nunquam fallente lingua
ordine depromit. Cuius in addi-
scendo celeritati cæteræ quoque
animi ante ætatem maturi faculta-
tes respondent. Id quod in hac
gente, quæ antehac stupiditatis no-
tabatur, & etiamnum lentè adole-
scit, pro miraculo inter conscios
iure habetur.

REDUCTIO

S. CAROLI.

SEXcentæ familiæ, & in ijs ter mil-
le Indi post funestam famem su-
perstites, multos profectò suorum
enim tumulârunt: quî ultimâ in-
ediâ

diâ confecti, ætatis decrepitæ, aut
 nondum firmæ vitio prohibeban-
 tur vitæ subsidia in saltibus indaga-
 re. In senes enim potissimum ac in-
 famam ætatem hæc lues defæuij-
 t. Pueri quocunque remedio famem
 propulsaturi, è sterquilinijs crudi-
 corij segmenta, & purulenta ossium
 fragmina rodebant, alimentum vix
 belluis tolerandum. Quâ calami-
 tate digniores idcirco videantur;
 quòd Christianam peritiam naçti,
 quid esset è rebus aduersis commo-
 di eliciendum, tam dextrè sinistris
 sint rebus vsi. Nemo ex omni nu-
 mero audiebatur diuinis consilijs
 obloqui, aut de poenæ velut om-
 nem culparum mensuram exceden-
 tis magnitudine conqueri: sed vni-
 uersi ad nutum Numinis facti, hæc
 mala vt insignia futuræ felicitatis
 ac præsentis Dei agnouêre. Neque
 fami quantumuis vrgenti remedi-
 um admifère, quod virtuti obsta-
 ret. Quâ in re æternâ memoriâ di-

*Neophy-
 torum
 insignis
 toleran-
 tia.*

*Inda
mulieris
pudici-
tia.*

gnum facinus Inda mulier edidit
quæ alimentis omnibus destituta
oblatum à proco cum annonâ vi-
tium tam fortiter vtrumque reie-
cit; vt, si aliter vitam tueri, quan-
cum pudoris iacturâ non posset,
decreuerit potiùs pudica præ fame
mori, quam vitam sceleri debere;
rectè persuasa, pudorem in re lautâ
rarò vegetum, inediâ sustentari.
Stipem dein, quam ab impurâ ma-
nu oblatam respuit, à Virgine Ma-
tre postulauit: à quâ num vitæ sub-
sidium an mortem illâ victoriâ di-
gnam tunc impetrârit, annales non
memorant. Certè vt in maximis
malis excidere nobis minorum sen-
sus assolet: ita hæc heroina, cum
vidit honestatem, vt rem sibi omni
vitâ chariorem periclitari, egestatis
oblita, facilè inediâ tolerauit.

*Pugna
castita-
tis.*

Sæpius hoc loco integritas tri-
umphauit. Vt enim puellam ta-
ceam, quæ comam eleganter pe-
xam, vt suæ ac alienæ pudicitia la-
queos,

queos, neglectâ formæ gratiâ spon-
 se abscidit. Fuit, qui cùm sentiret *Christia-*
 flammis parùm honestis animum *nus Scæ-*
 ta accendi, vt gliscentem calorem *nola*
 copire nullis iam remedijs posset;
 gnes fugandos ignibus ratus, vt
 cuneus cuneo pellitur, manum fo-
 co immisit, pudicitix sacrum factu-
 rus: quam in flammis eousque im-
 motam retinuit; dum inhonestus
 calor à vindice flammâ fugatus to-
 to Christiani herois animo exula-
 ret. Ne quis putet, scæuolas alteri
 etiam orbi deesse, qui longè fortio-
 res dexteram non erroris ream, sed
 virtutis vindicem ad rogam con-
 demnent.

Iuuenis alter planè reus ita suum *Iuuenis*
 flagitium, quod præcipiri cupidi. *sui pec-*
 cate abreptus, honestati intulerat, *cati vine*
 expiauit, vt etiam ille, si non pec- *dex.*
 casset, facturus minus possit videri.
 Nam suo sceleri minimè licèt me-
 ditato grauius indignatus, inustam
 labem varijs tormentis eradere la-

borabat, nullâ parte corporis impunè abire permiffâ, in qua non suum crimen acerbis supplicijs puniret. Ne facie quidem abstinuit, quàm fœdè vnguibus exaratam pugnis contudit, liuore totius vultus vindicatæ noxæ vestigia prodente. Tam atrociter à se multatus ad Sacerdotem accurrit: cui quanto dolore se accusârit, vel è supplicijs difcas, quæ non expectatâ sententia iudicis, ante tribunal sibi intulit, à se priùs condemnatus, quàm iudex absolueret.

*Ultronea
fames.*

Atque hanc vim non rei modò sed infantes quoque sibi inferunt. Quippe, quod propè fidem excedit, Indi antè fame emaciati, ultronea sibi ieiunia indixère, docti etiam inter alimenta esurire: ac flagris armati extantia ossa veriùs quàm carnem castigârunt. Sed paulò pòst esurie exhausta corpora febris accendit; cuius æstu efferati ægri, ac sui impotes phanaticorum more

ore campos ac silvas pererrant, misero spectaculo, quod Patribus lacrimas & sudorem exprimeret: cum agris ad suas sedes & animos reuocandis dies noctesque omnes saltus obirent; in id etiam intenti, ne Indi temerè vagati viperarum aut tigridum morfu læderentur. Tigridis sanè bis sibi insultantis abiectus Indus adhuc valens non alijs armis quàm crucis signo euasit: cuius aspectu fugata fera, quæ nuper indos crucem fugientes absumpsit, amplectenti, dato signo pepercit.

R E D V C T I O

S. JOSEPHI.

Mille quingenti hunc agrum colunt, in quadringentas quinquaginta familias diuisi. Brasili-Europeorum furorem Patrum horratu Indis fugere parantibus, quidam ex illa gente primò grauitè oblectabatur, publicæ profectio-
ni ob priuatam sed necessariam iacturam infensus; quòd pellicem

ab

*Patrum
& mi-
gratio-
nis osor-
emenda-
tus.*

*Ritus
profiten-
di odium.*

ab illo Patres ad honestatis amore
rem abstraxissent. Inde offensâ
publicæ rei malum redundante
vnus cursum omnem destinati iti-
neris, ceu remora, inhibuit; qui,
erat, Patrum se hostem iuratur
non sine ritu profitebatur. Facien-
enim splenio ac rubricâ deforma-
bat: quo habitu iniuriarum vindi-
ces inter hos Indos visendi, empla-
strum in capite, velut alieno vulne-
ri paratum, circumferunt. Ita ira-
rum notis, quibus vultum ac ocu-
los incenderat, quàm accito terro-
re ferocior, arcu & sagittis obar-
matus ad Patres irruit. Illi piam
pro Dei causâ mortem reuerenter
excepturi, ingenua procumbunt,
cervice ac pectore ad lanienam nu-
dato. Quâ moriendi promptitudi-
ne barbarus attonitus, tanquam si
esset armis repulsus, in suum mapa-
le redijt. At Patres singulari Dei be-
neficio seruati expedire iudicâ-
runt, post exhibitum barbaro Chri-
stianæ

iana patientiæ documentum, potest
estate uti. Quare clam collectâ
Neophytorum manu domi quie-
centem turbatorem, ac nihil mi-
us quàm vim metuentem, vin-
tum iubent custodiæ tradi, sed
tam clementi; ut in cæteris huma-
niter habitus, tantummodò coge-
retur tantisper, rebus non integris,
publico & seditione abstinere. In
illo secessu potius quàm carcere ita
ferox animus, Deo id agente, detu-
nuit; ut nuper turbarum auctor,
tam omnes procellas in tumultuan-
te populo componeret: cui ipse
profectionem ut multis modis uti-
lem non suadebat modò, sed incul-
cabat. Ergo huius demum præci-
pue auxilio Patres vsi, Indos, exu-
tis prius domicilijs, per iter diffici-
le ad tutiora eduxere. Qui longin-
quam viam superatis montium iu-
gis ac fluminum exundationibus
transmensi, sedem hoc loco S. Josephi
utelæ sacram fixerunt. Eò appul-
sos

Annona sos alius exinde scopulus, puta al
penuria, nonæ penuria excepit: quam de
 nec agri nondum ad culturam e
 cisi præberent, quærenda interi
 in recessu nemorum fuit. Hic de
 nuo in illa indigentia egregium fo
Inda minæ facinus eluxit. Indus mulie
esurire, recens aduenienti agellum cessu
quàm nullum omnino pretium pro com
peccare modato solo pactus; quod facer
manuli. Neophytorum lege & exempli
 prohibebatur. Iamque satio sper
 largæ messis in herba promittebat
 cum Indus velut honestæ illum li
 beralitatis pœnituisse, pro elocati
 agri pensione Indæ flagitium of
 fert. At illa tanti nullam messen
 emptura, audacter negat, pudorem
 contra quasuis opes venalem sibi
 fore: agrum ille suum sibi habeat
 si eius proventus non nisi maior
 iactura sit redimendus. Ergo mu
 lier aduersus omnem honestatis in
 iuriam obfirmata spem agelli to
 tam, & ipsi impensi laboris deserit.
 quod

quod nollet vitia secum ali, parata
rius honestâ fame interire, quàm
urpiter partis vitæ subsidij vi-
endi causas perdere.

Ausa est & alia Indum apud Pa- *Libido*
rem intentati flagitij accusare; *invenio*
quod, etsi nullum tempus sit vitij *accusa-*
concessum, alienissimo tamen, quo *ta.*
Christo nostrâ causâ tot acerba
applicia & mortem perpesso boni
mines adgemiscunt, non sit veri-
us, in publico luctu inconcessæ
voluptatis meminisse. Serio ad-
ac instabat, ne Pater eam licen-
tiam impunitam vellet, ut homo
improbus, quem Dei hominis do-
lores nequibant à peccandi con-
suetudine retrahere, in suâ sal-
tem poenâ disceret voluptatis obli-
visci.

In hac peregrinorum fructuum
commendatione non decet, nostræ
domi natos silentio præterire.

Obijt in ista gente ac coloniâ P. Pe- *Obitus*
rus Marques in Gallo - Belgicâ *P. Petri*
pijs *Marques*

pijs ac opulentis parentibus natus
qui Christi ætatem viuendi spatium
assecutus, etiam ad mortis alieni
manu pro Christo inferendæ simi-
litudinem aspirauit, ita ex matri-
morientis oraculo, pro cuius inter-
prete sua desideria adhibuit, pro-
dem persuasus. Illa enim iam mori
vicina filio, qui tunc fortè mori-
bundæ iam tiro Societatis Jesu ac-
stabat, vates fuit, futurum, vt in
Societate ad supremum vsque spi-
ritum perseveraret, ac vitam inte-
Anthropophagos finiret: ita se ca-
litus edoctâ, ac idcirco alacrius ratum
to se mortem excipere; quòd sciret
præclarè olim cum filio suo actum
iri. Ille igitur, ceu iam certus, se in-
ter Barbaros moriturum, qui homi-
nes deuorarent; se quoque illorum
gulâ absorbendum, hilaris augur
coniectabat. Magnæ Matri teneri-
simos affectus impendit: à qua fi-
dam memoriam, cuius tarditate
olim laborabat, eo fine impetrauit.

ne,

quoniam cogitabat Societatem
v inire, ob illam hebetudinem
ei repulsam pateretur. Ex eo
tempore reminiscendi gratiâ do-
tus, prodigio apud conscios fuit:
in bene longas orationes, & vnius
ræ poëma vno alteroûe die me-
oriâ complexus, nunquam dein-
metu exerrandi inter dicendum
osisteret. Eam verò memoriam
primis in colenda Virgine exco-
t; vt fructus beneficij ad aucto-
n rediret. Eius igitur in omni
ngressu memor, virtutes non ver-
modò sed moribus exprimere
agebat. Vnde innocentia exem-
ar mutuatus, totam vitam omnis
ulò grauioris culpæ ignaram ex-
it: ita testantibus ijs, qui eum
nfitentem paulò ante obitum
diebant. Magna pro Dei gloria
Indorum salute meditantem bi-
nio toto dysenteria exhaust.
nte supremam horam multa ar-
enter ad Dei Matrem ac Cælites
præfa.

præfatus, ad Indos subito conue-
sâ oratione, vtinam, inquit, v-
omnes hisce meis humeris posse
cælo inuehere! hinc scintillæ,
vltimo conatu luculentius mica-
tis, supremus ardor fuit. Tum v-
niam erratorum à circumstantib-
precatus S. Petri, cuius nomen g-
rebat, diuinitus à vinculis exsolu-
festo die, etiam ipse compedi-
mortalis corpusculi abiecit. Eius-
mortem res est consecuta, quam v-
ad colendas virtutes & amicitias
multis vsui futuram, libens attexo.
Non ita multò antè, quàm more-
retur, foedus cum Patribus aliquo-
inibat, eâ lege sanctum, vt qui prio-
illorum obijisset, ei re diuinâ duo-
decies peractâ singuli in altero or-
be laboranti succurrerent. Eâ con-
ditione cum post mortem P. Petri
omnes ij tenerentur, qui in illud
foedus condixêre; præter vnum
omnes pactam mortuo fidem ex-
soluerunt. Is, siue quòd existima-
ret,

e, P. Petri manes tot piaculis, si
id illic debuisset, pridem placas-
s; siue quòd illius virtutibus plùs
quo tribuens, de tanti viri salute
illicitum crederet actum agere,
à se religione absoluit: ausus
iam stimulos ob negatum socio
premiu auxiliu subinde inge-
os eà persuasione insuper habere.
erum rigidus officij prætermissi
actor P. Petrus diem illi dixit:
ctuq; importunis ad cubiculi fo-
s ac valvas ictibus attonitū fidei
monuit; terroribus etiam dor-
enti obiectis. Eodem tempore
gens fragor in templo tanquam
uggestu impactâ manu detonan-
audiebatur: ac inde propagato
multu euerti fastigiū tecti, etiam
di crediderunt. Manè præterea
pe altare omni apparatu, qui es-
s sacrificanti ad aram necessarius,
structum, nudatumq; tegete heri
o more instratâ apparebat. Quib?
bus; & iam suâ sponte commone-
factus

factus Pater, induci tamen necdum
ad explenda penitus promissa per-
tuit; exequijs duntaxat solenni
tu ei persolutis. Post eas non diu
turnam quietem nactus cessator
ijsdem denuo terroribus exagita-
tur. Quo tempore ædituus insuper
in templo quavis nocte videri ma-
nes, audiri que tumultuantes que-
rebatur: ab eadem umbra calcea
hominis passum effingente, extin-
ctam illic lampadem fuisse. Hac ex-
probratione Pater iterum excitus
rem diuinam ter pro defuncto fe-
cit, expiationi tantillæ labis utique
suffecturam. At maioris numeri de-
bitorem ad exsoluendam sponsio-
nem seuerius iam infestus credito-
vrgebat. Post paucos enim dies rui-
næ velut è templi fastigio subiecta
omnia obtritura immensis fragor
sed innoxius, audiebatur. Cymba
adhæc placido quamvis cælo inter
se propter Paraná litus collideban-
tur: ianua quoque sæpius grauitè
iterum

rum impulsæ, aræ iterum ad im-
inens sacrificium nudatæ. Pater
se insolito sudore difflebat, non
semel omnia sibi membra stringi,
brachiorum usu prohiberi se
nestus. Defuncti umbra bis illi
ouia, semel manè cubiculum de-
renti, tum ad templum prope-
nti alterâ post meridiem horâ vi-
endam se agnoscendamque vi-
entis habitu præbuit. Eam cum
ter sumptis animis alloqui parâ-
t, ex hiscentis oculis confestum
subduxit. Tum demum Pater
ristophorus, (id debitori no-
en erat) tot monitoribus de-
tam opem postulantibus, post
inque hebdomadarum luctam
animum induxit, se vnum tot
ribus peti, tamdiu ad explenda
omissa prorsus difficilem. Igitur
liquo etiam sacrificiorum nume-
s, quo fuit mortuo eousque obæ-
tus, quamprimum se expediuit.
uo expleto restituta templo ac

ianuis & imprimis Patri quies fu-
 quam post iusta persoluta eti-
 P. Petri manibus concessam fuisse
 vt nihil vltra exigentis, nemo d-
 bitauit. Nos iure miramur, tanta
 virtutem potuisse tot piaculis eg-
 re : nisi dicere malis, aut oculis
 diuinum ad incendij purgantis l-
 cem omnes atomos notare, vbi n-
 lippi ad totas rupes caligamus; a
 defuncti manes sui securos, ad l-
 uanda aliorum supplicia, fui-
 tam in exigendis auxilijs import-
 nos.

REDUCTIO CORPO- RIS CHRISTI.

*Incola-
 rum li-
 beralitas.*
HÆc Sedes numero ciuium & f-
 miliarum superiori par est, ne-
 calamitatum copiâ nec tolerant
 inferior. Fuêre hîc Neophyti ade-
 in exules benigni, vt sex ipsos ar-
 nos eis alimenta è sua tenuitat
 subministrârint. SS. Eucharistian
 cuius etiam nomine se beatos cre-
 dunt,

unt, magnis desiderijs expetunt:
ut vt decentius accumbant, om-
nes sordes tum exquisitâ mentis
custodiâ cauent, tum humanitus
persas magno animi dolore non
ne lacrimis eluunt. Deiparæ So-
ales hanc integritatis laudem alijs
omnibus præripiunt. Ii enim com-
militonum suorum corporibus ac
animis, quamdiu ægri decumbunt,
omnia amicorum obsequia im-
pendunt: quorum curam per vi-
res maiorum auctoritate volenti-
us iniunctam bimestri definiunt.
eorum munus est, in procurandis
tæ ac valetudinis subsidijs accu-
tos, multò maximè salutem ægro-
rum consulere: ne non expiati,
ut viatico sacro destituti supre-
um diem obeant. Porro vter-
ue sexus pulcherrimâ æmulatio-
ne de victoriâ contendit. Nam
minæ ita sunt pietatis ac vir-
tutum studio affixæ, vt malint
quâuis pestem citius, quàm Dei

*Sodalitæ
B. V. stn-
dia.*

*Femina-
rum in-
tegritas.*

offensam grauiori noxâ incurre
 Quod ne videatur ab eis extra c
 lamitatum sensum inani duntax
 cogitatione fieri ; vt bene virtu
 faciant , graues sæpe dolores co
 pori accersunt. Hinc quòd in illu
 conclaue nec honestas nec leges i
 las admittant, vbi flagellis se crue
 tare viri solent : vt ostendant vir
 tutem non loco, sed animo cont
 neri ; in siluarum latebras se rec
 piunt ; vbi pro Christi patient
 amore sibi piè iratæ acerrimè se d
 uerberant.

*Infans
 ab exitio
 seruatus.*

Præclarum propitij Numinis ar
 gumentum in feminae scelere me
 lior femina detexit : vt pulcherri
 ma virtutis Indicæ imago alieni sce
 leris vmbra luculentius emineret
 Erat inter illas heroïnas proca
 mulier, quæ proli vitam ereptura
 quam dare adultera non debebat
 ne scelus & vocem proderet, os in
 gestis herbis obstruxit. Ita partum
 malè natum peiùs occisura inter
 vepres

pres ferarum gulæ obiecit. At
 eus confitentem ream expecta-
 rus, infantem & scelus absque
 alicuij auctore prætergredienti
 tē sub noctem feminæ detexit:
 æ puerili gemitu perculsa, inter
 meta puellum reperit, sepulchro
 ius quàm cunis inferendum. Illa
 tum pueri miserata semianimem
 l socios adfert: qui vix vndâ vi-
 li à Sacerdote aspersus, ex illo
 lneo ad cælum abiit; vt illic ma-
 is tanto scelere obstrictæ patro-
 us causam apud iudicem ageret:
 ius preces, vtpote primas, locum
 buisse, mater experta est; quæ
 mmâ delicti pœnitundine corre-
 a, ad Sacerdotem nostrum se
 am stitit, magnum à filio benefi-
 um consecuta; quòd cùm olim
 oluptatem saluti præponeret, iam
 plere mallet.

In præcipui Caziquij seu Reguli *Caziquij*
 adouici Peruyù obitu solam mor. *lans.*
 m accusamus, quòd virum Indis

I 3 eripue-

eripuerit, cuius auctoritas ac eloquentia, quæ illi natiua fuit, popularis omnes perpetuò in Christiani hominis officio continuit. Neque contentus, domi suæ neminem esse à Christo alienum, finitimos quoque ad Christi ditionem & iugum allexit, diuini regni studiosior, quàm sui. Ob communis alienæ salutis studium Societatem impensè coluit: cuius labores ac cessatione Neophytorum augere, dulce illi ac solenne fuit. Vt dum nostri cælesti piscatui retia disponunt, ipse interim ceu conto omnes Indorum latebras excuteret. Nec maiori voluptate perfundi visus est; quàm cum Indos videre Christi imperio accessisse. Quod magno fortunæ suæ compendio vis sapiens fecit; cum intelligeret, eodem se olim cum Christo Rege Imperij fines habiturum.

EDVCTIONES

AD

VRVAICAM FLVMEN
SITE.

EDVCTIO B. V. SI-
NE MACVLA CON-
CEPTÆ.

A Paraná flumine ostium Vruai-
cæ, qui se in Paraná exone-
t, intranti primo loco isthæc co-
nia occurrit, totius Paraquariæ
propugnaculum: ex quo ad prohi-
endam Paulopolitanorum vim,
qui contra Summorum Pontificum
urbani maximè Papæ VIII. & Phi-
ppi IV. Hispaniarum Regis iussa
ibertati Neophytorum imminent,
milites omnium ferè fortissimi edu-
untur. Ter mille octoginta indi-
genæ septingentas familias consti-
tuunt, præter aduenas innumeros
qui perditorum hominum tyranni.

*Fames
liberali-
tate ac-
cessita.*

dem vitaturi ad hanc securitat
arcem confugiunt. Præter arm
etiam commeatum ut è commu
patriæ horreo suppeditat: quer
his postremis annis incolæ tant
profusione sedibus alijs, quæ fam
laborârunt, submisere, ut eâ largi
tione in se malum illud incitrâint
quod charitatis publicæ studio ab
alijs propulserunt. Nam ingen
fames infecuta eam ciuibus necessi
tatem imposuit; ut deficiente peni
post desperatas agrorum fruge
e remotis siluis alimenta peterent
in quibus multi aut veneno aut ti
gridum dente, quibus ea regio ab
undat, perempti, magni, ac sæpe
ipsâ morte vitæ præsidia emerunt.

*Inda à
stigride
lacerata
baptis-
mo.*

Inda mulier adhuc catechume-
na, cum amicorum grege pabuli
causâ in saltum delata, illud an-
nonæ vectigal persoluit. Cæteris
enim sub noctem domum repeten-
tibus, ipsa ut redeundi labore po-
stridie supersederet, in silvæ sinibus
crasti-

crastinam lucem expectabat. Sed
 quiescentem efferata tigris, qua-
 rum illic rabies præ cæteris in hu-
 mana corpora truculentior, ador-
 ta, fœdè miseram laceravit; vt vul-
 neribus iam totum corpus distra-
 hentibus, ac in intestina quoque re-
 ceptis, nec curationi nec vitæ locus
 superesset. At mulier salutis ante
 vitam memor ad supremum iter vi-
 rium reliquias collegit; & Baptismi
 desiderio vegetior ad coloniam
 adrepfit. Illuc accitus ad morien-
 tem Sacerdos noster vix animi vul-
 nera, quæ illi seuerior tigris de pri-
 morum parentum dens inflixit, lu-
 strali vndâ eluit; cùm illa viuere
 desijt, facilè per tot vulnera viam
 inueniente animâ, quâ itura ad cæ-
 lum, elaberetur.

Decennis quoque virgo ab her-
 bâ, quam Indi Mandiocam dicunt,
 pestem propè suxit: dum vrgen-
 tem famem cupit eâ nondum pro-
 bè coctâ compescere. Est enim ea

*Mandioca
herba
vul.*

vis Mandiocræ, vt non satis ab igne
subacta venenum pro satietate in-
gerenti afferat: quo tamen multo
intereunt, qui famis impatientes
exigenti naturæ crudiùs id alimen-
tum obtrudunt. Ea necessitas hanc
quoque puellam manebat, qua
iam desperata, Matris Virginis ope
conualuit. Ei enim Pater gossipium
sudore Marianæ iconis, quæ ad S.
Fidei oppidum miraculis claret,
imbutum, pro malagmate impo-
suit, à Dei Parente sanitatem, puel-
læ precatus: illud gossipium ægræ
admotum, vel potius imaginis pro-
digiosa sudor lethalem à puellâ su-
dorem cum veneno absterfit.

*Sapientia
Indo di-
scipula.*

Et quando in feminarum faci-
nora incidimus: illam alterius Neo-
phytæ gnomen ac effatum vltra se-
ptem illa sapientiæ oracula cele-
bremus. Hæc ab agro domum re-
uersa, rectà ad templum contendit,
vbi fufis ad Deum precibus Sacer-
dotem postulauit, qui aures & ve-
niam

am confitenti daret, Sacerdos ne-
otia, quibus distinebatur causa-
is, illam vt valentem iubet pera-
is rebus paulò seriùs redire. Sed
nda vt futuri incerta, quis, inquit,
udeat mihi vitam in illud tempus
olliceri? in mortis igitur quando-
unque ad futuræ falcem, nisi messi-
c cælo matura, non incidam. Tu
ne, dum vita superest, nullius qui-
em sceleris ream, à quotidianis
ulpis absolue: ituram ad cælum
quavis sarcina me premet. Expiata
rgo ex tempore illa mulier fuit,
antò vitâ dignior, quantò sanctiùs
morti consuluit.

Alia longè infelicissima, cæte-
arum exempla & mariti pietatem
destituit. Illam cum marito recens *Inde san-*
allatam morbus inuasit: quam Pa- *talis ob-*
er ultro aggressus, hortabatur, ne *stinatio*
morti vicina salutem negligeret;
cuius negotium tanti momenti ex
illo articulo penderet. Illa verò
Patris voces aspernata, ne is in-

gratam feminae cramben saepius re-
 coqueret, statuit pedem e lecto-
 agra foras in agros efferre, ad ri-
 grides potius quam Patris in sen-
 tentiam itura. Et si verò aliae plu-
 rimùm laborarent, eam à tam im-
 pio consilio dehortari: continer-
 tamen non potuit; quin foras
 erumperet. Illic peius habenti con-
 iunx etiam instabat; quem illa vi-
 intempestium monitorem eadem
 ferociâ repulit. Tum maritus vxo-
 ris perniciem miseratus, inuitam
 & renitentem in humeros attollit;
 ac tantâ sarcinâ, quantam rebelle
 onus faciebat, oneratus ad pagum
 & nostrum Sacerdotem festinat.
 Sed obstinata mulier baiulo suo ob
 illud beneficium infensa, inter eun-
 dum impiè se deuouit: malle se in
 mariti humeris mortuam efferri,
 quàm vt in Sacerdotis pro tribu-
 nali sedentis potestatem viua ve-
 niat. Infelix femina sui exitij vates
 fuit. Antequam enim oppidum at-
 tingeret;

ngeret; in humeris dolentis matris, qui inultò ægrius casum coniugis, quàm onus illud ferebat, animam eiecit, voti & scelerum damnata, taliq̃ viro indigna: qui Ætæa probior potuit improbam vxorem vel morientem ferre.

Hanc labem malæ coniugis propria mater oblitterat. Erat illi trius filius, qui præter ætatis gratiam, moribus quoque pro animo modo gratiosum se reddebat: ad pietatem natus matrem vltro sæpe præeundas preces positis genitricis, vultu ac manibus in cælum sublatis, prouocabat. Quibus tam inijs illecebris mater vltra innata matrum studia raro pietatis exemplo filium deperiit. Verita enim, ne os ille ostendentis se virtutis olim fructu careret; neq̃ grandior, fieret ab illis initijs & tantâ spe degener. Deum enixè obtestata est; ne, si absque Numinis iniuriâ non posset adolescere, vellet sibi hostem edu-

*Matri
pia pro
filio pre-
ces.*

care: quin inter aulae suae epheborum adhuc integrum adlegeret. Tam sollicitas preces Deus audiit; ac puellum tot malis veriùs quàm matri eripuit: quæ perdere filium in prætextà maluit, quàm adultum perire.

Viris quoque exempla, quæ fiant, quæque sequantur, non defuerunt, ijs maximè, qui nomen suum inter Deiparae Clientes peculiari fœdere obstricti profitentur. Hi enim virtutem, cui magno conatu insistant, à suis quoque commilitonibus ut statum illius vitæ pensum accuratè exigunt, quòd si quempiam deprehendant, ab officio probi Sodalis & legum sanctimoniâ desciscere; illum ut infamem è coetu proscribunt: quæ sententia reis est omni exilio grauior. Eius seueritatis geminū documentū hîc loci habemus, cui cælum quoq; subscripsit. Iuuenis flagitij reus iubebatur è Sodaliū numero exesse: ne verò peccandi

*Indus è
Sodaliū
albo ex-*

ndi consuetudine ac illo dedeco- ^{punctus}
 proiectior in peius rueret; Patrū ^{clementer ca-}
 us hominem vnà secum ad foris ^{stigmat.}
 ambulandū inuitabat; vt illo fa-
 liari congressu, ei horrorem pec-
 candi et amque salutis iniiceret.
 deuntes ex agro grauis tempe-
 s excepit, quæ frequenti fulminū
 cussione omnibus mortem inten-
 bat. Tam præsens discrimen eua-
 rus Pater vix nemus attigit; cum
 telligit Marcū (id iuueni nomen
 rat) fulminatū omni prorsus vitæ
 edicio carere. Quo nuntio vehe-
 enter ob dubiam prostrati salu-
 m tristatus, cadauer, vt credebat,
 ssit proximæ casæ inferri. Illic in-
 enua cum adstantibus profusus
 atū Numen conciliare iuueni seu
 iuenti seu mortuo laborabat. Nec
 reces successu caruere. Post multū
 temporis æger siue ab animi, quo
 x fulmine linquebatur, excusso itu-
 pore, siue à morte reuersus incer-
 um, ad se redijt, paulò post etiam
 con-

conscientiæ & pristinæ apud Deum
 gratiæ restituendus. Marcus enim
 sui iterum compos, scelus suum
 tam funestum ignem agnouit:
 cuius vindictâ clementiam mira-
 tus, vitam præteritam non ser-
 modò criminum confessione se-
 constanti deinceps fugâ expiaui-
 Ibat utrique tunc comes alter iu-
 uenis, qui præter minas è cælo ni-
 hil passus, alieni tantum supplicii
 spectator fuit. Is retulit, se vn-
 cum fulmine candens delabi cor-
 pus vidisse; quod brachijs in cruci
 modum diductis, cum iuuenem so-
 lo afflixisset, inde celeri super ia-
 centem volatu, ceu suo iam munere
 defunctum, se proripuit. Ut intel-
 ligeremus, Deum in media vindictâ
 redituro ad frugem amplexus ob-
 tulisse.

*Gravior
 alterius
 pœna.*

Alter è maiori fastigio in longe
 maius barathrum se præcipitauit.
 Erat enim olim inter Virginis So-
 dales gradu & morum honestate
 cum

in primis conferendus: ut cum
 quam specimen gratiosi apud
 Matrem Clientis ceteri pren-
 ent. Verum ut altiora, semel in-
 um prona, gravius affliguntur:
 fer paulatim à virtute, dein' à sa-
 oribus consilij monentium, de-
 um ab omni curâ sui alienus, non
 dalem modò, sed propè homi-
 m exuit. Eum igitur ut bonarum
 entium albo indignum è cætu
 ciunt. Tum scelerum & publici
 decoris stimulis ferocior, totum
 desperato mæori permittit: à
 o ad tristia consilia abreptus vi-
 finem, non malorum fecit. Eo
 im tempore, quo alij festo die ad
 spertinam psalmodiam festina-
 ant, ipse repetitâ domo coronam
 precatorijs globulis contextam,
 uæ adhuc ex eius collo pende-
 bant, sine perquam sinistro in sinum
 oris abiecit: ac mox concitato
 arsu in proximum nemus depro-
 erans, isthuc restim collo iniecit;

in

in quo ferre nuper Virginis monile nolebat. Elapso tandem biduo amissi ac perditum hominis triste vestigium silua exhibuit; in qua humi abiectum cadauer, vix aliquid praeter ossa & funem seruauit, à feris ac illam saginam confluentibus penitus corrosum.

*Omina
sua SS.
imaginum
sudore.*

Publicarum calamitatum omina priuatis paucorum malis an 1643 VIII. & VII. Kalendas Septembris superuenire: quibus diebus Christi in crucem affixi, B. Virginis sine maculâ Conceptæ, S. Teresiæ, ac SS. Petri & Pauli imagines, quæ decenter in summâ arâ asseruantur, largo sudore manabant. Ei spectaculo Patres duo, coloniæ illius moderatores, ac bini alij ex eadem Societate aduenæ interfuere: qui reprobè discussâ statuerunt, sudorem illum scaturiginem habere naturæ viribus altiore. Tam enim erat copiosus; vt vix multa lintea prodigiosas aquas imbiberent. Vt ergo

Numen

men ea mala, quibus hæ vide-
ntur imagines illachrimari, pro-
prium auerruncaret, varijs pia-
lis & precibus placare iratum
um Patres cum illa gente stu-
erunt. Quod reconciliatum eis
e Cælitum fuisse, argumento
t; quòd ex eo tempore nihil
ulò tristius aliunde patribus ef-
funtiatum. Nisi dicamus, viri
ustriissimi Nicolai Niengirù, qui
on diu pòst obiit, morti ea pro-
gia prælusisse: ac ne tantæ virtu-
iactura conscios repentino nun-
o exanimaret, illis ostentis, vt do-
ri sensim assuescerent, præmo-
uisse.

Erat Nicolaus Niengirù summæ
inter Indos ferè omnes existimatio-
is: vt qui præter Vruaicæ totius
tractum ingenti insuper Prouinciæ
Capè imperaret. Quos imperij fi-
des nominis famâ, quam ei Chri-
tianæ fidei ardor, ac fortitudo bel-
lica iuxta sapientiæ opinionem pe-
pererat,

*Nicolæ
Niengi-
rù laus*

pererat, longè maximè superauit
Eius pru- Prudentia imprimis ultra omnia
Sentia. Barbarorum ingenia pollebat : vi-
 res non euentu sed consilio meti-
 solitus, præterita cum præsentibus
 conferret. In quibus quod bene
 maleuè consultum gestumue erat
 ad sequentium temporum discipli-
 nam referebat : velut si chalybis at-
 tritu è silice lucem futuris rebus ac-
Religio- cenderet. Religionis Christiana
nus amor. non columen modò his terris, sed
 & præco fuit. Auctoritate & pru-
 dentiâ præter suæ ditionis incolæ
 finitimos quoque circà populos
 Christo subiecit : cuius felicitatis
 auctorem totum quantum est Ver-
 uaicæ flumen, & vastæ regiones Pi-
 ritinî, Caazapà, & Carò gratæ
 agnoscunt. Eundem Guaimica In-
 dorum omnium, qui montes inco-
 lunt, faciliè princeps dicere solebat,
 de vniuersis Indis monticolis præ-
 clarè fuisse meritum, quòd eius
 operâ Societas Jesu culturam eius
 gentis

antis adiisset. Quam verissimam
 idem Patres gratis animis tunc
 xere; quando eum Christiani im-
 erij Propagatorem, vt regio titulo
 lebrârunt. Christo partas à se
 pes, non armis minùs quàm con-
 io propugnauit: quorum vtro-
 ue hostibus admirationi ac terro-
 fuit. Horum namque duces non
 io ferè freno à fuga trepidantes
 os cohibebant, quàm mendacio
 er castra vulgato, Nicolaum esse
 medio sublatum: adeò stante hoc
 io Barbarorum omnium animi
 euere. Quæ fabula dum perso-
 am poneret, non semel Neophytis
 ropè perniciem attulit: cùm spar-
 o rumore, Nicolaum occubuisse;
 t destituti duce, hosti terga præ-
 uerunt, nunquam proelium re-
 auraturi, nisi cum duce animos
 uoque recepissent: in cuius vultu,
 t publicæ virtutis cote iras acue-
 ant. Ita armis denuo in hostem
 ersis Nicolaus in suorum militum
 alacri-

*Gloria
 bellica*

*Comitas
& fa-
cundia.*

alacritate metuque hostium sapi-
reuixit. Præter fortissimi ducis ex-
mias dotes mitiores quoque virtutes
pari gratiâ colebat. Comitatus
imprimis & peritiâ tractandi cu-
iusque ingenium valuit; cuius ex-
ploratâ propensione, quamlibet
indolem suis artibus petebat. Quam
moderatione omnium suorum an-
imos ita sibi obstrinxit, ut publicis
priuatisque alloquijs ceu periti
eques, quouis flexu subiectos, in
quam vellet partem, permoueret
quos non habuit in secundis tan-
tum rebus obsequentes; verum ac-
tifficillima quoque negotia, ubi
crederes neque imperia valitura
argumentis & prudentis eloquen-
tia Suadâ incitauit. Tale fuit iter,
quod à Tapeanis, ut prædonum
Brasilorum tyrannidem vitaturi ad
Vruaicæ littora considerent, non
seuerâ sed prudenti oratione im-
petrauit: ut Indi persuasi, agi de
salute suâ, mallent à patriâ quàm
eius

us consilijs discedere. Ne verò
 rbis tantum itineris tam molesti
 am necessarij fastidia molliret; *Liberæ*
 aximis largitionibus, ac quibus *litæ*
 otuit studijs Indos in officio ac
 à retinuit: ne patriæ desiderium
 præsentis calamitate auctius cœ-
 is obfisteret: quâ profusione
 nnum voluntates ac ora prome-
 it. Erat enim adeò in omnes li-
 eralis, vt neminem à se indona-
 m dimitteret: nisi quod nonnun-
 am fiebat, cùm fortunis planè in-
 gentes antè profusis, nihil ultra
 ppeteret. Hæc ipsa facilitas, quâ
 suaque nulli negabat, eius aucto-
 ratem ita tuebatur; vt in hoc
 emum heroë maiestas & amor di-
 queant sub eodem tecto conue-
 isse. Fuit profectò vir quauis re-
 erentiâ dignus, qui alienis com-
 odis curisque publicis iuratus, il-
 ad fastigium æquè priuatis virtu-
 bus honestauit. In illâ enim li-
 ertate, quâ pauci non abutuntur, *Conti-*
 ita *nentia*

ita se continuit, vt omnem sibi concessam voluptatem iuuenis maritus negârit : quam vt in ipse etiam coniugio coërceret, otium vt puluinar voluptati subtraheret, agriculturam exercuit, aut fabrilis asciae manus inter operas adhibuit. Sermones lepore & salubritate re natis absque honestatis offendebat; quam à quoquam praetextatis verbis temerari neutiquam ferebat : vnde vulgò etiam veritatis cunctia vindex habebatur. Centurioni tres pellices ademit, asserens à Christianis hostem virtutis non armis vinci. Si quem nosset illicitis amoribus irretitum, primo leniter eius libidinem arguebat, qui si bene monenti non confestim obtemperâset, ad pœnam citabatur. Fuit vniuersim prudens iuxta & seuerus morum inter suos censor : ne ob impunitatem vitia radices agerent : si adolescerent, non nisi ferro exscindenda. Quâ censurâ

râ tantò fidentius aliena errata
 stabat; quòd ab omnibus noxis,
 arũ alios peragebat reos, ipsum
 horrere, palàm constaret: vt ipsa
 i integritas aliena vitia cum eius
 tute comparantibus quẽdam re-
 ehensio esset. Sæpissime enim ad
 cerdotis aures nihil attulit, cuius
 solui posset, Societatem nostram
 icè amabat, cuius famam ac lau-
 sà maleuolis sæpe ipso audiente
 idcirco obtritas, vt ab illa red-
 retur alienus, acerrimè excusã
 endaciorum vanitate tuebatur.,
 ntrarijs exemplis aduersus oblo-
 entium fabulas vsus. Christi Dei
 Hominis infinita in mortales
 nes merita, totamque nostræ sa-
 is œconomiam, pro eo ac decet,
 ximè venerabatur: cuius sum-
 um existimationem verbis digni-
 e plenis prodebat, quoties in di-
 num illud thema sermo incide-
 . Hic tantus heros ac patriæ pa-
 tandem, vt inferiori orbi sub-

*Innocen-
 tia.*

*Pietas in
 Christo
 Huma-
 nam na-
 turam.*

K. ductum

ductum sidus occubuit, publ
omnium luctu, qui viuentis fa
ac meritis responderet. Vtque p
fet omnium tam ciuium, quàm
nitimarum gentium humeris e
tus dici; exteri Caziquij seu c
cumiacentium Indorum Regu
qui ad honestandum funus conf
xere, certatim alternis humeros
retro subiecerunt. Defuncti
gentes laudes, maximosque lab
res pro re Christianâ susceptos E
clesiastes pro concione exornau
vt reliquos honores eius exequ
habitos dissimulem. Palmariu
hoc esto, quòd Indi, soliti huc
que magnorum Ducum exemp
ex alieno orbe petere, iam dom
sticâ virtute instructi, possint in
vno Nicolao singulorum
eximia decora in-
tueri,

REDUCTIO S. MI-
CHÆLIS.

Quadraginta familiæ supra quin-
 gentas mille octingentes & se-
 tem inquilinos alunt : qui com-
 uni Brasilo - Europæorum turbi-
 e in has oras deportati, alacritate
 superandis itinerum incommo-
 ds, cæteros anteibant. Sponte
 nim suâ in securitatem salutis suæ
 m opportunam propensi, facile
 duci potuere, illam profectio-
 em perniciosæ patriæ iacturâ di-
 nam esse. In hanc denique sedem *Indorum*
 ceptos primus labor in colendis *pro sa-*
 rendisque agris occupabat : quo *lute alie-*
 e primûm fuere perfuncti, denuo *nâ su-*
 nc iter in patriam relegere, tantâ *dium.*
 onstantiæ laude, quanto alij de-
 core; qui eandem aliunde viam
 on eodem consilio repetebant.
 ostquam enim in tuto collocati
 ouæ quietis primos fructus degu-
 arunt; popularium suorum in pa-

triâ exilium miserati, illos etiam
cupiebant in partem suâ felicitatē
vocare. Quare posthabitâ recentis
otij dulcedine siluas patriæ finibus
mas pererrant; num in illo venarum
efferatas ciuium suorum mentes
curare, & ad familiarem vitam adducere
palantes possint. Neque enim
ne præda rediēre: multos enim
laudatâ reipublicæ nuper cœperat
tranquillitate illectos in suas partem
traxēre; vt ferarum societatem
mores exosi mallent cum hominibus
homines esse. Et hoc populari
facinus plures pluribus debebant.
At senex ille sexagenarius multo
vnus varijs officijs demeruit: qui
perpetuo ægrorum ac mortuorum
ministerio deuotus, omnia media
stinorum munia obibat. Fœdissimorum
vlcera, & putrescentes cadauerum
artus irretortâ nare hilaris suis manibus
tractabat: neque vllum pietatis
genus diu noctuque prætermisit,
quo leuare corporum ac animarum

*Senex in
miseros
charitas.*

morum

rum molestias posset. Præcipua
 o illi cura fuit, ne quem patere-
 diem extremum non ritè pro-
 ratâ religione obire. Et vt va-
 tibus quoque se suaque diuide-
 , pupillos domi, foris pauperum
 bam agelli sui prouentu alebat.
 ec agentem veneni vis afflauit;
 m Indi putrescentiè carcinoma-
 faniem abstergit. Illâ peste cor-
 otus acerbissimos toto corpore
 ciatus æger eadem serenitate,
 â valens ægrorum vlcera tolera-
 t. Donec inter tot adstantium la-
 mas, qui eum vt communem mi-
 orum parentem deplorabant,
 inctus est: cùm viuus Christianâ
 aritate flagraret.

Minor ætas nihil senum meritis
 patientiæ concessit. Fuit pius iu-
 nis à strumis ad vomicæ modum
 rulentis malè habitus: quarum
 nen, foetorem fragrans in illo
 rtus facilè perpeffa, ipso morbo
 ualescebat. Adeo enim nihil de

*Iuuenis
 ac sore-
 ris pati-
 entia. Et
 pius obia-
 tus.*

morbi grauitate querebatur ;
 corpusculi laborantis oblitus , m
 gnis lamentis animi vlcera defl
 ret , palàm illa nudaturus ; nisi S
 cerdos noster illi silentium imp
 fuisset . Iacebat non procùl ei
 fororcula vnicum ægri solatium
 eodem malo ob contagionem fr
 terni vlceris correpta : quæ fratri
 exemplo animi tantùm malis illi
 crimata , pulcherrimum conce
 tum cùm fraternis suspirijs effeci
 vt tam concors ob culpas vtrique
 non maximas dolor ac morbi pa
 tientia præsentis omnes in admira
 tionem raperet . Tandem inter vo
 ces illas planè cygneas nobile pa
 fratrum è corpusculis tanquam ru
 pto vlcere simul animas quoui
 Narcisso aut balsamo fragrantio
 res exhalârunt .

*Puelli
 prudens
 dictum.*

Puellus alter Deiparæ nouo , v
 diximus , more mancipatus , cùm
 violentâ tussi vrgeretur , submissa
 sibi à Patribus leniendæ asperitatis
 reme-

media animo plùs quàm puerili
 pudiauit: Patrum enim in se vo-
 untatem, vt muneris condimen-
 tum sibi gratulatus, munus ipsum
 e manu quidem attigit; quòd di-
 ceret, non decere Virginis Clie-
 ntis aegritudinis leuamen admit-
 tere; solatium esse ab illâ exspe-
 randum: quod dum differret,
 melius esse, morbum fortiter fer-
 re, quàm cum illo virtutis mate-
 riam & præmia tollere. Gratiam
 hanc adolescentis virtutem DEI
 parenti fuisse, magno argumento
 nititur; quòd tussis subitò strangula-
 re pueri fauces desineret: quas po-
 terant tam conditæ voces inde pro-
 ductæ præ quouis fomento emol-
 lere.

Similis propè philosophia il-
 lius adolescentis fuit, qui à Patri-
 bus interrogatus, quæ causa tan-
 tam illi maciem afferret, sapien-
 ter respondit: se iam diu quoti-
 dianis apud Deum precibus insta-

*Maciem
 ut vir-
 tuti a-
 mica à
 puero
 optata*

re ; ne se patiatur mole corporis
grauari : malle se ossa in emacia
corpore extantia , vt murum intro
gritatis hostibus obijcere , quàm
farto abdomine metam facere am-
pliolem , in qua hostium tela & fa-
ciliùs hærere , & exerrare difficiliùs
queant. Tam sapienter puer statuit
adipem rectiùs in boue laudari
maciem virtuti pro sagina esse.

*Iuuenis
fulmine
illius ro-
spuit.*

Compelli ad meliora iuuenum
alius debuit. Eum pudebat crimen
fateri , quod facere non puduit : at-
que ideo latens venenum diu intra
viscera alebat. Donec stimulis idem
tidem ad frugem incitantibus diu
obnixum foris grauior exactor in-
uasit. Fulminato igitur tugurio,
cui ipse inerat , sine morâ inde ad
Sacerdotem properauit : cui con-
scientiam vt à fulminis iam ictu ex-
cussam non sine multo gemitu de-
texit ; moribus deinceps in melius
ita mutatis , vt iam omnibus exem-
plo esset , testatus reipsâ , caelesti se
igne

S. MARIE MAIORIS. 213
ne tactum, quo iam longè melius
àm tugurium arderet.

REDUCTIO S. MA- RIÆ MAIORIS.

Excentas familias mille octin-
genta capita effecêre. Harum in-
las varijs artibus ac minis à tra-
ite virtutis, cui constanter infi-
unt, orcus deturbare conatus est.
uius rei paradigma in Indâ con-
ge exhibemus. Illa ergo mariti
i voluntate tantum gossipij ad In-
um omnium egentem deferebat,
tantum texendæ vesti, quâ care-
at, sufficeret. Tam sollicitam opti-
orum coniugum charitatem Or-
us non ferens vxori grande ma-
um parat. Vix enim Indi hominis
asam mulier attigit; cùm monstrū
nde quaque igneum ac flammanti
ladio armatum illam feroci pri-
num obtutu ab ingressu arcebat;
leinde ingredi conantis correpto
rachio, si destinatam misero affer-

*Demon
Indæ
mulieris
virtuti
grauiter
in sensu*

re opem pergeret, exitium illi minabatur. Cumque illa ne sic quidem pateretur sibi gossipium & benefaciendi voluntatem eripi; larva illa, siue Indo vestem ac inde honestatem, siue mulieri virtutem inuideret, feminam denuo aditum perurgentem solo afflixit: quæ semel candenti macharâ secundum caput icta, compellatis JESV & MARIE nominibus metu inuocati auxilij stygium sicarium in fugam coniecit. Ne verò cuiquam posset ludibria comminiscens Indæ oculis obiecta censerî; non vnum dumtaxat illius mali vestigium ac testem habuit: quippe & brachium à spectri contactu liuidum tetrorumque odore afflatum tandem contabuit; & incolæ opem inclamantis eiulatu exciti dæmonem igneuomentem non sine horrore conspexere. Mox ægra domum deducta vt primum spiritum recepit, adstantibus rei seriem, ac post sacerdoti

erdoti vitæ noxas explicuit, ad su-
 remum iter vt moritura, salutis
 imento instructa. Sed ne his qui-
 em præsidijs fuit secura: quamuis
 nim præter diuinum commeatum
 e mentem integram, Christi in
 crucem affixi simulacrum vetera-
 ori, qui iteratò decumbentem in-
 adebat, instar scuti obuerteret;
 usus nihilominus est ægre, nisi cly-
 eum illum abijceret, vltima mina-
 i. At illa certa, se à dæmone abie-
 tis armis id reuera passuram, quod
 etinenti gratis ad viriū ostentatio-
 nē intentaret, Crucē arctiūs pectori
 appressit. Tum illam quoque arcem
 oppugnare aggressus, Crucem vi-
 eripere licet renitenti contende-
 bat: nisi ægra inuocato iterū Jesu &
 MARIA vires & conatus hostis exar-
 masset. Qui quòd videret, se hucuf-
 que ab Indâ licet sauciâ triumphat-
 um, ledendi tempora à dormientis
 securitate occasionē captauit. Nam
 quiescentem subitò adortus, eam

ad ingens barathrum deportat
monstris humanâ specie ex illa v
ragine suo casui inhiantibus obic
cturus. Hunc quidem insultum De
Matris, quam implorabat, Cruci
que obuersæ auxilio superavit: se
hostis impetu toties frustrato fero
cior postremò Crucem vi ereptam
procul abijcere illi visus est. Cùm
verò illi terrores cum somno eua
nescerent; ægra sollicitè præsentem
iubebat in Crucem sibi extortam
quæ nuspiam apparebat, inquirere
quam vix tandem in tugurij angu
lo repertam maritus vxori obtulit
grauiter ingemiscenti; quod Cer
berum illum totas adhuc ædes per
bacchantem intueri cogèretur. Re
stituta demum Cruce demon Neo
phytæ constantiâ, quam inusitatis
propè artibus oppugnabat, deui
ctus, videri & nocere desijt. Ipsa
tantâ stygis intemperie liberata, ne
quid ampliùs iuris in se daemon ha
beret, Dei Matrem enixè obrestata
est;

est; quæ mox visendam se blando
serenoque vultu illi exhibuit; ac
pro malorum victrici opem pollici-
ta, eam ad reliquias miseriarum
fortiter ferendas tam melleis ver-
bis animavit, ut omne morbi ab-
synthium præteritis doloribus af-
fusum ægræ dulcesceret. Postremò
adhortata, ne crucem unquam è
manibus dimitteret, Neophytæ-
que bene precata, ad templum re-
dire illi visa est. In hunc modum
reddita sibi utcumque Inda post bi-
dui in ediam cibum admisit. Ex eo
tempore trimestre totum inter acer-
bissimos subinde cruciatus & vlce-
ra sanie manantia, quæ illi nuper
dæmôn in tam pia causâ inflixit,
eodem semper vultu exegit. Quo
finito & ipsa ad extremum crucis
& patientiæ retinens, dolores cum
vita finiit.

Porro ut ista Dei Matris benefi-
cio piam mortem, sic alia vitam
cum vitæ auctore consecuta est.

SS. Eu-
chavistia
morbi
remediū.

Indæ enim feminæ fauces tam arde
pituita obsederat, vt ob illam de
fluxionem iter voci ac cibo esse
penitus præclusum; nec nisi infor
mi halitu, qui loquentis conatum
non verba proderet, significare Sa
cerdoti animû se expiandi posset.
Quo malo oppressa id vnum præ
ceteris incommodis defleuit; quòd
eo morbi genere teneretur, qui mo
rituræ cælestem quoque panem ne
garet: quod ingenuè quæsta, nutu
& mutis precibus Patrem vrgebat,
ne se supremo hoc cibo priuatam
vellet. Pater itaque, ne Neophytæ
vltimam negasse operam videre
tur, morbo prius remedium quæsi
uit, quàm desiderio succurreret.
Quare oleo, quod ante aram & Ve
nerabile Sacramentum ardebat, in
unctæ, aquam Foyensis lapilli atta
ctu iniciatam propinat, Matre ac
Filio ad ægræ salutem conspiranti
bus. Vix oleum foris, & vndam intra
fauces admisit; tum illico dissolu
tus

us humor viam celesti ferculo ap-
 uit: vt paulò pòst ad Dei mensam
 ecumbere vncta & lota omnium
 admiratione posset. Hinc morbi
 eliquijs medicum fugientibus ex-
 oto conualuit; vt altero die inco-
 umis templum repeteret, ex quo
 aeri viaticum accepit, gratias illic
 Virgini Matri persolutura, cuius
 calculo esset à morte absoluta.

Cæterùm magna honestatis ac
 fidei coniugalis inter huius loci
 matronas ac puellas ratio habetur,
 quam aduersus procorum lenoci-
 nia fortissimè propugnant. Vxor
 ex illis etiam post mortem marito
 tori pudicitiam persuasit; cuius il-
 le fidem viuente coniuge ob reue-
 rentiam vxoris, in quâ virtutem
 non imperia suspiciebat, temerare
 veritus, eâ mortuâ, vt remoto cu-
 stode, cupiditati frena laxauit.
 Sed illa caelesti luce circumfusa,
 vultu ad seueritatem composito
 grauius dormientem maritum in-
 crepuit;

*Vxor
 mortua
 maritū
 iubet
 casū vi-
 uere.*

crepuit; quòd famæ & honesti obli-
tus ita matrimonij ac legum sancti-
moniam calcaret: desisteret mode-
labem suo pudori ac defunctæ ma-
nibus inferre; nisi vellet pœnas va-
gæ libidinis experiri. Posthæc mi-
nutim omnes ei commissi sceleris
vices, focios & angulos nulli mor-
taliū nisi reis cognitos retexuit.
Maritus postquam euigilauit, ne-
minas illas vt à somno tantum im-
missas vanitatis argueret, toto ad-
huc corpore contremiscebat. Pro-
inde in animum admisâ coniugis
adhortatione, præteritæ vitæ sce-
lera magno dolore Sacerdoti re-
censuit, vitamque vxoris ac Dei
maximè præceptis conformem de-
inceps tenuit. Vt adeò viris hîc loci
omnia virtutis paulò insigniora de-
cora isto sexennio feminae aut
præripuerint, aut pro-
curârint.

EDVCTIO SS. APO-
STOLORVM PETRI
ET PAULI.

Mille quingenti triginta quin-
que hanc coloniam modo te-
nere. Hi deserta initio patriâ, *Sacerdotes*
rdius tamen à patriâ, quam in *neglectus*
oribus secum efferebant, barba-
e discesserunt. Nondum enim ex-
tâ omni planè feritate, cùm res
uina domi perageretur, illi in lu-
osinolito venandi latendique stu-
io excurrerant: vbi si feras vel-
nt, poterant sibi ipsis ceu nondum
omitis pantheris obiecto speculo
nsidiari. Et hæc adeò impunè au-
ebant; vt Patres ad templa & pie-
tis iurata cultum inuitare conan-
es, surdâ aure præterirent, neque
actatis quidem cælestis vindictæ
minis ferociam posituri, quam ab
rato Numine actutum immisâ ti-
rium rabie plectendam non vani
ngures iactabant. Quâ in re Deus *A Dep*
vetera *castiga-*
tus.

vetera ultionis exempla repetij
 quando idem, qui Assyrijs neg-
 ctâ cultûs diuini reuerentiâ ext-
 sacra sectantibus olim leones in-
 misit, & diuinarum rerum iniurias
 ulturos, pari supplicio Indorum
 desidiam castigauit. Etenim cû
 leniora remedia plerique nondum
 admitterent, Deus Patrum min-
 auctoritatem apud Barbaros vel
 oraculis creauit. Nam illam ober-
 randi licentiam prosequentibus ti-
 grides certatim ex omni parte ru-
 & in saltibus inusitato furore im-
 minebant: à quibus ad lanienan-
 raptandi iam longè alio consilio
 vagabantur, pro templis tigride
 fugituri: quæ tantâ rabie obuio
 corripuere, vt tres simul Indas mu-
 lieres ferali vngue ac dente ad pœ-
 nam deposcerent, in illâ carnificinâ
 vtique perituras; nisi à superue-
 nientibus Indis fuissent belluarum
 gulæ subtractæ. Quippe iam lace-

ris

s artubus & luxatâ membrorum
 ompage vix hærentes ad socios
 ant allatæ: à quibus post expiatis
 ulpas ad Dei mensam admissæ,
 paulò post obierunt, in supremâ
 calamitate felices, quòd ex bellua-
 um pabulo Dei conuiuæ fierent.
 uit illa strages cæteris documen-
 o, vt desertis nemoribus ac rure,
 ad contentione domi templa &
 irtutem colerent, quâ nuper ob-
 tinatione deseruere. Iamque tigri-
 des, quæ in Indis tot maculas antè
 conspicatæ, eos vt sui similes appe-
 ebant, nusquam comparentibus
 eis etiam ipsæ totâ viciniâ excessê-
 re; nemine dubitante, quin vnâ cum
 culpâ tigrides noxarum vindices
 à Deo & immisæ & fugatæ fuissent:
 quarum gulæ tunc Indi primùm
 desipuere, cum sapere cœperunt.

Nunc ad latiora versi, adole-
 scentis muti constantiam & mor-
 bum laudemus. In catechumenis
 ad Christianam doctrinam eunti-
 bus

Adole-
 scentis
 muti
 impo-
 runitas.

bus adiungere semper se solitum
cū alij ad quæsitā responderent
solis nutibus eloquens omnes Chri-
stiani hominis gestus non sine pie-
tatis sensu imitabatur: nam &
crucem digito efformabat, & pu-
gnum pectori dolentis in morem
impingere cæterorū exemplo con-
suevit. Et quamvis elingues plerū-
que nec aures in potestate habeant
adolescens tamen, siue audiendi
conatu, siue desiderio, aures ad di-
centis vocem acuebat. Inde Chri-
stiani lauacri candidatus, ab ijs
quorum intererat, Baptismum nu-
ru expetiit. Sed Patres non satis
certi, num res tanta eo quo decet
in pretio apud illum esset, cuius
animi arcana nemo habere posset
explorata, abnuunt, eum posse ad
sacrum fontem accedere. Neq; ta-
men hac repulsā languidior, cū
iam Catechumeni salutari aquā
eluerentur, etiam ipse caput Sa-
cerdotis manui subiecit. Verū ob
eandem

andem causam præteritus, tum
 emum vt re infectâ & desperatâ,
 antum ex illa repudiatione dolo-
 em domi concepit; vt in morbum
 prolapsus non alio curandus phar-
 naco videretur, quàm quod fuit
 valenti negatum. Tunc verò Sacer-
 los indubitatâ Numinis ac adole-
 centis voluntate perspectâ, eum
 Christiano ritu abluit, lætum, quod
 egritudo quouis valente longè di-
 ertior pro sua salute tam feliciter
 nuti loco perorâset.

Inda virgo quindecim annos na-
 a, cùm varijs morbis vexaretur,
 cælo meruit cælestis doctrinæ ma-
 gistrā Dei Matrem habere. Illam
 actenus diuini epuli expertem Pa-
 er, tandem aptam illi conuiuio ar-
 bitratus, iubebat accuratè in om-
 nes animi nāuos animaduertere: ne
 quid tanto hospiti occurreret illā
 maiestate indignum. Et quoniam
 morbus tantillum vitæ promitte-
 ret, vt in crastinū pro maiori men-

*B. V. p. 123
 ella m. 123
 gistra.*

tis apparatu posset sanctam ha-
famem opsonare, hortabatur pu-
lam, vt ad Dei Parentem conuer-
eam infimis precibus obsecrare
vellet se discipulam tanto quide-
magisterio minimè dignam de illi
capitibus erudire, quibus summa
doctrinæ & honoris Christo ei
filio debiri continetur: eam qu-
primum Homini Deo in terris do-
micilium præbuisset, omnium re-
ctissimè tradituram, quo animi cul-
tu ac sensu Deus hospes sit à Virgi-
ne excipiendus. Paruit innocen-
tissimus animus: ac non ita multò post
quàm Sacerdos agrotæ domum
deseruit, adesse denuo Patrem &
ab eo sterni sibi diuinam mensam
iussit. Percontanti dein Patri, num
omnia subinde fuisset asscuta, quæ
postulabatur, plena solatio respon-
det: se à Deiparâ, quam ex præscri-
ptâ sibi formulâ inuocâset, ordine
doctam, quid credere, quid adora-
re in hoc negotio deceret: eaque
se

memoriâ complexam exquisitè
 illere. Sacerdos ut periculum me-
 oria & fidem tanto beneficio
 ceret, à puellâ antehac rudi variâ
 ifcitatus, quæ primò accubituris
 ecessaria ab alijs fuit solitus exi-
 ere, comperit, eam nihil earum
 erum ignorare, quæ vel ad fidem
 el cultum SS. Eucharistiæ debitum
 esiderari à quoquam potuere.
 ater igitur puellæ, cui Cæli Regi-
 a dignata est honestè ad Dei men-
 am accumbendi præcepta trade-
 e, nihil negandum ratus, Matris
 ilienti Filium dedit. At puella in
 agistræ suæ domicilium transitu-
 a, postquam fuit SS. oleo inuncta,
 ne morâ vitâ excessit; ne nostrum
 urfur ampliùs post cæli lautitias
 gustaret.

Non interim ad mortaliū vo-
 em surdi auditores alij fuere:
 quos inter fuit, cuius facinus vi-
 issim orbe toto mereatur audiri.
 Cum itaq; pro concione Pater ad-
 uersus

uersus carnis illecebras multis ag-
ret, iuberetque, si vincere cupi-
tates illas vellent, sibi bellum inc-
cere, ac S. Benedicti exemplo se a
pugnam spinis armare, qui omne
voluptatis sensum inter vepres
suffocârat: adeo fuit eâ oratione
quidam commotus, vt illis vepri-
bus pro stimulo virtutis vsus, vlti-
mum sensit inhonestas animi
suo faces subdi; alterius Indi, d-
quo diximus, fortitudinem æmula-
tus, manum ignibus admoueret
donec velut Salamandra inter me-
dios ignes intus frigidus, pestilen-
tem colorem extingueret.

*Faces li-
bidinis
ignibus
extincta.*

*Vidua
morte
pudici-
tiam pro-
pugnat.*

Sed has omnes virorum pugnas
velitationem potius quam prælia
pro defendenda pudoris arce fuisse
credamus. Catharina vidua cum
puello ultra Lucretias omnes non
iniuriam tantum honestatis, sed
conatum illi nocendi non sine pur-
pura triumphauit. Erat illa quon-
dam coniugij fide præ cæteris ma-
trons

onis præstans: quam laudem de-
 ncto etiam marito ita tuebatur;
 parùm contenta, foris honestam
 ciuibus videri, nisi intus pulchra
 nam conscientia æquaret, totam
 animi cultui addixerat. Utque
 imenta pudori apta subministra-
 t, castæ mentis vigorem Angelo-
 um Pane alebat; cuius imprimis
 at appetens. Fortè postridie,
 uam vires eo cæli commeatu re-
 cerat, rus petebat, filio, quem ex
 gitimo toro susceperat, intra bra-
 nia recepto. Verùm vt publico
 tesauro facilè prædo imminet;
 anc quoque matronam insidiator
 occulto inuasit. Ac primò qui-
 em euincendi amoris argumenta
 o humanitate ac solitudine pete-
 at. Posteaquam verò ab Amazone
 a, sanctius aliunde persuasâ, nihil
 petrare blanditijs potuit, ac illa
 probum sollicitatorem auersa-
 , eius lenocinijs, vultum honestis
 gis plenum reposuit; proçax iu-

L

uenis

uenis tam probi supercilij imp
tens minas ac vim adhibebat. Tu
Catharina vires ab animo mutua
inuasorem prætensâ dexterâ (na
læuâ puellum sustinuit) vt in virtu
tis palæstrâ pugilem decet, fortit
eludit : grauique vultu ac oration
in barbarum amatorem versâ, t
gris, inquit, prius ac mille pest
hoc corpus inuadent, quàm vt i
lud cuiquam scurræ aut sceleri pr
stitutam. Si vim paras, eam vt ho
micida vitæ inferes, nunquam pu
dori. Nec vllis artibus efficies, v
intui aut vitæ gratiam mariti ma
nibus ac toro hanc labem inuram
multoque minùs, vt heri ad De
conuiuium admissa, hospitium ho
die tanto sacrilegio profanem. Qu
constantia perculsus alter, vt fer
calidissima vina in acrius acetum
degenerant, ex amandi infania in
nocendi libidinem ruit. Quare mu
liebri victoriæ indignatus è pro
ximâ siluâ raptim lentum ramum
corripit,

rripit, quem in laquei modum
 pius contortum Catharinæ nihil
 in sententiâ vel nutu mutantis
 illo inijcit; ac tandem illam ad
 tremum vsque spiritum honesti
 nacem adducto sparteo fune sus-
 cat, digno sanè mortis instru-
 mento, si ramus e lauro fuisset, qui
 in ipsâ morte tantam virtutem
 coronaret. Non satis belluæ fuit,
 tris funere suo furori parentâs-
 nisi filium quoque scelestæ vl-
 nis appendicem litaret. Ergo
 ellum, quem mater in supremo
 iculo arctissimè pectori adstrin-
 bat, à morientis sinu auulsum,
 ræ illidi; ac maternæ constan-
 reum, cui vel tigris pepercisset,
 nanis carnifex occidit. Tum
 si eodem tumulo corpora pos-
 t ac scelera sepeliri, vtrumque
 tris ac filij cadauer terrâ obruit.
 vt diu latere nec vitia nec vir-
 s possunt; quin sol idem sepul-
 noctu gemmas cum sordibus

suo exortu illufiret; ita hoc o-
que scelus longam noctem non
buit, cuius tyrannidem dies &
ftigia detexere. Quibus exci-
Patres gemino funeri debitum
norem habuere. Bina enim ca-
uera, vt quorum inquilini pro
ctâ causâ mortem toleraffent,
lenni supplicatione ac appar-
curarunt templo Caciquiorum
Regulorum humeris, non sine
ftiuo eoque minimè lugubri co-
centu, inferri. Corporibus dein-
lic decenti loco repositis, pro co-
cione heroinæ laudata virtus fu-
quæ magnos propugnandæ pu-
citæ stimulos viris æquè ac femi-
addebat. Sicarius ipse tanti fa-
noris postea pœnitens ad Catha-
riæ laudes hoc præcipuum car-
adiecit: eam non aliâ magis de ca-
sâ tunc à flagitio abhorruisse; qua
quòd reuerentiam Deo hospi-
quem heri excepisset, deberi cau-
ta, nullum diceret se suppliciu

vt violati diuini hospitij imò
npli dedecus formidare.

EDVCTIO SS. MAR- TYRVM JAPONVM.

Ille quadringenti incolæ hac
sede continentur: in quibus
ritò admirationi est ingens in-
Eucharistiam pietas, quæ toti *Pietas in*
ic genti, vbi semel Christo ma- *SS. Eu-*
s dedit, communis, inter huius *charistia.*
i ciues imprimis est spectabilis.
m vt orbi ostendant, intelligere
quem hospitem sint domi suæ
epturi; regios illi honores ar-
um ramis in arcum flexis trium-
in modum decernunt, quoties
diuinam cœnam adhibentur;
aturi, quo intus apparatu ac-
bus peristromatis mentem ad-
tanti insternant. Neque paucis
e ambrosia animi corporisque
es confirmavit aut restituit. Vn-
tantum hodie cælesti huic cibo
i tribuunt; vt vix quisquam in-

hostem expedire arma sustineat
 nisi prius illius usu vires roborauit
 Ob eam causam catechumeni ,
 parum firmi cogantur illam mercedem
 abstinere ; priusquam arma cor-
 porent , elui sibi animi vulnera Prius-
 quam primo ante pugnam postulant ;
 illam Dei annonam recreati maiori robore
 in hostem moueant.

*Etus usus
 frequens
 confir-
 matus.*

Ceterum non prorsus impudens
 maritus ille coniugi suae has epulas
 inuidit ; qui idcirco male uxorem
 domi accipiebat , quod tam laudabile
 pateretur se toties à caelo habere
 Quin impias voces iactare in con-
 uiuiam & cibum ausus , multa indignum
 gne utrique loquebatur . At Deus
 animum tam male nauseantem esse
 rirere tandem docuit. Ac primò ter-
 rari morbo coepit ; qui cum dubia
 euadendi spem faceret , uxor acce-
 ssito Sacerdote mariti salutem
 tuto locatura , ingerendum ægri
 caeleste pharmacum suadebat. Cum
 illius mentionem eger cum stomacho

auer-

uerfatus, impio rifu panem, vt ni-
 il quouis panificio digniorem, ex-
 plofit. Ita mifer tantâ naufeâ op-
 preffus, multò iam grauiùs animo
 laborabat: cuius malo medicinam
 Deus altero malo paraturus, Indum
 b exitiali feбри corripì paſſus eſt,
 argo ſanguinis imbre per ora ma-
 nantem. Tandem reſipuit æger; &
 eſtituto diuina libandi deſiderio,
 sacerdotem cum cæleſti pane,
 quem nuper impiè faſtidiuit, adeſ-
 ſe iuſſit: coram quo ſibi ac ſceleſtæ
 linguæ vehementeꝝ iratus, mul-
 tis lacrimis iniuriam, quâ præter
 Deum vxorem quoque affecit, de-
 precatus eſt. Inde à Patre veniâ do-
 natuſ, ingraueſcente denuo morbi
 calore ſui fit impoſ. A quo æſtu de-
 mum abſolutuſ, adſtantibus hilari-
 ore recenſet, ſe à Chriſto Seruatore
 amanter ob priorem pertinaciam
 fuiſſe reprehenuſ, iuſſumque ma-
 gnâ auiditate illi ferculo inhiare,
 quod ipſe omnibus ſalutis præſidijs

ac seipso condijsset. Adiunxit v
sum sibi fuisse Christum blandien
tis in morem ori suo, vt cibum
succedere. Tam blandâ reprehen
sione mutatus Indus, iam totu
ignem & delicias spirabat, post
quam Christum à Christo & Sacer
dote accepit. Nec diu superstes
post illam coenam supremæ quies
concessit, euigilaturus, cum cæl
classicum è tumultu citabit.

*Idam
agræ
B.V. con
solatur.*

Dei Mater in suum quoque se
xum pia, cum Filio beneficijs certa
uit. Inda matrona toto anno acer
bos dolores eosque continuos in
uictâ patientiâ tolerabat, solita
quotidie statas Deiparæ preces in
ter gemitus, non tam morbi quàm
pieratis testes, persolvere. Neque
verò toties salutata Cæli Regina se
gratis compellari ab agrâ voluit,
quin tandem vocata maiestatem
suam ad decumbentis lectulum &
vota demitteret. Adest igitur cæ
lesti luce circumfusa, formarum
omnium

nnium miraculum, Dei Parens, ac
 atronæ diurno Virginis penso in-
 ntæ precibus interlocuta, melleâ
 atione morbidæ aduentûs sui
 usam exponit: se videlicet post
 t salutes inter medios cruciatus
 ot diebus ab ægrâ sibi dictas, re-
 ondere ac referre modò gratias
 aratam. Proin' vicissim se salutem
 li & nuntium beatæ mortis affer-
 e, per cuius fines esset ad sua cali-
 ue regna transitura. Hac inuita-
 one exhilaratam Virgo deseruit.
 terim maritus æquè in virtutem
 ropensus ex agro redit: cui post-
 uam vxor iam cælo plena, Dei
 matris vultum & promissa expli-
 uit, nihil inuitantis expectatio-
 em moratura, post breue tempo-
 s intervallum, vitâ excessit.

Ad viam alter à deuo calle *Indus*
 riùs, quàm ad patriam inuitaba- *sapere*
 ar. Erat is, antequam veritati ma- *computa-*
 us daret, domi suæ præstigiator, *suo.*
 maleficiorum famâ inter suos olim

celebris. Ad nostra exinde sacra amissus, quòd molestè patriæ & tanti quæstus iacturam ferret, relictæ nuper sedes & antiquas, vt timebatur, artes repetijt, alio maleficio salutis curam reuocandus. Ergo morbo opprimitur : quo tamen nondum cicuratus, à dæmonibus qui ægrotum inuadebant ad inferorum ignes abripitur, periturum nisi meliores genij duo quantocyù carnificum furorem repressissent. Quibus parcere nocenti ac facessere iussis, illi blandè nec pro meritis desertorem hortabantur, vt, si vellet impostero illos ignes & monstra deuitare, patriâ, vbi hæc illa mala cuderentur, quamprimùm pedem efferret, ac Christo eiusque asseclis denuo redditus, transfugeret crimen elueret. Paruit ijs monitoribus æger, desertoque lecto & agello ad oppidum regressus, vnde tam ad Christianæ pietatis leges ita conformauit ; vt periculi sui tri-

stem

em seriem enarranti fidem noui
nores adstruerent.

Interea fama, de Paraquarien-
um institutione apud finitimos
aria, duos Gualáchos ad explo-
randam nouæ reipublicæ formam
suis finibus exciuit; vt animo co-
amintuendi, quæ spargi vulgò au-
liuerant, Vruaícæ litora sedesque
birent: tum si in rem præsentem
c famæ parem venissent, reuerfi
uos possent ad æmulationem Chri-
tianæ politiæ cohortari. Consilium
uit apud vtrumque successu me-
ius: quippe alterum ex his in iti-
nere tigris adorta, fædè laceratum
ritâ exuit, non expectato Patre,
qui de periculo admonitus, ad via-
orem protinus accurrebat. Sed
Patri propter inopinatam sui co-
natûs frustrationem sollicito mœ-
orem nuntius exemit: à quo didi-
cerat, Gualacho iam morti proxi-
mo è Reductione S. Annæ iuuenem
superuenisse; qui antehac è Patrum

*A Bar-
baris no-
ua colo-
nia sta-
tus ex-
plora-
tur.*

*Dei Pro-
videntia.*

consuetudine res Fidei nostræ tractandi peritiam consecutus, cū casu tunc in moribundū incidere ei per interpretē, itidem fortē prætereuntem Fidei Catholicæ summam explicārit; ac rectē sentire dolereque de præteritæ vitæ criminibus edoctum Christiano ritu abluerit. Tam dissimulato causarum nexu Deus, tanquam aliud ageret, Salutis nostræ telam absoluit. Alter, qui tigridem effugit, se ipsum multo crudelius habuit. Cū enim vxor & filia, quas itineris comites assumebat, hanc Martyrum sedem cum marito attigissent morbis illic oppressas, post catechesin eodem interprete traditam, Sacerdos noster aquis lustrauit, quæ simul ac sancto oleo fuere iunctæ, vitam cum exilio absoluerunt. Ipsæ interim felicitatem illam aspernatus, quam coniugi & filiæ procurauit, patriam repetijt: quam tamen verius ante illum coniux & filia tenuit. ©

Maius

Maius iter feliciore successu In- *Mulier*
 a mulier à mortis regione ad vi- *Inda ad*
 entes suscepit. Ad eam vt protu- *vitam*
 us morituram vocatus Pater cum *& cate-*
 am ædibus immineret, mortuam *chesin*
 intellexit : vt tamen aliquod viæ *generosa.*
 retium esset, statuit defunctæ ma-
 ribus è consueta Ecclesiæ formulâ
 bene precari. Vt verò limen atti-
 git, alia rerum æ decumbentis fa-
 cies erat : illa enim iam antè con-
 clamata, & reuera funus, vitæ de-
 nuo ac linguæ recepto vsu Sacer-
 doti disertis verbis affirmavit, om-
 nino se proximè exutam vitâ ra-
 ptamque post mortem ad Christi
 tribunal fuisse, incredibili pulchri-
 tudine micantis : ab eo se hilari ore
 missam ad corpus redire, vt Chri-
 stianam doctrinam, cuius in illum
 diem rudis erat, altius imbiberet.
 Tum si nihil in Christi scholâ igno-
 raret, ad æterna præmia redituram.
 Igitur Pater à calo submissam sibi
 ex orbe altero discipulam diligen-

ter & compendio summa fidei capita edocuit : quibus instructa patulo post placidè obiit, iam longè peritior, & iam semel mori docta ; vix illic memoriæ pensum Christo explicaret. Eam feminam idem ipsi Pater accedere olim ad diuinam mensam vetuit ; quòd ad Christianæ fidei elementa tardior videtur, eo cibo indigna : Spartanorum exemplo, qui iuuentutis desidiam inedia castigauerunt.

Senex rediuius.

Hoc mortis iter etiam senex integerrimus relegit : cui fidem vel idcirco nemo negauit ; quòd quæ in cælo à se in illo corporis velut interregno visa deliciarum ac pulchritudinum prodigia enarrauit, omnem fidem & modum barbari ingenij excederent, nisi alium illic magistrum aut oculum habuisset. Rediuiuo perpetua veteris spectaculi desideria molestum ac longum illi vitæ reliquum effecere ; quam tamen decrepiti quoque senes queruntur

untur tam breuem esse. Tandem
 toti potitus, oculos foris à morte
 & inferiora videndi fastidio clau-
 os, intus cælo aperuit.

REDUCTIO S. NI- COLAI.

Quadringentæ familiæ hîc à Pa-
 tribus excoluntur, non eâdem
 cum reliquis indole culturę patien- *Incolarū*
 tes. Sunt enim ob ingenij ruditatem *licentia.*
 & insolentiam ad omnem morum
 ac animi disciplinam difficiles: nec
 beneficijs cicures, post victoriam
 aduersus Brāsilo - Europæos par-
 tam æquè in magistros erant fero-
 ces, atque in hostes antè fuere.
 Hinc Christianæ modestiæ fines
 exosi, vt impunè sibi indulgerent,
 multi ad patriæ, vel veriùs peccan-
 di libertatem redibant. Cumque
 essent laboribus infensi; venatio-
 nem, vt cuius labor & fructus esset
 iucundior, agriculturæ prætulere.
 Quam barbariem cum edomare Pa-
 tres,

tres, ac sistere torrentem soli non
 possent; Deus obstinata gentis cer-
 uices non vno malo subegit. Ete-
 nim ex ijs, qui posthabitâ diuino-
 rum curâ fugiendi venandiue con-
 silio nemora percurrerant, alij præ-
 da è venatoribus facti ferarum in se-
 dentes concitârunt: alij serpentum
 moribus petiti, concepto intra vi-
 scera veneno interiêre. Qui verò
 domi frenum impatientius admi-
 sêre, in ijs fames plusquam Sagun-
 tina miserabilem stragem edebat,
 Deo pabulum furori, vt flammæ
 oleum subducente. Et erat specta-
 culum etiam barbaris oculis triste,
 videre homines ob vltimam ino-
 piam humani propè iuris oblitos,
 in vnâ sui curâ consumi: vt nec pa-
 rentum in liberos pietas, nec filio-
 rum in maiores reuerentia calami-
 tatis alienæ sensum caperet. Adeò
 nihil inter miseros commune præ-
 ter miseriam fuit. Nec iam matri-
 bus annona suppetebat infantibus
 propi-

*A Deo
castigata.*

*Fames
ingens.*

propinanda : vt non rarò in filuis
ut agris è matrum iam putrescen-
um exhaustis vberibus nati pen-
erent, alijs in fugendi conatu
mortuis, alijs pro lacte animam
rahentibus.

A plebe dein' cælestis vindicta
gentis capita grassabatur. Dyna-
a enim, quem nullæ familiarum
reces à turpi fugâ retrahere po-
uere, cùm denique inuitus domi-
lium non animum mutaret, in re-
itu parùm serio primùm à morbo
uaditur : inde cùm vxor ac filij
o agro viatore, incertum quo con-
lio, profugerent, omni prorsus
pe destitutus, feris ac auibus in-
razdam cessit. Non multò mitiùs
tim altero regulo actum est, qui,
ùm tumultuantes inquilini præ-
criptos colonix fines vt carcerem
et testati, sparsim ruri degerent,
malâ fide in agro confedit, procùl
coloniâ dissito; vt nostris infre-
quentiam in templo ei exprobran-
tibus

*Panitia
colonia
& tem-
pli fuga.*

tibus causari ingentia viarum sp
tia posset. Sed infelix dolus in
put auctoris redijt; qui quantò lo
gius à templo abfuit, tantò vicini
ad ultionem & periculum accessit.
Prædones enim Paulopolitani ei
exploratâ solitudine, facto impe
hominem cum totâ familiâ in se
uitutem abripiunt, serò suas art
damnantem, quòd vicinus esse ho
sti, quàm Deo maluerit. Eius tamen
vixor cum filiorum vno elapsa, hu
se ex fugâ recepit.

*PATRUM
INIURIÃ
DEUS UL-
TIMIS.*

Patrum quoque iniuriæ Deo cor
di fuere, quorum fortunas tristior
quam vellent, exemplo se tueri ho
ipso tempore ostendit. Ex incol
huius oppidi ad alterum à Conce
ptâ sine maculâ Virgine dictum pu
blico nomine plures mittebantur
qui eo loco stipem à Patribus illi
coloniæ præsidibus emendicarent
egentibus in extremâ ciuium ino
piâ diuidendam. Eos è Patribus
vnus humaniter prius domi habi
tos,

os, quibus potuit alimentis omnes
oneravit : nisi quòd oblitus est ali-
quid carnis cæteris opsonijs adij-
cere. Illâ sarcinâ onusti Indi iam
stadium ab oppido Conceptionis
aberrant; cùm tres è reliquorum co-
mitatu indignati, negatam sibi à so-
cijijs carnem fuisse, beneficioque ad
iniuriam abusi; bouem, qui ad ar-
mentum Patrum spectabat, illic pa-
scentem inuadunt; ac vindictæ suæ
in succedaneâ victimâ sacrificatu-
ri, in pascuis mactant. Iamque par-
te bouis, quam elixabant, absum-
ptâ, è veru, quod temerè de stipite
lauigabant, alias ad ignem pen-
dentes versabant, cæteris qui ieiuni-
hosce helluones aspexere, nec den-
tem nec linguam in sociorum fa-
mam aut bouem stringentibus :
cùm ultor Deus tres Indos, qui in
id ferale conuiuium condixerant,
repetundarum postulat. Quippe
corpore subitò in tergum occulta
vi resupinati, vindicem Dei manum
agno-

agnoscunt: ac brachijs in altum sublati, hallucinante iam spiritu, Dominicam orationem ac salutationem Angelicam ægè expectant, nondum penitus suæ salutis immemores: inter quæ vindictæ ac doloris indicia vitam cum ultimis syllabis amittunt. Cæteri etsi undequaque à tam diris epulis immunes, quod tamen religioni sibi ducerent, vel nidore assæ bouis se fuisse afflatos, biduo integro cibum sibi omnem interdixere, alieni sceleris metu consternati. Adeò seuerus vnus bouis è religiosorum virorum armentis abducti vindex Deus est. Quid futurum putamus, si totas illorum villas & iura inuasissent?

Eiusmodi malis Indi paulatim mitiores, agros & animi ferociam deferunt: alienisque casibus cautiore de se spem faciunt, lætiora eos argumenta sequentium temporum annalibus suppeditaturos.

REDUCTIO S. FRAN-
CISCI XAVERII.

Æ Des trecentas sexagenas mille
Indi supra ducentos incolunt,
loco maximè securo: qui quòd in-
cursionibus hostium non pateat,
iam inde à suis initijs aliunde fu-
gientium receptus fuit. In hac se-
de, vt multa sunt hodie Indis cum
Ecclesiâ veteri communia, morbis
quoque medendi cælestis ratio ab
ipsomet Seruatore tradita nouis
prodigijs inualuit. Grauis in eum
finem videri possit genti lues im-
missa; vt morbus antiquo piorum
ritu curatus, medicinam nostro
æuo faceret, quo creditur vetera
laudanda, nostris vtendum annis
esse. Ergo incolas non malè cætera
moratos pituita inuasit, pestilenti
humore exundans, quæ paucis die-
bus plurimos depasta, grauius in
tèneram ætatem incubuit: quæ per
se humidior tantò faciliùs noxiæ
im-

*Indorum
morbus
tactu ve-
liquiarum
et lecto
Evan-
gelio cura-
tus.*

impressioni patebat. Id malum frigus etiam ipsum accendit, cum Indi seminudi in tam acri frigore quod tunc extra ordinem furebat necessarijs fomentis caruere. Ita irritati humores, quos compescere calor ac lenire debuit, quotidianos aut quaternos confecerunt. In illâ morbi gliscentis clade cum alia remedia deessent, Pater oppidanos iubet in templo S. Francisci Xauerij opem implorare; ut Patroni nomen, quod oppidum illi vniuersum tribuit, velit apud Indos, hoc maximè articulo desertos, benefactis tueri. Cui consilio incolæ obsecuti statâ horâ frequentes adfuerunt, pulsu æris euocati. Tum Pater à priscâ origine pium medendū ritum ex parte mutuatus, sumpto superpellicio, S. Francisci Xauerij ipsa singulis eo malo laborantibus admouet, solennia verba è S. Marco præfatus: *Super ægros manus imponent, &c. a* Atque ea religio
a Marci 16. septi-

otinum diem tenuit, tanto me-
 cinæ Christianæ profectu, vt eâ
 bdomade nemo prorsus ex illis
 iam, quorum vita conclamata
 m fuit, eo morbo interierit, iam-
 ne ereptam morti falcem credi-
 erint. Verùm vt incauta securitas
 ericulorum mater est, Neophyti
 moto iam morbo, ceu subtracto
 ne frigidiores, iam segnius diui-
 s vacabant. Quare Pater gra-
 ter eos adhortatur, ne laxa pieta-
 rei pro Patrono aduersarium si-
 tutelarem Diuum faciant: ijs-
 em artibus parata seruari, quibus
 otinentur: salutem pio ardori
 ncessam, timendum ne in frigore
 mittant: morbos postliminio re-
 rsos grauiùs fauere. Sed incolæ
 neficijs deteriores ad officium
 n aliter reduci, quàm aduersis
 tuère. Hinc iterum pituita infi-
 e præsertim ætati nocentior pue-
 rum magnam stragem edidit.
 sce stimulis iterum suscitati lan-
 guentes

*Incon-
 stantia
 incolarum
 correctæ.*

guentes Indorum animi illico
 termiſſa pietatis ſtudia reſumi
 Cum quibus valetudo pietatis
 meſ ſimul nuper eodem exi
 damnata ſine morâ redijt; malo
 deſinente, vt ne veſtigium quide
 in Indorum corporibus relinqui
 ret. Tanta viſ eſt medicinæ, qua
 conſtans uſus temperat.

*Catechu
 men con
 ſtantia.*

Conſtantius animæ ſalutem C
 techumenus ille uſſit, quàm Ne
 phyti morbum ſunt initio depr
 cati. Is cum ardentè à Patre, q
 tunc plures Indos abluebat, Bap
 ſmum expeteret, repulſam tulit,
 maximè conſilio, vt peritior red
 ret; aut certè factò ſeriæ voluntat
 periculo, plus apud eum dilatu
 beneficium poſſet: vt ſæpe ſtatu
 iecti ignes luculentius exardeſcun
 Non tulit moram Indus: ſed, cat
 didatis Fidei inſertus, altâ voce co
 pit vitæ ſuæ errata explicare, vt d
 uino lauacro eluenda. Ergo Pat
 cedendum tantis deſiderijs, ratus
 aquas

quas ei salutis impertit. quibus
le, vt in tanto animi calore exhi-
ratus domum redijt, vnde proxi-
ne esset efferendus. nam postridie
ummo mane repertus est vitâ ca-
ere: cuius animus iam heri supe-
tis aquis dubio procul in portu
uit.

Non ita filiæ salutem, vt nuptias *Impius*
quidā Dynasta procurauit: quam *cultus*
is ne illis quidem rectè provide *morte*
t. Filiæ enim suæ, quam iuueni *filiæ pro-*
ius oppidi desponderat, mulie- *nitus.*
rem mundum pro nuptiali appa-
tu coëmpturus cū SS. Trinita-
s portum peteret, inter nauigan-
um ad vicum applicuit incolis
huc idola colentibus habitatum,
ic ab impio præstigiatore, qui ar-
ous ne homine quidem dignis no-
en Diuinitatis inuadebat, se pas-
s circumueniri, diuinos illi ho-
res habuit. Inde portum ingres-
s, confectis ibi negotijs emptas
erces domum referebat: sed ædes

M in-

ingressus alia omnia inuenit, fortu-
nâ mutati heri exemplum imitan-
Quippe filia, ad cuius ornandu
Hymenæum illa patris expedit
spectabat, à morte futuro coniug
præcepta, paternum scelus luit at
castigauit. eadem enim horâ, qu
parens impostori genua submisit
compertum est, filiam occubuisse
Scilicet ut pro Numinis, pænâ
culpæ admetientis, æquitate erro
rem alius error expiaret; pro gene
ro mortem habuit, qui hominem
nuper pro Deo colebat.

*Indæ vir-
tus inter
malos.*

Plûs quàm virile facinus mulie-
ris Indæ fuit, quæ inter homine
æquè impios diutiùs quàm dyna-
sta commorata, nihilo deterior
malorum societate redijt. Illam
cùm Barbarus Christianæ legis ex-
pers hortaretur, ut deserto exu-
lum domicilio secum patriam re-
uiferet, non diu cunctata, prouo-
cantem Indum sequi statuit. Cuius
feminæ gestis si par itineris consi-

l. am

m fuit, nihil potest ei maxima-
 n laudum negari. Nam cum In-
 ad patrias sedes regressa, tantâ
 ustantiâ fidei ac pudoris integri-
 tus retinuit, ut ullis neque mi-
 neque blanditijs dimoveri se à
 ristianæ mentis integritate pa-
 etur; & patrios mores in patrio
 o exsecrata doceret, mortalium
 ores, non terræ vitia sed animo-
 n esse. Ad hanc animi arcem,
 pugnandam nullum illi fortius
 m fuit, quo Barbarorum vim,
 estatem illi cum Christo eripe-
 holientium, elusit; quàm cau-
 do, nefas esse illius iram prouo-
 e, à cuius oculo aut vindice ma-
 nec densæ noctes nec mœnia
 endant. Tam forti metu armata
 a foris nullos arietes ac insidias
 eret; tamdiu mentem illam in-
 tot procellas inconcussam ser-
 it: dum à Barbaris latronibus
 s tota suis è finibus expulsa in
 dantium servitutem concessit.

Postquam verò Indi Neophyti
 ipsos prædones debellârunt; a
 zon illa cum reliquis libertati
 dita veterem inter nostros opp
 nos sedem obtinuit: vbi etiam
 viua, cum hæc ex Indiâ perfer
 rentur, tot victoriarum consc
 tiâ & famâ fruitur.

REDVCTIO B. VIRG NIS ASSVPTÆ. VUL GÒ BORORÈ.

*Iuculari
 militari
 virtus.*

HOc est oppidum illud, cui
 mille trecenti coloni Bras
 rum furori maximè vicini, à
 gnandi necessitate armorum,
 quæ etiam suopte ingenio fer
 tur, peritiam didicere: vt velut
 raquariensis Prouinciæ iurata
 cubiæ hostes in viscera ditior
 grassaturos, primo aditu non
 victoriâ nobiles remouerint.
 hanc spem gloriæ militaris pue
 teneris educantur, vt animos fir
 ac corpora aduersus hostium b
 liqu

que incommoda indurent. Eo-
 mardore docentur virtuti mili-
 re, cuius hostibus perpetuò bel-
 m ita indicunt, vt aduersus om-
 s mentium corporumque sedi-
 ones virtutis castra secuti arma in
 ppos vertant; si quos in se rebel-
 s motus deprehendunt. Sunt
 im mirum quantum integritatis
 nantes: cuius excellentem curam
 ties iteratis confessionibus ac vo-
 ntarijs pœnis testantur. Vterque
 xus pro gloriâ honestatis decer-
 t, vt tantam contentionem, quâ
 dicitiam contra externos eius fa-
 liaresque hostes propugnant,
 c in Europâ quæras. Parthenij
 rtè Sodales quot septimanis qua-
 r aculeatis in se flagris animad-
 rtunt; vt Virgini suum studium
 exarmando pudoris hoste pro-
 ent. Hos inter iuuenis fuit, qui
 rnis insolentis stimulos toto for-
 icarum, quibus se nudum obie-
 t, examine fugauit: inde à for-

*Studij
 integri-
 tatis.*

*Formi-
 ca pudo-
 ris vin-
 dices.*

micarum moribus toto corpor
 tumiens, nondum triumphâsse
 nerem se credidit; nisi in vrti
 quoque se versaret. Eâ victoriâ p
 titus propè valetudinem amissi
 qui ob id à Patre admonitus, ne p
 hostis latus etiam amicum & co
 morantem in eodem domicilio i
 fontem perderet: quidni, inqu
 mi Pater! præstet mecum ipso
 ac vindicis personâ diuidere; quâ
 vt fonti parcendo, æterno iud
 totus displiceam? malo à poen
 perimi, quàm à culpâ occidi: n
 moriturus aliquid mortale præ
 peccatum timeo. Ita iuuenis, vt a
 tifex probus, operis sui ratione
 sapienter non minùs quàm fortit
 exigenti dedit.

Iustiùs alius ex Indis hisce fi
 succensuit, qui quòd minùs stren
 Cupidinis arcum declinâisset a
 feruile supplicium corpus rapui
 quod primò flagris lacerum, ad ex
 eremum fustibus miserum in mo
 dum

um excruciauit. Has pugnas Ma- *Sodalitas*
ani potissimum clientes edunt; *B. Virg.*
b cuius Virginis vexillis eò fiden- *virtus*
tius pugnant, quòd ab eà sibi præ- *& reue-*
r animos videant insuper pro an- *rentia*
onâ Filium præberi : cui pabulo *in SS.*
à maximè de causâ auidius inhi- *Eucha-*
nt. Ne verò parùm digni, ad hoc *ristiam.*
celestè ferculum sordes adferant;
otum mensem antè in omnes ani-
i nãuos, ipsumque corpus acriùs
nimaduertunt : seque vt ad Cæli
utitias honestiùs accumbant, ex-
uisito pietatis apparatu dispo-
unt. Docuit eos non accurata mo- *Matris*
ò Patrum institutio hunc animi *damna-*
itorem magni facere; sed ex orco *ta gra-*
uoque auditus orator vniuersis *uis ad-*
eligionem iniecit, ne Sacerdoti *horta-*
biter animi superficiem exhibere *tio, de*
ontenti, negligèrent omnes eius *SS. Sa-*
atebras excutere. Tali adhorta- *cramen-*
tione mater filium apud inferos *tu rectè*
ompellauit : qui tunc lethali mor- *abundis.*
o detentus, binas propè horas pro

mortuo iacuit. posteaquam vero
somnia ille veris terroribus plenus
ægrum deseruit, causam tot suspi-
riorum, quæ identidē edebat, pe-
contantibus respondit, eos gemitus
sibi à matre expressos, quam ad o-
cum delatus vndique stygijs igni-
bus fumantem inter immanes ei-
latus vidisset: à quâ in illo impro-
borum carcere vicissim tristissimam
sit oratione iussus eius interitu sa-
pere. Ades, inquiebat illa, ades fili
in suppliciorum partem cum ma-
tre venturus. ergo & tu vesanus in
æternam perniciem ruis, tot præsi-
dijs aduersus omnem casum instru-
ctus? è quibus, vt salutis perpetuæ
fontibus, si venenum sugis; natus
infelix natus ac nepos pressio ni-
miùm pede maiorum & matris ve-
stigia premis. heu! nimis quàm
multi etiam è canâ ætate in vltima
calamitates per ipsa malorum re-
media inciderunt, fune quo eran-
à casu seruandi, ad gulæ salutisquæ
exi-

titium abusi: quando salubri sce-
 rum confessione expiandi, non
 abitâ tanti mysterij ratione, eo-
 dem nefando silentio sibi ad ve-
 ram & cælum viam intercluse-
 unt. Sum & ego infelix mater de-
 reccrabili eorum numero; vt quæ
 baptismi cælestes aquas contem-
 tu velut veneno infeci: quando
 impiè iocata mihiipsi persuasi,
 mentium lauacrum præter caput,
 et pilos nihil abluere: & ideò fo-
 s affuso latici animum & fidem
 egavi. I nunc, & quæ videris au-
 derisq̃ue, Patribus refer; vt illi à
 nostris vicissim malis conducti vè-
 ræ salutis præcones, ab impio sa-
 rorum vsu superstites dehorten-
 ur. Tu verò cura, vt non exspe-
 rato alterius quàm matris damna-
 æ hortatu labes animi ad vnâ
 omnes integrâ fide Sacerdoti ex-
 ponas; nisi velis confessionem, etsi
 tunc penitùs inutilem, æternis à se
 supplicijs extorqueri. Porro quam

M s

illic

illic fornacem vides, piceis flammis vndantem, ijs accensa est, quæ Patrum cohortationes ac doctrinæ insuper habere, neque tanto animi dolore, quanto decebat, detestata scelera consueuerunt. Hæc refer, si sapias, caue. Ea oratio tot minis & terroribus referta, hos ægro gemens & multò saniora dein' ob acmissas culpas suspiria elicuit: à quibus ritè quamprimùm absolutus obiit, matris consilia rectiùs, quam viam secutus.

Illam res deinde famæ & Sacerdotis ore è superiori loco euulgata dici non potest, quantâ religionis omnium oppidanorum animos impleuerit: vt, etsi antè essent sacrorum & mentis cultui addicti, iam tamen longè maior esset vtriusque apud eos existimatio, nihil iam Sacerdoti in illorum animis imperuicuum, nihil illis difficile aut asperum, quod non salutis causâ susceperent. multi totius vitæ præteritæ

ita rationem tam rigidè inibant;
ut ne leuissimā quidem labem dis-
simularent. Sic eadem flamma in-
terorum iuxta & viuentium ani-
mos, etsi longè diuersissimo sensu,
fecit.

SED hoc loco materies longè am-
plior se foris offert, quæ tum ad
laudanda Bororæorum (ita huius
soci colonos vocamus) ciuium in
alienæ libertatis negotio edita fa-
cinora, tum Brasilo-Europæorum
dedecora explicanda pertinebit.
Equidem datâ operâ victoriam il-
lam, quâ Paulopolitani sunt à Pa-
raquariensi exercitu deleti, primo
loco vt in fronte collocaui, ne res
deinceps singularum sedium pro-
prias persecuturus, decora vniuer-
sæ genti communibus armis par-
ta, calamo disjungerem; verùm lauda-
tâ semel omnium virtute, inde tan-
quam ab Oceano, vbi se omnes a-
quæ colligunt, digressus, fluminum
dein' singulorum litora obirem.

Hunc igitur locum res à Bororæ gestæ sibi vendicant. quas antequam aggrediar, paucis Paulopolitarum belli reliquias ac scelerum poenâs quas ab Europæis ac Brasiliis prædonibus Deus repetijt, vt in transitu perstringam.

*Paulopolitani
variè
puniti.*

ERGO Paulopolitani superiorum clade affecti, collectis denuo à fugâ, qui cædi supererant, militibus communi consilio decernunt, quoniam hucusque Neophytorum armis succubuissent, fortunam in Indis à Christo & vitâ communi alienis diuisis copijs experiri; persuasum cum feris sibi rem esse, quæ intraspelæa & nemorum recessus abdita nihil pro publicâ causâ laborarent. Sed Barbaros nec ratio nec animus destituit. nam etsi illi, qui Teresiâ nam nuper coloniâ & Christi causam deseruere, armis se ac numerum impares facilè sentirent: consiliuntamen ab astu mutuati, insigni stratagemate alterius è Paulopolitanis mani-

Stratagematidorum.

manipuli vires elusere. Illis enim
 sibi quarij fluminis oras infestan-
 bus obrui Barbari, ceu fortuna il-
 los nihil veritos Brasilorum armis
 obtulisset, sponte vt videbantur,
 seditionem fecere. Quia verò tan-
 ta promptitudo in tam ferocibus,
 ubi de libertate ageretur, animis
 hosti suspecta erat; præcipuis è
 gente in vincula coniectis, plebem,
 vt membra sine capite nihil ausura,
 sibi permisere. At Barbari illi ser-
 pentum more, quorum corpora
 etiam auulso capite se mouent, illà
 præposterà libertate offensi magis,
 quàm placati, quòd mancipia suos
 heros in vinculis conspicata, cre-
 derent aliquid tristius compedibus
 sibi parari, noctis silentio sunt ad
 seditionem abusi. Itaque intempe-
 sta nocte regulos suos primò cata-
 stis exemptos, deinde eosdem du-
 ces in imparatos hostes sequuntur:
 qui à somno, & mox à Barbaris op-
 pressi, cæsiq; propè omnes fuere;

paucis exceptis, qui errore noctis pro duce vli fugâ in adiacentes silvas easere. Ac nisi nox ijs tenebrionibus fauisset, bonis auibus Indi omnes illas Harpyias iugulassent. Indi tamen, ne coalescere de novo laceræ hostium vires in victorum perniciem altero die possent, Paranensium se copijs iunxere; salutem, quam pauci propugnassent, inter plures seruaturi.

Interea dum hanc stragem parlatronum vna fuit perpeffa; fama percrebuit, alteram turmam nihilo felicius pugnasse: eam enim à Christianis Indis inter nemora circumuentam easdem scelerum pœnas omnium iacturâ luisse. Eodem fato decem alios Ducis Paulopolitani emissarios satellites è medio sublatos, afferebatur. Alij tamen ex illâ hominum peste mendacio virtuti Guarambacensium illusere, vt cum neminem bonum possent in suas partes in eâ latronum personâ, quâ

reue-

*Fraus
hosti in
gemi a.*

euerà agebant, allicere, alienæ fu-
 o virtutis improuidis imponderet.
 Brasilorum enim manus ad Gua-
 ambacàm fluuium incolis eius re-
 gionis occurrentibus mentita, ad
 gnatij Abyazù (cuius auspicijs ac
 ductu initio debellatum diximus)
 opias se spectare, illos eo comen-
 o in fraudem induxit; vt impostor-
 es velut amicos amplexi arma po-
 nerent, paulò post neq; vitam ser-
 uaturi. Hoc fabulæ tam feliciter
 operactæ successu, cui complosæ In-
 dorum suam facilitatem deploran-
 tum manus plausum debebant, e-
 lecti Paulopolitani, statuunt denuo
 esse ingenio pugnandum. Quare
 qui non ita pridem præclari ducis
 aruam suis consilijs induxerunt,
 religiosum quoque nomen profite-
 ri non erubuere. Vt enim Caaquen-
 ses incolæ insidias speciosis pro-
 missis obductas incautiùs vitarent;
 famam ex condito subornârunt,
 quæ Indis fucum faceret, velut vnà
 secum

secum Patres è Societate IESV inermi consilio adducerent, ab armatis comitibus contra hostiũ, qui Christum odissent, rabiem defendendos. Quo figmento aliqui decepti lupis illis, qui se iactabant ouibus pastores afferre, in prædam cesserunt. Sed alij detractâ mendacii laruâ cautiores, detectum hostem armis propulsârunt.

*Gualachi in
Paulo-
politano
saniunt.*

Cæterum quacunque amicorum specie Paulopolitani se Indis venderent, vindictam cælestem, ut quæ solet reos à tergo sequi, nulla potuit in fronte larua decipere. Gualachi ergo, qui omnium Indorum censentur ferocissimi, vindici Decem manus commodaturi, ut primùm prædones illos senserunt intra suos fines oberrare, illic exceptos foedè dilaniarunt: pulpam enim omnem immani carnificinâ à crurum brachiorumque ossibus abstractam proferinâ inter epulas sunt depasti. Deinde pilis per ludibrium toto capite

ite euulsis, corpora truncârunt;
 uorum capita perticis imposita
 ro spectaculo è summis tectis o-
 entârunt. Idem sepulchrum cæ-
 eri habuère, qui commeatum inter
 barbaros quæsituri, macellum in-
 enère, quod suo sanguine imbue-
 ent. Barbaris posthæc feræ succes- *Et feræ.*
 erunt; à quibus, præsertim tigni-
 us, Brasili cum Tupicis flagitio-
 am socijs ad supplicium omni ex
 arte rapiebantur, tantâ strage; vt
 in campis ac nemoribus, quæ Gua-
 achos inter & Vruaica fluminis in-
 olas interiacent, semesa cadauera
 parsiq; passim artus prætereun-
 um oculos ac nares offenderent.
 tellus adeò ipsa belli tam nefarij *Pestilens*
 commilitones velut purulentum *Paulo-*
 orbis vlcus auersari visa est. quo *polita-*
 unque enim infelix ille miles vel *norum*
 liena inuasurus, vel sua ruentium *vestigia.*
 rma fugiturus pedem intulit; pe-
 tem post se, vt dignum tali pede
 estigium, agris reliquit: quippe lo-
 cis

*Eorum
manes in
se concu-
tati.*

cis omnibus, quâ commeabant, sub-
nati vermes præsens frugibus vn-
uersis exitium attulere. ac ne du-
bitari posset, quin ex illo impio-
rum hominum halitu offensus aë-
in hoc virus degenerasset; vicini
circum agri nihil omnino incom-
modi à propinquo malo patieban-
tur. Præterea ipsi quoque scelerum
auctores videbantur post fata suum
nefas damnare: vbicunque enim
olim castra metati in viuis, aut cum
Neophytis congressi sunt, dicuntur
etiamnum distinctæ se mutuò vt
sceleris aut cladis architectos ob-
iurgantium voces audiri: succede-
re ijs conuitijs armorum fragorem
ac inconditos nunc cadentiũ nunc
casorum clamores; quales in con-
fusâ acie diuersaque partium for-
tunâ solent inclinatis iam rebus o-
riri. Hoc sanè bellum rectè hisce
militibus congruebat, vt hostem
nequiorem seipsis nec apud inferos
nacti, in suos postremò manes pu-
gnarent.

Idem

Idem collatæ ad impium bellum
 peræ præmiū potentissimo quon-
 am Vruaicæ regulo obuenit. Is *Indi*
 deriyc dictus diu Brasilorum *Paulo-*
 alstra & causam magno Chri- *politani*
 iani nominis odio damnoque se *fauenti*
 atus, cum ijs eò promptius foedus *digna*
 iijt, vt turbare Societatis Iesv in *merces.*
 animarum negotio susceptos labo-
 res posset. quotquot enim sciebat
 christi aut Patrum partibus fauen-
 tes, Paulopolitanis per summum
 celus prodebat Vnde non raro
 ndos nunc fraude nunc apertâ vi
 dorsus, totos eorum greges vt ar-
 menta cogebat: quibus deinde ad
 rasilo. Europæos muneris loco
 tractis, apud alienæ libertatis lici-
 tiores gratiam mercaretur. Ne-
 que illi desierunt venalem eius per-
 diam vmbra tilis honoris quæstū
 ouere: nam vt hominem antè va-
 um ampliùs inflarent, publicum
 atronem amplissimâ appellatione
 Vruaicæ ac vicinorum fluminum

Domi-

Dominatorum solenni acclamatione salutârunt; addito scipione honoris illius insigni, qui plagiarum illum vt turpiter empti honoris mancipium nusquam aptiùs quàm in tergo deceret. Illâ potestate iam multò ferocior, per plures annos Christianorum fines perpetuis excursionibus infestabat, & sub vâcuo Dominatoris simulacro sceleris alieni minister, magnopere fortunam Brasilorum promouebat. Tandem, vt nusquam fido nexu perditorum amicitia, ceu lutum cum ferro, coalescit, vbi regulus vidit. præter verba & inania nomina nullum tam diuturni laboris pretium esse; puduit illum, tot annis in baculi vnus, nec auro quidem sectantanno duntaxat obducti gratiam alijs se sceptrâ comparâsse: se Chamaeleontem non esse, qui tantum aurâ pascatur: non eo tantum scipione suam fortunam niti; quam forsân in quouis stipite, si alium fa-
brum

brum non admisisset, felicius modò reperiret. Quapropter foedus malè ictum & peius longè à Brasiliis habitum deserturus, cum fidissimis suorum fugæ se ac latebris credidit: quas ab omni indicio remotas in eum finem ultro subiit; ne explorari aut deprehendi à Paulo politanis posset. Sed quia fugæ sanctiorem causam quàm vitæ amorem & seruitutis splendidæ odium non habuit; hinc Numinis permissu in hostium, nuper amicorum manus & vincula incidit, quæ tot Neophytis olim ipse iniecit. Eius filia cum patre à fugâ retractâ, quòd clam elusis custodibus ad Gualachos confugisset, Brasilorum libidines & non dignam paternis obsequijs mercedem exosa, patri exitium maturavit. Hostes enim inde in rabiem acti eum vt fugæ consciû, & idcirco, quòd dissimulasset, præter priora piacula reum, capitis damnârunt. Quâ sententiâ Nderiyc

riyc grauitèr perculsus causam
vinctus apud eosdem aduersarios
& iudices dixit, questus primò
quòd filia fuga pro scelere habe-
retur: dein' si vel maximè illa fu-
giendo peccasset, illam natæ iactu-
ram patri antè acerbam non de-
buisse crimen vocari: cur se, quæ
partem sui meliorem iam in filia
perdidisset, vellent altero quoque
dimidio totum exuere? darent tan-
tillum seni, vt animam paulò possit
suâ sponte fugituram, adhuc possit
in vinctis seruare. Sed cùm surdis
hæc occineret, nihil in aures præter
supremum morientis suspirium ad-
missuris; efferatus senex nihil pro-
ficientibus innocentia argumen-
tis, hoc scilicet, inquit, seruatae fi-
dei pretium est? sic senis, qui plura
in vos officia quàm pilos numerat,
canitiem ingrati hac denique pur-
purâ inficitis? Vt per omnia cru-
delitatis exempla vestra rabies iret,
post libertatem, fortunas, vitam
inno-

nocentibus ereptam, barbari fu-
 ris summam in sene completis,
 circo iam reo, quòd nocentibus
 m parùm nocuerit. Sed merui
 nc tyrannidem, merui: vt modò
 os omnibus tormentis dignos, æ-
 tis iure ad supplicia præcedam.
 ura dicere parantis caput è Pau-
 politanis vnus impacto gladio
 ffregit, ac repetitis subinde icti-
 us regulo deteriora, sed non his
 dicibus, promerito vicem non
 eritis verùm flagitijs reddide-
 nt, ignari, se irati potiùs Numi-
 s, quàm fugæ vindices fuisse. Ne-
 ue ultio cælestis eos præterijt:
 ando in eorum pœnas ante &
 ost Reguli mortem omnia planè
 ementa conspirârunt, alijs tigriũ
 serpentum morfu, aut inediã
 reïptis: dum alij à torrentibus
 ùsue malis absorbentur. Vt pro-
 de spes sit, Paulopolitanas reli-
 cias suis in reditu desperationem
 iecturas: ne tanto viarum incom-
 modo

modo ac interuallo ad tot pericula
per maius discrimen redeant. Cum
enim trecentis leucis Paulopoli
Paraquariâ distet; possunt & suâ
Neophytorum maiori securitate
tot calamitatibus supersedere.

*Indorum
studium
in fugi-
tius re-
ducen-
dum.*

POSTQUAM ergo Brasilo- Eu-
pæi omnes longè sunt è Paraquariâ
finibus repulsi; alius labor Neophy-
tos ob hanc præsertim causa
excepit: quòd imminente hoste per-
riri ex Indis metu tyrannidis,
quam sciebant se à Paulopolitanis
si superiores illi euaderent, abrip-
montium nemorumque latibula
subièrunt, maiori salutis discrimi-
ne, quàm fugientiû securitate. In-
quippe, ut ramus nuper magno
flectus, docti in Christum præ-
pendere, cum nondum sine infla-
tentium manu ac operâ se sponte
in officio continerent; repente si-
relicti, facillè ad ingeniû redibant
ut fuga necessitate quidem susce-
pta, in auitæ feritatis amorem desin-
neret.

ret. Pugnandum itaque non cum
 o solùm incommodo fuit; donec
 mos Indorum amore solitudi-
 , astuque dæmonis à communi
 à denuo auersos, ad oppida re-
 carent. Superandi dein' erant
 accessi calles, per quos vel fugæ
 ore, vel destinatâ publico ite-
 n se subducendi voluntate Neo-
 tyti euaserunt. Ad hanc venatio-
 n felicius instituendam decem
 cursiones sunt à Patribus susce-
 e; in quibus fructum cum labore
 das de victoriâ certâsse. Nam
 centi ex antris & ferarum cubi-
 us extracti ad veterem stationē
 t reducti. Idque Neophytorum
 ecipue non operâ modò sed æ-
 nâ gloriâ effectum est. illi enim
 eruatim velut ad prædam Pa-
 m auctoritate emissi, fugitiuos
 redibili charitate ad reditum
 luserunt: quando ne exules cau-
 i valetudinē possent, non pauci
 aginta leucarum intervallo æ-

N

gros,

gros, ac tanto itineri non pares, h
meris exceptos ad oppidum
portârunt. illis sarcinis onusti
dua & impedita nemora læti p
reptabant; cùm interim, quòd a
morum alacritatem assequi pec
nequirent, rarò vltra duas leu
toto die promouerent. & quod
illius obsequij gloriam accresce
erant illi ipsi Indi Isabì flumin
accolæ; quibus cum Vruaicensib
olim, antequam Christo se man
pâssent, perpetua odia & capita
inimicitiae intercedebant. Ad
Christi iugo ferocissima ingeni
mitescunt; vt quorum non ita p
dem solebant carnes esurire, ill
rum modò salutem tantâ conte
tione Indi sitirent.

*Indi re-
ditus post
varios
casus.*

Memorabilis imprimis est Bor
ræi ciuis reditus. Is à Nezù insig
præstigiatore, qui diuinitatem stu
tè sibi arrogabat, ad recipiendos
patriæ superstitionis ritus inuit
tus, eius hortatu solum & animu

muta-

utauit, vxore ac liberis sequi per-
 diæ ducem iussis. Ac vt semel ca-
 to plures pedicas impostor inji-
 ret, multas illi pellices obtrusit,
 arum amoribus irretitus, nihil
 e salute aut fugâ somniaret. Sed
 eus hominis conditionem mise-
 tus, lethargum, quo erat transfu-
 periturus, saluberrimâ vexatio-
 discussit, quippe cùm illam o-
 m perpetuò Paulopolitani tunc
 rcurrerent, sæpius mutare sedes
 etu hostium coactus, urgente i-
 ntidem salutis curâ, debuit vo-
 ptatis obliuisci. Ita fugæ prioris
 enam fugiendo iam toties per-
 ssus, diuersis irruptionibus Bra-
 sorum omnes pellices amisit. Illæ
 atiam apud hostes inituræ, non
 is idoneo loco suas olim delicias
 s laudârunt, eum videlicet, à cu-
 foro essent auulsæ, viribus etiam
 imi præstare; quem crederent
 ous Brasilorum non parùm fore
 lem, si in illam prædam incide-
 N 2 rent.

rent. Quâ viri commendatione
 lecti prædones toto anno Boror
 hominis libertati insidias struxer
 donec in Tupicorû oculos & pr
 pè compedes incurrit. Ab ijs vt
 expediret, ratus præstare, vulner
 rum ab amico, quàm integrum
 hoste ligari, tamdiu vim intentat
 tibus est obluſtatus; dum iratu
 hostem à vinculis ad arma prou
 caret: à quo septem vulneribu
 confossus, victor hostilis confi
 ipsâ fugâ triumphauit; quâ vt ho
 nestâ labem nuperæ expiaturus, a
 nostras iterum partes & sacra cor
 fugit. Illic ritè curatus vtrinque
 corporis animique sanitatem rec
 pit. Tantam felicitatem non iniu
 riâ post Deum ac Cælites vxori ma
 ritus adscribat, quæ iussa coniuges
 sequi, ab animi ac veri Numinis cu
 tu toto quinquennio, quo debu
 exulare, nunquam discessit: quin
 vt cum marito ipsa non nisi Chri
 stiano ritu ad agonem supremum

*Vxoris
 pietas.*

in-

structa è viuis abiret, quot die-
 us Cæli Reginam per consuetas,
 ecades salutatam precabatur. ad
 as preces vt faciliorem Deipa-
 m haberet, voto se obstrinxit, fi-
 m coniugij se contra quoscun-
 e adulteros etiam vitæ impen-
 o tutaturam. Votis adeò castis
 on tam matrona, quàm Dei Ma-
 r tenebatur, vt pudicæ coniugis
 bertati & conatibus in quouis di-
 rimine faueret. Etenim annum
 tum Paulopolitanos ac Tupícos,
 â causâ omnibus latebris immi-
 nentes, perpetuâ fugæ felicitate
 usit: vt, quamuis febris fracta pro-
 eratis itineribus non putaretur
 ffectura; nihilominus quoties
 gam honestatis periculum suade-
 at, recentes sibi vires accedere
 ntiret. Denique post varios ca-
 s cum marito & geminâ prole ad
 ristinam sedem reuertit: vbi non
 ultò pòst ante obitum voto & SS.
 acramentis potita, domi mortua

est, vel veriùs ab exilio ad illam
 triam appulit, quam vtinam om
Sancti Brasili expugnarent ! Antequam
menstrui decederet, Patribus asseruit, D
cultus, nomen, qui ei è menstruâ fortitio
& culti ante exilium in Mariano catu
utilitas. tegerat, illo quinquennio se p
 amuleto circumtulisse : eius op
 in aduersis rebus inuocare solita
 semper sibi præsentem sensisse : r
 rarò se Barbaris cum febris luctu
 superuenientibus elapsam, subi
 addi sibi nouas è cælo vires cor
 perisse ; quibus instructa prædon
 à tergo instantes anteuenteret. Ta
 facilis fuga est animo virtutem
 cum instar omnium portanti.

Insigne
puella
facinus.

Hanc pudicitix palmam coni
 gi propè virgo præripiat, vt in al
 no solo ac tempore natam. Erat il
 tunc vnde viginti annos, sed no
 dum Christo nata, quando Paul
 politanis in prædam cessit. ab il
 ad flagitium, tanquam belli iur
 compulsa, tam turpe obsequiu

voce

ce minimè seruili non deprecata
 t, sed funditus negauit: quòd di-
 eret, se in cæteris rudem, honesta-
 s tamen disciplinam callere: per
 ius leges nemini liceat in ius alie-
 i corporis inuolare; nisi mutuan-
 trinque fidem antè pacti, solenni
 formulâ in manum conuenissent. .
 am doctrinâ credibile est, à Neo-
 hytis puellam hausisse. Illis autem
 im parantibus, cum videret se vi-
 bus imparem, ingenio euasit. vt
 nim Paulopolitanos animaduertit
 timâ cibariorum inopiâ labora-
 es, procos illos à nocendi consilio
 ctâ subinde annonæ spe auoca-
 it, pollicita, si gratiam sibi tantif-
 er pudoris facerent, eum se allatis
 nemore radicibus, quibus famem
 lacarent, illico redempturâ. Bar-
 ari lenones in illâ sexûs & ætatis
 nperitiâ nihil fraudis veriti, quòd
 nallent tunc scelere abstinere quâ
 ibo, facilè puellam eâ veniâ donâ-
 unt, At illa eo commento scele-

ratorum hominum libidini subtrahita, radicum loco latebras quaeruit; in quibus omnem insequentem industriam frustrata, per longam viarum ambages & pericula huc aduenit. isthic in amplius longè castiores admissa, vtrunque parentem saluum & Christianam fide imbutum salutauit, tantum vtrinque gaudio, ut ob inexpectatum occursum, quolibet alterius vitam aut libertatem pridem clamante, diu in promptu nec vocem nec animum haberent. Filii deinde, ut se totam parentibus deberet, eorum hortatu petijt Christianorum numero accenseri; inter quos magnam incolarum gratulatione recepta est, bene ominantium quantis incrementis puellae virtutis esset in pingui solo profectura; quod in sterili quoque arenam radices egerisset.

*Fratrium
& sororum
in-*

Alias interea praedas centum & quindecim capitum Ignatius Abiaz huius

huius loci Achilles egit. Quos inter ^{opinatus}
conuen-
tus.
 iuuenis viginti quinque annos na-
 tus solitudinem suam in duarum
 sororum ac fratris natu maioris ia-
 cturâ deplorabat : è quibus illas
 Barbarorum ludibrio relictas , al-
 terum hostili ferro sublatum ratus,
 æquè superstitum pudori ac per-
 empti fratris morti illacrimauit .
 Inde cùm in Bororæorum cœtum,
 qui spectatū aduenas ad litus pro-
 dibant, miserabili obtutu oculos
 etiam ipse hospes circumferret ,
 velut in omnium cultu cognatum
 sanguinem aut alienas lacrimas de-
 sideraret ; subitò è sororibus vnā
 in turbā agnoscit, quæ cùm aliunde
 ab exilio reuocata ei spectaculo in-
 teresset, magnum fratri theatrum
 fuit, in quo sororem adhuc pudicā
 conspicatus, duorum absen-
 tiam paulò modestiùs tolerauit ,
 etiam sorore fratrem in fratre mi-
 tiùs lugente. Adhuc attoniti mu-
 tuò in vultibus geminorum oculi

N s hære.

hærebant, ijsdem lacrimis, quas dolor elicuit, causam in recenti gaudio mutantibus: cùm secundum flumine cymba allabitur, quæ fratrem iam diu deploratum ad litus fratrum amplexibus exposuit. eius aduentu aucta lætitia, diu verba non habuit, quæ in obuij fratris salutem depromeret. demum quando drante seriùs soror natu minor hostium vnguibus aliunde erepta felicissimum quaternionem absoluit cuius ex tam dispari fortunâ denuo coalescentis quàm arctus fuerit nexus, nec fratres coniungere, nisi experti possunt. Atque in hoc diuina prouidentia circulo extrema quæ ignari mortales credunt à se læuâ dextraque discedere, Deo artifice tandem multò iterum arctiùs iunguntur.

*Simile
exemplū
etiā pa-
rentes
recrea-
uit.*

Non dissimilis fortuna filium septemdecim annorum filiulamque toto decennio fratris ætate minorem, parentibus restituit: qui inter suos

suos dominatu & virtutis opinione clari, Patres adibant, vt ademptis liberis, solatium ab illis captarent: quibus natorum tristem, vt censebant, amissionem non sine suspirijs exponebant; rati liberos ad parentum & pignorum calamitatem à diuersis plagarijs abreptos cum seruitute solitudinem tolerare. Sed has quoque lacrimas paulò post superueniens, nec ipso filio ingratior nuntius siccauit. Iuuenis enim non ita pridem in coloniâ Sancti Francisci Xauerij salutari vndâ ablutus, cum litteris aliunde ad Patres mittebatur: quas vt tabellarius coràm traderet, ad conspectum bonâ moestorum parentum veniâ intromissus, omnia læta de filio parentibus afferebat. erat enim is ipse, quem illi tot desiderijs non omnino inanibus à superis & exilio etiam præsentē repetebant. Tum verò parentes illo sanè optato nuntio exhilarati, nihil iam filio

metuebant, quem adstantem intuiti, cum se præ gaudio non caperent, arctissimè amplectebantur, e redundantis lætitiæ magnitudine vt incolis & aduenis ad tam rarum spectaculum excitis ad vnam domum tota penè oppida confluerent. In illo agmine filiola quoque aderat, adhuc ignara, quòd fabulæ hæcenus tanto plausu actam ipsa esset clausura, quæ postquam in illorum ciuium obstantium compressione oculo viam aperuit, fratrem à parentum osculo pendentem intuita, sine morâ filiam se ac sororem prodidit. vbi verò in parentum ac fratris conspectum venit, anceps puella, cuius collum primò inuaderet, diductis brachijs quemcunq; obuium è tribus acceptura, diu stupenti similis nihil nisi nutibus egit; quibus modò parentibus modò fratri primas amplexandi partes deferre visa est. parentes vicissim velut subitâ serenitate post illam tempestatem caliga-

garent, oculos adeò suos & puel-
e vocem de ludibrio suspectos,
x demum erroris absoluerunt:
nec animis ex insolenti fortunâ
collectis, promiscuè natus cum pa-
entibus in paratos filia ac soror-
s amplexus certatim irruerunt..
hanc amantium historiam ceu re-
uiuium Eustachium præsentem
mnes ingenti suâ voluptate non
ne lacrimis spectârunt.

At primariæ inter Indos nobi-
tatis regulus, cùm & vxorem se-
um & natam haberet, ne in vi-
inorum hostium tyrannide se-
uosque amitteret, vltro ad Bo-
oræam coloniam festinauit, desi-
derio Christianæ legis alterum illi
alcar ad fugam addente, salubri
amen consilio tunc facultas de-
uit: neque enim in promptu navis
erat, in quâ Vruaicam secundo cur-
u ad hanc coloniam enauigarent:
neq; moliri in adrito nemore nouâ

*Pericu-
losa præ
salute
naviga-
tio.*

fabricam metus hostium sinebat.
quòd si vellent pedestri itinere de-
stinata exequi; siluis omne litus ci-
cumquaque occupantibus, nulli
conatu per intricatos arborum a-
virgultorum flexus penetrâssent.
Sed neque vado poterant impun-
flumen sequi, præcipiti altoque
fundo vestigia non admittente. In-
terim ancipiti curâ viæ rationem
ineuntibus hostes iminebant. Tun-
verò ausi omnia pericula salutis
posthabere, vndas natatu pertenu-
rant. Matrem filiolarum in humeros
susceptâ ægrè domandis vndis pa-
rem, subinde maritus leuabat, nunc
humeros baiulæ simul & sarcinæ
subijciendo, nunc manu coniugis
in illâ iactatione deficientis artus
firmando: donec iam fluminis al-
ueo receptis vires ex toto defecêre;
vt omnium incerti, tandem languen-
tia corpora vndarum arbitrio per-
mitterent, haud dubiè in tam con-
citato fluuio aut absorbendi, aut
cau-

utibus illidendi; nisi humana au-
 ia desperantibus fuisset è cælo
 buentum. Cùm enim, vt fatiscen-
 carinæ, iam aquam admitterent,
 vndis non semel sepulti: en cym-
 demû vacua temerè alicubi flu-
 minis æstu abrepta, ad perituros
 labitur. quo Numinis beneficio
 i, facili negotio in aduersum li-
 s euasere: inde aliâ naui ad por-
 m & meliores aquas descensuri.
 uippe vix ripam contigerant;
 im in quinque alios incidunt, qui
 liciùs traiecto flumine, quòd ean-
 em fugæ causam & viæ haberent,
 rnione illo in suam nauim rece-
 to, denique Bororæum litus te-
 uerunt. Tam fido auxilio pericli-
 ntes cælestis fiducia sustentat, si
 on otiosam Deo manum præ-
 eant.

Ne vllum iter intentatum Indi *Indus ad*
 relinquunt, quo ad salutem itur, *Baptis-*
 iam reptantem sistimus. Is non. *mum*
 um positâ superstitione, Guala- *reptat.*
 cho-

chorum ac Paulopolitanorum
 gum excussurus, fugam adornabat
 sed infelicem : à Scyllâ enim i
 Charybdin, hoc est, Tupícos, qu
 bus cum Paulopolitanis fœdus e
 delatus pessimè multabatur: vt m
 tilatis auribus fœdè toto corpo
 vulneratus pro mortuo à sicarij
 relinqueretur. In illâ solitudine m
 liori à Deo mente donatus, damna
 to errore, ad quem euitandū pri
 illa fuga nondum spectabat, vir
 corpori negatas ab animo sumit.
 longo itinere humi afflictū corp
 trahens, ad Vruaicæ tandem lit
 perreptat. Illic non portū tantū
 sed amicos reperit; duo namq; I
 di, sanguine ipsi iuncti, solatium n
 tam sanguinis quàm calamitatis
 communionē illi attulerunt. horu
 alter quatuor sagittis confossus, ill
 in capite & aure saucius, fortuit
 inibi hærentem nauiculam cum ac
 uenâ conscendunt: quam secund
 flumine delabentem Bororæi inco

læ in

in aliâ naui ad piscationem illam
gressi exceperunt: agris illis, qui
soluti in sicco destituti pisces, ad
christianas aquas anhelabant, li-
enter tam pij nautæ arbitrium se-
quentibus.

Credas Dei sapientiam Euro-
pæis oculis in Paraquariensi thea-
tro ludos adornâsse: tot admiran-
tes fortunæ, amicorum, parentum
et liberorum errores occultâ sed
calcherrimâ serie, penè quotidie
his annis euoluit; nodis intricatæ
calamitatis non præcipiti ferro ab-
ruptis, quod Alexander & homo
fecit, sed ordinè ac sensim exsolu-
tis, quod diuinum est. In partem *Caninger*
cenæ regulus ille venit, qui vt *sibi resti-*
tuti.

Paulopolitanis securiùs abesser,
vitam in vili casâ procul ab homi-
num ac viatorum consortio tole-
rabat. Eius vxor cùm in siluam
gressa obuiam ex aduerso tigris
videret, metu exanimata,
immani eiulatu nemus complebat:
qui

qui clamor ad aures mariti delatus, ei suspicionem iniecit, praedones in hoc quoque nemus gra-
fatos, vxori malum parare: quod
vt à se post depositam coniugis salu-
tatem auerteret, alia parte festina-
tò se in siluam penetrabat. Inter
vxor mori certa, delectu mortis li-
borabat; cùm dubitaret, satiùs
esset, feræ gulam explere, an ver-
præterlabentis Vruaicæ vndis hau-
riri. Ita deliberanti sententiam
necessitas dictauit, tigride arma-
tis iam vnguibus in feminam ruen-
te: cuius furorem vbi tantisper de-
clinauit, in flumen præceps desi-
lijt, prorogato saltem interitu tar-
diùs moritura, si aquas ferâ nihilo
mitiores esset habitura. Verùm vn-
da fidem natanti præstitit: vt ad
insulam fluuij scopulis horrentem
natando prouecta, eodem tempo-
ris articulo appelleret, quo Boro-
ræi emissarij nauigium illuc age-
bant: qui Indam geminæ mortis
discri-

discrimine defunctam ad oppidum
 o tembo deduxerunt. Subinde
 naritus à Christianis exploratori-
 us. aliâ excursionè agnitus, cùm
 non gr̃auatè pateretur se ad colo-
 niam deportari, obambulantem in
 tore coniugem primam habuit,
 quæ in ripam exscendenti salutem
 gratularetur. Atque ita diuina con-
 silia, quæ creduntur à mortalibus
 malè institutis fluminum instar ter-
 ræ gurgite absorberi, alibi multò
 potentius erumpunt.

Indum à latronibus illis è furcâ *Indus &*
 suspendendum Neophyti laqueo, *suspen-*
 quem carnifex iam stringebat, exe- *dio ser-*
 merunt; à quibus cùm ad Boro- *uatus.*
 ræum oppidum duceretur; illic so-
 rorem, quam ut mortuam dudum
 defleuit, suæ quoque morti illacri-
 mantem, viuam reperit. Eadem
 felicitas fratrem fratri post longius
 internallum restituit. Tupico cui *Liberta-*
 dam triginta ipsos annos inter Pau- *tis &*
 lopitanos commorato, in illâ su- *salutis*
 per- *amor.*

perstitutionum caligine meliores
nonnunquam veritatis radij cal-
tus alluxerunt: cuius lucis benefi-
cio à deuiò tramite rectum iter in-
gressurus, cùm sapius ad Neophy-
tos huc concederet, apud fidei pro-
ditores domi fuit proditionis infi-
mulatus; ac idcirco bis acriter fla-
gris seruilem in modum cæsus, a-
loris compedum loco adstrictus
in custodiâ attinebatur. At ille in-
dignatus, curâ salutis apud impio-
tanquam crimen vinculis plecti, co-
riaceos funes tamdiu dentibus at-
triuuit; donec manibus ori succedē-
tibus compedes & moram omnem
abrumperet: eam pro fugâ nactus
haud ita multò post ad nos confu-
git; tam sibi libertatem gratulatus,
quàm seruituti fratris ingemuit.
eum enim inter Paulopolitanos re-
lictum non dubitabat, malè fuisse à
Barbaris acceptum. Patres homi-
nem de incolumitate fratris bene-
spèrare iussim, hortantur, velit
etiam

iam ipse tam piæ expeditionis
 omnes esse. quod cùm minimè de-
 ectaret; foris inter ægros quos
 humani prædatores viribus de-
 titutos morti & feris in viâ obij-
 ebant, fratrem agnoscit, mise-
 confectum: qui tamen vultu ac
 obsequio fratris recreatus, non
 a diu pòst ex toto conualuit:
 t diceres, aut mortem aut mor-
 um, quò minùs aliquid in fra-
 rem auderent, fratris dentes ti-
 nuisse.

Rarum puellæ non nisi decenti *Rarum*
 e quatuor annos natæ facinus diu *puella*
 in omnium ore fuit, dignum. *facinus.*
 quod neque posteritati excidat.
 am profugi post acceptam cla-
 em Paulopolitani inter alios,
 uos ille fugientium torrens ob-
 ios abripuit, captiuam abduxê-
 e. Quod exilium ingenuæ puel-
 e natiuam honesti curam haben-
 s animum ad magnos conatus e-
 exit. Etenim quòd Indorum, qui

Pára-

Páranam & Vruaícam accolum
virtutem ac raram modestiam P
trum è Societate Iesv operá pr
curatam audiret passim celebra
cælo tam castæ menti faces subde
te, studio Christianæ pietatis ita
exarsit; vt non sit verita, insolent
nauigatione votis suis velifica
Quippe cymbam, quæ vnica tur
in litore fluctuabat, nemine consil
aut facinoris conscio, sola consecr
dit: tum soluto anchorario fune
tanquam animi causâ ripam obitu
ra, sensim se patitur ad fluminis al
ueum abrlpi, conatu in speciem in
utili fluctibus obniti visa. At vb
medium fluminis tenuit, ad aper
tam fugam remo nauigium incita
uit. Interim, qui ad oram flumini
initia puellaris nauigationis rise
runt, audaciam deinde remiganti
mirati, impatienter ferebant, sibi à
puella illudi. Quare Barbari om
nes aduersus vnus virginis ac cym
bæ classẽ pugnaturi, nauigantem

omni parte telis ac plumbi gran-
ne petebant. Illa tamen aduersus
nnes insanientium terrores tam
nctæ fugæ causâ pro amuleto vsa,
deò non læsa telis aut conterrita
it; vt sui penitus in præfenti pe-
culo secûra, tanquam aliam me-
m eaiacula spectarent, extremis
morum palmulis per ludum le-
ter impactis, vndas exerceret.
ost illud fortis animi specimen, ne
meraria diceretur, in aduersum
tus propulsa, deinceps alueum
tauit; vt magnis iactationibus im-
ar, imminente exitio citiùs se pos-
t in litus eiicere: frementibus in-
rim Barbaris, illam ætatem in illo
xu nulli telo peruiam, omnes vi-
rum iras ridere. Iterum deinde
ad admirationem à furore conuer-
puellæ facinus extollebant: seu
uerà hoc audaciæ miraculum stu-
erent; seu simularent, se virtutem
hil metuentis admirari; vt laudis
uctum vltro neo reditu capturam

ad

ad perniciem inuitarent Sed Am
zon illa, quæ apërto Marte inerm
tot viros & pericula superabat, l
tentes etiam post laudem infidi
euaſit. cùm enim plurium captiuo
rum exemplis didiciſſet, quàm in
famis inter pudicitix hoſtes pue
larum ſeruitus eſſet; pluris illorum
odia quàm amores fecit. Honeſta
tem itaque in littore naufragatu
ram maluit vndis credere: atque
ita à flumine nauim paulatim è Bar
barorum conſpectu abripiente, i
Bororæorum manus poſt aliquot
leuca traditur. Illi prædam beni
gnè exceptam ad oppidum proſe
cuti, Patribus obtulerunt, ad Fide
noſtræ capita erudiendam, cui de
inde probè excultæ P. Prouincia
lis ipſemet Franciſcus Lupertius a
zurbano ſalutares vndas affudit, &
nuper redemptam à barbarie Bar
baram vocauit, vt in illâ compen
ſatione, prioris fortunæ & recentis
beneficij meminifſet: Agathoclis

exem-

exemplo, qui è figlinis iam rex bi-
 cebat; ne obliuisci posset, se natum
 figulo fuisse. Barbara tot casuum
 victrix etiamnum vitam agit illis
 nitijs parem. cuius constantiâ ne-
 mo in continenti miretur; quando
 nuper à tot stantibus oppugnata
 nec in vndis fluctuabat.

Post spectatum puellæ robur tri-
 nus puellus diuinæ curæ gloriam *Triennii*
 vehementer illustravit: tanquam *puelli*
fames &
salus.
 Deus, ne in minori quidem mundo
 aliqua ætās ceu elementum esset.
 celesti beneficio vacua, omnium
 rationem suam morte aut iniuriâ
 deferentium lacunis communis pa-
 er succederet. Iacebat ergo ad A-
 rraguæ fluminis oram mater in-
 aterâ viâ hinc inde succumben-
 tum turbâ, à Paulopolitanis negle-
 ta, quos assequi fugientes ægra
 non potuit: in quâ solitudine cum
 nihil præter morbum & trimulum
 ratum secum ferret, post paucos
 dies ac rerum omnium inopiam
 O etiam

etiam vitâ destituitur, relicto pos-
se filio, qui calamitatis & emortui
vberis hæres hoc vno capite ne-
miser nec solus fuit, quod ob æta-
tis illius inscitiam nesciret se mise-
rum & solum esse. Hinc quod pu-
ellus heri natus necdum didicisset
mortem à somno distinguere; ma-
tris nonnunquam vultum ac oculos
pertentabat, num discussâ quie-
te impetrare à vigili blanditias au-
lactis copiam posset. At vbi illa
toties puerili candore à filio laces-
sita, ad neutrum officium euigila-
uit; ipse non expectato assensu ob-
inediam propè iam matri quàm sibi
similior, materna vbera inuolauit
vt à mortuâ parente vitam sugeret.
Verùm postquam & isti fontes ex-
aruère, nec excutere somnum mor-
rienti potuit; egestas nouerca pue-
rum à matre auulsi: à quâ hacten-
us nullo cadaveris iam putrescen-
tis foetore se dimoueri patiebatur.
Igitur exhaustâ iam matre, aliunde

nonam paraturus, ut fames est
 optima laborum magistra, puer
 ingiùs à parente proreptabat; ac
 dici frumenti grana, quæ hinc il-
 le sparsa aut obtrita collegit, ut-
 que laboriosè, dentibus non-
 am ad illum vsum firmatis, subi-
 bat. Ita cum dies decem post
 tris obitum suus ipse pincerna
 œconomus iuxta exanime cor-
 s accubuiſſet; à Bororæis excur-
 ribus deprehensus est, mortuæ
 tris cadaueri semimortuus inni-
 Quæ facies tam misera super-
 nientibus lacrimas expressit, bar-
 riam illam exsecrantibus, quæ
 calamitatum mater matres fi-
 rum funeribus tumularet. Ac
 enti quidem iusta tumultuarijs
 quijs perſoluerunt: filiolum verò
 adaueroſo matris lacte ad pu-
 rem vitæ venam & Patres ad-
 xere; à quorum vno Christiano
 aquis tinctus, Ecclesiæ matris
 ra quatuor tantum menses de-
 O 2 gusta-

gustauit; cùm iam alijs epulis m-
 turus, ad Cæli ambrosiam euoc-
 turus.

*Reguli
 clemens
 vindex
 Deus.*

Verùm vt hæc planta nondum
 firmatis radicibus potuit tota è m-
 lignâ tellure euelli; sic Caziqui
 siue Regulus, vt annosa quercus
 grauiore ictu fuit è scelerum fili-
 exscindendus. Erat is iuratus p-
 tatis hostis, quam in Patrum sa-
 guine ceu fonte suffocaturum f-
 palàm iactabat: neq; se priùs qu-
 turum, quàm omnem Páranæ
 Vruaicæ oram libidine & cale-
 Christi religione profanâsset. Ea
 ostentationem nihil hætenus vl-
 minas ausam, ne ad apertam inn-
 centum perniciẽ erumperet, De-
 in tempore compescuit. Thraso-
 nim ille hoc ipso die, quo maxi-
 in Patres insaniebat, vxorem an-
 sit, à barbaris sicarijs crudelite-
 enectam. Ipse ne in alienâ solu-
 cæde crimen lueret, suis ipse vi-
 dex, dum in siluâ quidpiam mo-

tur

ir, dextri pedis crus fregit: cuius
 olorem cum impatientius ferret,
 nmani vociferatione Bororæos,
 ui tunc eam oram obibant, in suū
 ropè exitium, sed prorsus in suum
 ommodum accersuit. Illi enim
 barbarum hominem tot minarum
 criminum reum certæ iam neci
 estinabant. Sed salutis misero fuit,
 x ijs vnum adesse, quos publici
 oni osor toties ad lanienam po-
 cebat: Pater enim, qui omnium
 gnarus illac fortè transibat, homi-
 is odium eo vindictæ genere vl-
 urus, quo nocens disceret se vltro
 amnare, vetuit reo manum nisi
 medicam inferri: Christianis legi-
 us nocentio rem priuatæ iniuriæ
 indictam esse, quàm iniuriam: pos-
 e illum vtiliùs plecti, si veniâ do-
 atus seipsum accuset. Ita serua-
 um ab interitu regulum iussit ad
 ppidum deferri; vbi catechesi &
 meliori mente imbutus, noxas,
 quas neq; profusi sanguinis & vitæ

impendio nuper expiâset, pau-
 pòst aquis saluo viuendi iure ab-
 leuit: Deiq; vindicis manum, qua
 integris adhuc pedibus non euitâ-
 set, claudus euasit.

*Filia ad
 parentes
 mirabili
 errore
 reuersa.*

Tam exquisitis diuinæ prou-
 dentix monumentis coroniden-
 addamus, quæ tenerrimis ex vtr-
 que fortunâ sensibus vndequaqu-
 aspersa, possit lectoris plura eiu-
 dem generis argumenta fastidien-
 tis orexin instaurare. Ad puden-
 dam seruitutem binas sorores; v-
 nam tredecim, alteram decem an-
 nos natam Brasilo - Europæi pra-
 dones abstulêre: quarum adultio
 quòd comperta esset fugam spe-
 ctare, bis miserandum in modum
 flagris concisa, ne elabi deinceps
 imprudentibus posset, capta æqu-
 crudeliter quàm cæsa non commu-
 nes tantum compedes tolerabat
 sed vinculis etiam collo iniectis
 ceu canis millo adstrictus, ad serui-
 tutem raptabatur. Eo mobili car-

cere

tere per centum ipsas leucas à Barbaris tenebatur : donec plagiarij rati, viarum inscitiam & patrij soli desperationem satis magnum illi retinaculum fore, vinculis eam exonerunt; vt ei liceret cæterorum captiuorum exemplo in siluas pabulatum excurrere. Sed amor patriæ ultra omnem canum sagacitatem locilis nullam viam ignorat. Puella itaque fugiendi spatium nacta, et grassatorum immanium tyrannidem ac parùm honesta obsequia euitaret, fugam adornauit. Quòd erò nondum tota discederet, sorore decenni adhuc inter Barbarorum vngues hærente, expeditam ad quoduis discrimen illius amor & absentia morabatur : cùm ipsa media inter patriæ trahentis & retinentis sororis desiderium, parem ubique vim experiretur. modò saluū fore credebat, præsentem fortunam absentis incertæ saluti præferre; iterum desertæ sororis pro-

brum ne à conscientia aut amicis
audiret, quouis periculo grauius
horrebat. Nihil certum diu habentis
litem ipsa soror diremit, quæ
dubitanti superueniens omnia cõ
silia maturauit. Ergo centum leu
carum iter per vastas solitudines
& repentibus penè tantum feris
peruia nemora suscipiunt: in quo
luctandum illis cum arenâ vestigi
fallente, & intercurrentium palu
dum cæno fuit, nullo duce itineri
nisi Deo & patriæ telluris deside
rio vtentibus, quorum illud pericu
la, alter molestias leuabat. Iter iam
ingressis tertius fortuitò comes a
dolescens accessit, vtriusque nepos
numerus tantum, non præsidium
aduersus illud discrimen futurus.
Vt autem nec à Brasiliis ad veterem
nec à Gualáchis, qui deserta loca
ferarum ac hominum crudeli ve
natu crebrò peruagantur, ad nouam
seruitutem exciperentur, leuissimam
& trita itinera declinârunt; ita

ut interdiu vepretis, quæ subibant,
 aduersus oculos Barbarorum de-
 fensæ, noctu securiùs per ambages
 insidias eluderent. Tam obliquum
 iter cùm per tot flexus obeundum
 omnem propè viam duplicaret,
 tam inexpertos viatores ferme in-
 media confecit: quippe post quin-
 tum à fugæ exordio diem deficien-
 te annonâ, ignotas radices & arbo-
 rum folia paulò mitiora carpebāt.
 Eo commeatu fractæ potiùs quàm
 refectæ post triginta dierum lon-
 gissimum errorem, tandem ad Vr-
 uacæ litus appulère, viribus pro-
 pè omnibus destitutæ. Illic post
 terræ discrimina aquas tentaturis
 haud multò securior nauigatio
 fuit. cymbam enim (quam Indi Ca-
 nôam vocant) vix trium capacem,
 ac vndique fatiscentem in ripâ in-
 uenère: cuius rimis fœnum pingui
 luto subactum immittunt, haud sa-
 nè firmum aduersus vndas cænum
 subtùs eluentes subsidium. Ei na-

uigio tres animæ se crediderunt
nullis remis ac velis aut nauigant
peritiâ instructæ. Hæc innocentia
classis secundo flumine ac succes-
su aliquamdiu delapsa nouum pe-
riculum metuebat, vndarum enim
arbitrio defluentibus aliis lem-
bus occurrit, cuius nautas & epi-
batas veritæ Brasilos esse, (& for-
tè ad speciem non vani terroris
Tupíci fugitiui gossipio testi emi-
nebant) omnibus remis , quos ei
debebant, quem fugère , nauim
vetuerunt sui iuris esse : ac brachijs
palmisq̃ue pro remis vsæ , cym-
bam tandem ad litus antè appli-
cuère , quàm posset ab insequen-
ti celoce comprehendi. Sic tan-
to , vt putabant , imminentium
prædonum discrimine defunctæ,
nemorum adiacentium interiora
latendi studio subierunt. Cæte-
rùm sorores, suæ felicitatis igna-
ræ nesciebant, quantam fortunam
fugerent , tam chara enim præda
si

si ad nauigantibus se permisisset ,
 non in compedes , sed patris am-
 plexus incidisset : quippe is ipse
 nauigij gubernator prædas à bar-
 barâ demonum & Brasilorum ser-
 uitude acturus , laudatam hîc loci
 piraticam tunc exercuit: postquam
 & ipse nuper sponte suâ cum vxo-
 re & filijs ad hanc coloniam salu-
 tis & securitatis causâ confugerat.
 quo loco Christianis mysterijs ini-
 tiatus , ut plures ad cultum amo-
 remque vitæ tam beatæ adduce-
 ret , pro errantium explorato-
 re seruijt. Pater & ipse nescius
 se filias quærere , quas maximè
 quærebat , diu cum suis despera-
 to in vndis piscatu , venatum e-
 gressus , varias latebras & dume-
 ta excussit. Sed liberis vicinum
 patrem fugientibus , ad quem
 triginta dierum itinere accurre-
 runt, nunquam conciliari filia pa-
 renti in illâ excursionē potuere.

Ergo infectâ re ad nauim reuersu
hominum iacturam dolebat, se
iplos in siluâ priûs amittentium
quàm velint ab amicis reperiri. Ve
rùm in hoc diuinæ prouidentiae lu
su extremæ scenæ periodus parent
seruabatur. Puellæ interim cum
adolescente tot anfractibus impe
diti nemoris longiùs progressæ
cùm ad veterem redire stationem
ac hærentem in ripâ nauim despe
rarent; ad alterius fluminis, quod
non procùl in Vruaicam influit, li
tus penetrârunt: vbi aliud Boro
ræorum nauigium illuc delatum
quòd nihil hostile in cultu nauta
rum obseruarent, aliquantò secu
riùs expectârunt. à nautis deinde
humaniter iussæ nauem conscende
re, nullo periculi metu facilè inui
tantibus paruère. Quo autem mo
mento factâ ad Bororæum litus ex
scensione, oppidum sorores gemit
næ cum nepote sunt ingressæ; Pater
ab irritâ expeditione redux filias

ac nepotem agnoscit: qui ob inex-
spectatum sanguinis sui conspectū
lacrimis perfusus, in omnium am-
plexus & colla ruit. quod cum pa-
lām in omnium oculis, idque inusi-
tatis lætitiæ signis fieret, oppidani
omnes priuati gaudij fructum pu-
blico occurſu celebrârunt. Hos in-
ter mater, nihil post desperatam fi-
liarum salutem suspicata, quod in
illo spectaculo esset partem actoris
habitura, spectatum accurrit: quæ
tamen personam matris in tam su-
bito congressu omnium felicissimè
sustinuit. Vt enim vultus puella-
rum contemplata est, ortam subin-
de veri suspicionem, priuò erro-
ris arguit; nec oculis fidem adhi-
bere ausa, secum statuit, natas ut
ampliùs Chaud superstitēs in som-
nis aut vmbrarum simulacro ci-
tiùs, quàm viuas vigilanti occur-
suras. Vbi autem exploratis pro-
piùs cognati oris vestigijs earum se
demum matrem persensit, dici vix

O 7 queat,

queat, quanto animi sensu vtramque arctè complexa, se cuicumque dubitanti matrem ostenderit. Vltimi ad amplexum fratres, parentibus primas amoris præripientibus, cum iisdem de concepti gaudij victoria certârunt. Postquam igitur tam longè à se diuisa familia intra chara amplexantium brachia denovo coaluit; filiabus ærumnarum ac fortunæ ordinem enarrantibus, nemo omnium, qui aderant, lacrimas continuit: quas partim liberorum exilio parentes, partim ciues parentum pietati affuderunt. Deum ut scenæ veteris in morem seriem tanti spectaculi tam implexam Deus è machinâ finiret, Patres gratias Numini acturi, aduenas non sine piâ populi promiscuè sequentis pompâ ad templum deduxêre. Neque multò post puellas cum nepote Fidei capite edoctas lustralibus aquis abluerunt. At parentes
gna-

gnari, cui Matri filias deberent, Dei
Parentis obsequijs chara pignora
solenni nouoque Indorum more
consecrârunt. Sic liberis per tot am-
pages ad parentum vlnas festinan-
tibus, calum quoque & MARIE fi-
nus patuit.

Plura eiusmodi cælestis Oeco-
nomiæ documenta Paraquaria to-
to triennio vidit: cùm Deo acer-
bissimos Indorum casus est charo-
rum capitum iacturas consolante,
singulis propè diebus compita ino-
pinato aduentantium, aut templa
nouiter Christo accedentium plau-
di personarent; scelerum interim ac
tot malorum architectis necquic-
quam alienæ felicitati inuidenti-
bus: quando tragœdias, quas inno-
centibus parabant, in lætius argu-
mentum Numinis ingenio verſas,
viderunt à Christiano spectatore
in Paraquariæ, imo orbis
theatro rideri.

REDUCTIO S.

THOMÆ.

*Incola-
rum in-
dustria.*

Plusquam octingentæ familiæ
hîc degunt. Amœniſſimas olim
ſedes huius coloniæ inquilini ante
hac habitârunt, priuſquam Barba-
rorum ſauitiâ cogerentur tutior
lætioribus præferre. Sed prompti
animis eam profectionem aggreſſi
teſtis omnibus ignem iniecerunt.
Tum ubi ad Vruaicæ fluuij litor-
deuentum eſt; vt transmittere ac
nouas ſedes ſe ac familiam poſſent
bimeſtri ſpatio ducentas naues
ſingulis arboribus excauârunt, la-
boris tam patienter tolerati eo
maiori laude, quod hi Indi ſibi re-
lictî ad otium propendeant, nulli
præmijs ad opus inuitandi; id quæ
naturæ humido abundantis innato
languore. Nauibus in hunc mo-
dum paratis, operoſa nauigatio
fuit ſe ſuaque omnia ſecum vehen-
tibus, alijs enim euerſo lembo an-

nonam amittentibus, alijs, qui eam
 eruârunt, corruptæ ab admissio hu-
 more fruges fiebant cibo inutiles.
 In quibus ærumnis præter Indorū
 ndolem, qui ne in secundis qui-
 dem rebus sibi diu similes, aduersis
 multò facilius succumbunt, Chri-
 stianum robur eluxit, Patribus vl-
 tra publicam curam ac inconstan-
 tiæ metum nihil à fugientium leui-
 tate tolerantibus. Fuit inter eos, *Indi*
 qui licet ter naufragus totam su- *nauta*
 pellectilem ab vndis malè acceptā *patien-*
 tiam. *tia.*
 agrè redemisset, ne indigno qui-
 dem verbo, aut tristiori rugâ pati-
 entia integritatem violaret: dicere
 in eiusmodi fortunæ iniquioris as-
 sultu solitus, nullum se naufragium
 timere, ex quo animus enataret:
 omnia sua Deo permittenti perire
 nil posse: si in Patrum consuetudi-
 ne ac sinu finire vitam possit. omnes
 suas facultates in portu esse. Tam
 pium nautam Deus non vltra tulit
 procellis diutius verberari; sed ad
 captan-

captandum tam maturæ toleran-
tiæ præmium ad litus & cælum
euocauit: qui vnà cum altero ve-
ctore mortuus, visus fuit omnium
loco mortem placâsse; nemine pe-
quadraginta dierum molestum i-
ter in tam diuerso sexu & ætate
desiderato. Ad coloniæ dein' de-
stinatum agrum cùm peruenissent,
pari contentione tum publicam
Deo ædem, tum priuata domici-
lia communi operâ erigebant. quo
labore distentis Patres aliunde do-
no submissos boues in partes se-
ctos promi ac laniones bonâ fide
nihil ad bilancem exigentibus In-
dis diuisere. Quòd verò calidior
præsertim ætas moræ & famis im-
patiens carnes semicrudas auidius
ingereret, vitiato stomachi calo-
re, quem eâ cruditate offenderant,
cibum in morbi alimenta verte-
runt. Vt igitur malo inualescenti
occurrerent, ipsi coquorum mu-
nus occupabant. cumque deinde

*Incolarū
inopia &
valetu-
dinis à
Patribus
consul-
tum.*

coquendi peritiam & temporis calorisque mensuram etiam alijs tradidissent, quinquaginta è toto numero culinæ & lectulis ægrorum præfecere.

Tam aptis ad virtutem mentibus non placuit Numini pabulum deesse. quare cum messem è tantâ nuper semente liberalem omnes sibi pollicerentur, satis aut à venibus arrosis, aut immodicâ siccitate promouere culmos prohibitis, omnes agricolarum spes iacebant; segetis ante messem absumptæ reliquijs non nisi in alterum mensem suffecturis. Accedebat ad eam egestatem, proximè quoque sementis præcisæ spes omnis; quòd curculiones omnia in horreo Patrum grana futura sationi seposita exedissent. In eâ tamen inopiâ & cæli æstuantis inclementiâ solatia nec animis nec corporibus defuere: nam præteris circâ frugibus penitus aëris

*Illorum
virtus à
Deo ex-
ercetur.*

aëris ac insectorum vitio corruptis
 medius tamen Patrum agellus; nul-
 lis aduersus communem agrorum
 pestem amuletis aut custode de-
 fensus in flore & spicâ nihil incom-
 modi patiebatur. Ea messis si non
 omnium desiderijs, certè charitatè
 suffecit. In hac publicâ penuri-
 nusquam suus virtuti & pietati pa-
 stus defuit: In templis enim fre-
 quentes quotidie aderant; vbi De-
 ac Dei Matrem è formulâ salutâ-
 runt, tanto precantium solatio
 quanto precum successu: vt post il-
 lam priorum temporum maligni-
 tatem agri omnes vberriam mes-
 sem ministrarent, piorum utique
 lacrimis cælum aures & soli duri-
 tiem emollientibus. Sed quid tam
 excellenti Indorum pietati cælum
 negaret? diem enim, qui Venera-
 bilis Eucharistiæ triumpho sacer-
 est, tam religiosâ liberalitate co-
 luerunt; vt etsi vix, depauperatâ
 penu, vitam sustentarent, ex ar-
 cum

*Incola-
 tū erga
 Christū
 liberali-
 ter.*

cum tamen, quos Christo transe-
anti struxerunt, porticibus viuos
agnos suspenderent: quâ verò Sa-
cerdos incedebat, florum loco cer-
tatim triticum & legumina, tantil-
lum vltimæ inediæ remedium per
pauimentum sternerent. Qui ap-
paratus tam sanctæ paupertatis o-
mnibus regum aulæis & peristro-
matis præstabat. Nec in sterile so-
lum etiam illa sementis incidit: pro
miraculo enim habitum, omnibus
commeatu laborantibus, deinceps
commeatum non defuisse, ignaris,
cui præter Deum naturæ altorem,
aut occulta frugum incrementa,
aut famis imminutionem attribue-
rent: vt censenda sit illa tritici pro-
fusio non iactura sed sementis fuis-
se. Dicas profectò, illos non cum
Romanis aduersus Gallos, sed de
liberalitate cum Deo pugnasse: &
quando & ipsi in extremâ egestate
annonâ Deo substrauerunt, quam
illi in hostem coniecere.

In.

*Otiū
grauiter
à Deo
castiga-
tur.*

Interea non omiserunt ope-
manum applicare ; ne otiosā in-
Deum fiduciā freti, illū suo exem-
plo iuberent auxilia subtrahere.
Longè verò maximè ad laboran-
dum pro communī causā incolas
omnes graue cessatoris cuiusdam
supplicium accendit. Adstabat is
laboris vacuus oppidanis ruri a-
gros colentibus : quem cū Pater,
qui arbiter ac moderator agricul-
turæ animos operis addebat, ad vr-
gendum cum cæteris opus horta-
retur, negabat scilicet, fas esse, tam
religiosum diem sarculo & stiuā
violare : se in gratiam infantis sibi
recens nati non omni tantū la-
bore, sed etiam cibo abstinere ;
quod sit ita à suis maioribus insti-
tutus, à quibus hanc otij natalitij
disciplinam hausisset. Tam igna-
ua superstitio primò fuit ab Indis-
risu excepta : sed Patre acrius non
tam ignauiam, quàm illius causam
increpante, quod tam stultā reli-
gione

one desidiam, & crimen scelere
 cularet; impatiens alter tam fidi-
 onitoris ab agro domum se con-
 rt, inde dum primis odijs non-
 stat, maioribus furijs eius otium
 rbantibus, municipio cum vxo-
 & liberis excedit, in patriam in-
 ctas ab opere manus illaturus,
 as demens tā superstitiosā quiete
 riūs inquinavit: cū laboran-
 um illi tunc primū pro hærede
 isset. At ille laborem, non item
 elestem vindictam effugit. quip-
 e primo die, quo patriæ fines at-
 git, tigris ei filium vt causam tor-
 oris abstulit: quo fædè dilania-
 , postridie ad pastum reuersa bel-
 a vxorem pari fato eripuit. super-
 at infelix pater, quem cū neque
 eserti laboris nec fidei poeniteret;
 rtio demum die ab eādem tigri-
 e profanus cessator, antequam vi-
 us computresceret, ad macellum
 ptatur, pingui otio ad exitium
 ginatus.

San-

*Aliena
salutis*

*inter In-
dos stu-
dium*

Sanctiori consilio patriam In-
alij Patrum rogatu repetiêre. I-
enim aut obstinatis vtilem fugam
aut profugis reditum persuasuri
omnes latebras & iuga percurr-
bant : qui vbi nonnullos ferarum
more in spelæis hinc inde stabula-
tes ad frugem & prisca domicilia
solicitaissent, Barbari illi non bo-
nâ fide hortantibus assensi, simul-
to per speciẽ redeundi studio tan-
diu aduenas morabantur; dum de-
stinatam necem nihil metuentibus
inferrent. Eius quidem discrimini
indiciũ anus conscia ad periculum
securos detulit; sed quod illis a-
fugam nihil amplius integrum e-
set, transfugis omnes aditus ob-
dentibus; arbitrium cuiuscunque
fortunæ opperiebantur. Ergo ni-
hil pro tam bonâ causâ subire vo-
luti, ad mortem se vt beneficiũ
accingunt : positisque humi gen-
ibus supplicantium habitu manus
& animos ad cælum velut ad ce-
tum

am mortis imminentis præmium
 extendunt. Interim Barbari ho-
 pitij iure susque deque habito in
 uos ciues irruebant, inermes ob-
 runcaturi. sed vt primùm illos
 am suâ sponte ante vulnera pro-
 stratos humi. ac Numini suppli-
 ces viderunt; attoniti eâ morien-
 di alacritate, non ausi sunt ijs ma-
 nus inferre, quas videbant Deo
 correctas absque sacrilegij notâ
 violari nequire. Ita verso in pie-
 tatem furore, procumbentium
 exemplo se in terram abijciunt,
 concepti sceleris veniam postu-
 lantes: se posthac in eorum pote-
 tate fore, quos mori magis quàm
 nocere paratos, crederent post
 ita neglectum nemini malè con-
 sulturos. Adeò virilis modestia
 quavis victoriâ præstat; quæ tam
 piè ingeniosa hostem potest ia-
 cendo sternere.

*Virtus
 furorem
 mitigat.*

* REDUCTIO S
TRIVM REGVM SIVE
YAPEYÙ.

*Suppli-
cij metus
Indum
emendat.*

QVingentas familias hoc opp
dum sustentat, secundo flu
mine nauigantibus postremum
Huc Indi finitimi, quos Ciarrúga
vocant, commercij causâ frequen
tes commeant, à Christi iugo ha
ctenus pertinaciter alieni. Ex eo
rum tamen mercaturâ Patres al
quem animorum quæstum non
sine magnis charitatis impensis
retulerunt. Eâ naui, quæ ad co
loniæ istius litus appulerat, Bar
barus vehebatur, graui inter nau
gandum morbo correptus: qu
tamen alijs exscensionem facien
tibus, nullis commilitonum pre
cibus induci potuit, vt pateretur
è cymbâ se in quietius tuguriu
transferri: neque id obsequium
tam morositate, quam illi vale
tudo

do conciliabat, fuit aspernatus;
 nam superstitiosâ silentij lege,
 nâ nefas in eâ gente habetur, æ-
 i malum publicare, studuit.
 orbum premere. Interea socij
 us in oppido humaniter ab in-
 lis excepti, Patres de Indi ab
 adis & morbo foris iactati peri-
 lo commonefaciunt: qui sine
 orâ submissis baiulis iubent ho-
 nem è naui ad oppidum depor-
 ri. Sed ille inolitæ raciturnita-
 tenâx, negat è naui passurum
 viuum efferri: quin comites vt
 lutis suæ proditores grauiter
 secratus, quòd nullâ religionis
 uerentiâ morbi arcanum euul-
 ssent, Indis amicam vim agro
 ferentibus, vultu & cubitis re-
 tebatur: donec causâ & viribus
 ferior intra Patrum ædes fuit.
 ceptus, vbi iterum per interpre-
 m rogatus, num vellet in illâ
 rporis ægrimoniâ saltem ani-
 P 2 mum

*Super-
 stitiosa
 morbi
 dissimu-
 latio.*

mum ab interitu seruare, omnium mentis curationem respuit, que ea obstinati hominis duritia nullis potuit lenocinijs totoque duo expugnari, nec deinceps quidem patienter medicinam adsumsura, nisi Pater S. Ignatium S. IESU auctorem, cuius memoriam sacer dies in foribus erat, in partem operis tam ardui vocasset. Tunc demum ultimam ulceri, quam iam non nisi ferro & igne potest excindi, manum applicaturum multa de scelerum vindice apertim inferos flammam æternamque supplicij agro minabatur; si sequi meliora suadentis ac pollicentis consilia nollet: Christum aquas illum ignem propinare; si illas salutem plenam respueret, certo certius illum sempiternis incendijs adsumendum. Hac igitur inuentione pestilentem vomitam in Barba Patris oratio siccauit, adeo ple-

qu

ue supplicia magis quàm iudicis
 ffensam, & fustem quàm manum
 ment. Indus enim ad hunc ro-
 am suam sortem contemplatus
 eo meliores è cælo faces sub-
 ente, tandem totius vitæ vlcera
 acerdoti lubens aperuit. quæ
 ostquam ille cælesti flumine ab-
 isset, post breue interuallum
 ger extinctus in morte conua-
 it, salutem, quæ in vndis peri-
 itari cœpit, denuo in aquis con-
 cutus.

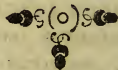
Eodem loco Deiparæ clienti-
 us è paruis initijs magnum vir-
 ti stadium parabatur. Quòd
 nim Indorum aliqui capillos ton-
 erent, alij consuèssent sumpto
 maioribus exemplo prolixiores
 ere; Patres, ne Neophyti, qui-
 us eadem mens esset, in cultu
 corporis dissentirent, cupiebant
 omnes capillitium habere æqua-
 ter attonsum: idque tantò dili-

*Causa
 capillo-
 rum ex-
 cussa.*

gentiùs vrgebant; quòd vereretur, ne Indi vnà cum cæsarie longiori, cuius vsum ad maiores sacrum referebant, clàm superstitionem alerent. Ac effecêre Patres, vt in hac quoque causâ muti se nollent vno cincinno à tonitruo discerni. Alios tamen offendebat à tam priscâ origine deriuatum posteros decus simul aboleri. Iamque quem finem gentis dynastæ Pontius, qui centum hinc leucis distabat, gubernatorem supplices adiêrent, ne pateretur à Patribus eam suis caputibus nuditatem inferri; qui potius eos iuberet, si Indorum capita conspirarent, contentos, nihil in crinium curâ ac discrimine tractari. Nec infeliciter causam dederunt, factâ sibi potestate, quâ eam comam arbitrato suo promittere ac torquere in cirrum possent: vnde olim solenne ipsis fuit, fastigium in vertice capillum pro crine

à erigere. Quo factò alijs cu-
 iculis subruenda innatæ vanita-
 s consilia fuère : quos inuento
 on minùs facili quàm pio Patres
 gerunt. Nam, quia Dei Paren- *Sodaliũ*
 is clientes peculiari religione ob- *B. Virg.*
 ricti, citiùs virtutis commenda- *virtus.*
 one mouentur ; eos blandâ so-
 daque oratione cohortati, do-
 ebant, quantum apud alios Pa-
 ronæ suæ obsequium ac integri-
 ati ipsorum opinio accederet, si
 uderent capillatorum aciem suis
 exemplis perrumpere : decus il-
 ud esse cum quauis ferâ hominì
 omune : hircos & fœda anima-
 ia, vt de quorum lanâ sit iam olim
 disputatum, nunquam tonderi; at
 ues vt sacrum patienti Christo
 animal quotannis lanam forfici
 bmittere. auderent in gratiam
 Virginis, vt æqui rerum æstima-
 tores, pilos non pluris quàm pili
 facere. Quibus stimulis iterum.

ac denuo admotis Patres adeò f
 dalium animos perculerunt; v
 cæsariem omnem paulò pòst Ma
 gnæ Virginis amore præcideren
 cuius muneris gratia fuit eò ma
 ior; quòd mutatâ in melius æst
 matione, capillos vt rem vilem
 Dei Matris pedibus subijcerent
 sub quibus etiam coronæ sternun
 tur. Ita vltronea Virginis manci
 pia, ad eius nutum obsequium qu
 attonsa, cæteris quoque animos
 addiderunt, vt paulatim spont
 suâ cum pilis obstinatum ca
 pillitij amorem po
 nerent.

ANNVS SÆCVLARIS
 SOCIETATIS
 IESV

PARAQVARIENSIBVS
 CELEBRATVS.

ANNVM Societatis IESV Sæcu-
 larem à Paraquariensibus ce-
 lebratum, suprà, cùm ratio Colo-
 niarũ fuit à nobis exposita, velut
 in transitu attigimus, exactiùs hoc
 loco Indorum gratos in exornan-
 do Societatis Sæculo labores e-
 narraturi : vt initia describendæ
 Paraquariensium Reipublicæ con-
 fecta, festiuâ coronide absoluere-
 mus. Porro in opere tam læto
 Collegia cum vtriusque fluminis
 Paraná & Vruaicæ Colonijs, ac
 simul omnes cum Europæ ludis
 certârunt: tantâ contentione In-
 di ad honestandam Societatis no-
 stræ, primum sæculum Dei singu-

lari beneficio emensæ, sibi non infructuosam ætatem incubuere.

Societas IESV Sæcularis Annus à Paraguarie celebratus. Cordubensis Collegij planus. Et octona quidem huius Provincia Collegia, quantum religiosa modestia ferebat, civium in Societatem, eiusque Sæcularem Annum studia quodam impendio publicari, permisere. Corduba præsertim post solennem supplicationem splendido ornatu per arcus triumphales ductam, Ari passim latera viarum claudentibus, R. mus & Ill. mus D. Fra: Melchior de Maldonado Tucumanensis Episcopus Societatis IESV Centenarios labores eximijs laudibus pro concione celebrauit. Posthæc Statua D. Ignatij, ceu hæresin ac Barbarorum superstitiones expugnantis, in Urbis quadriuo erecta, visa est ignibus ab arte subornatis procùl subiectam Hydram & Gigantem fulminare; festis ignibus vario artificum com-
men-

nento S. Ignatij victoriam toto
 oppido illustrantibus. Inde eque-
 tres ludi à Nobilitate adornati,
 sæculare Societatis stadium ath-
 leticis decursionibus honestârunt.
 Eam gloriam iuventus pedestri
 Musâ imitata, vario emblemate
 ac poësi parietes in Societatis LESV
 decora descripsit. At Collegium *Collegij*
 Boni Aëris solenni & ante hunc *Boni*
 diem nunquam his terris viso sup- *Aëris*
 plicantium agmine, seu frequen- *conatus.*
 tiam seu pietatem apparatusque
 consideres, religionem procura-
 uit. Currus eleganter in diuersa
 pegmata & arcus fastigiati, hinc
 symphonicos pueros pro auriũ
 allecebrâ; inde spectacula ad rem
 præsentem idonea, vt in nobili
 theatro circumuehebant. Quo in
 numero pueritia, quæ primis lit-
 terarum elementis imbuatur, pri-
 mas ob ætatis gratiam tulit: pue-
 ri enim per decurias in aciem di-

spofiti, Dæmoni gigantis mole incedenti aptis ad rem conuitijs insultantes, identidem eneruatas eius vires, ac rabiem S. Ignatij religiosâ militiâ edomitam acclamabant. Eorum voces Æthiopes quoque & Indi alij sunt æmulati; qui triumphales choreas circa aliud Erebi monstrum duxêre, pedum hilares plausus festiuo cantu non disparis argumenti profecuti. Similes ludos magnâ omnium ordinum voluntate Indi per reliqua quoque Collegia ediderunt.

*Redu-
ctionum
gratus in
Societatem
animus.*

Cæterum Indorum, qui Reductiones incolunt plausus, quo sæculum Societatis excepêre, alterius quoque sæculi plausu dignus est: in ijs etenim maximos gratæ mentis conatus ipsa ingenij, nuper Patrum operâ vix à squalore redempti, ac rerum omnium tenuitas vltra Europæum splendorem extollit. Nam cùm Scenico
luxu

uxu ita careant, vt vix queant ex-
ra theatrum corporum nuditati
onfulere; foras tamen vires om-
es vt in scenam euocârunt, in-
quo memoris animi ludum orbi
ine Fabulâ darent.

Hos inter S. Francisci Xauerij *Redu-
ctionis
S. Fran-
cisci Xa-
uerij ap-
paratus.*
colonia ad Vruaicam sita publica
ætitiæ vexillum prima extulit; cuius communem sensum iucun-
dâ, etsi minimè sumptuosâ pictu-
râ, parieti inscripserunt: domo-
rum enim singularum superficiem
publico expositam fideiâ indu-
xerunt, nigris ductibus per æqua
interualla transuersim candorem
distinguentibus, tam amœno pro-
cul arbitrantium tum obtutu tum
ludibrio, vt eminùs spectanti lon-
gè supra operis pretium laboris
gratiam augeret. Ad publicatam
lætitiam euocati è Colonijs Patres
omnes, vnà secum Caziquios, seu
Regulos, quotquot Paraná ac Vr-

naicæ litora accolunt, hospites adduxere, splendidissimo vt inter illos cultu visendos. Iis aduentantibus magno tubarum clangore, ac obuiam sub signis eductâ pube honos est habitus; mitiori quoque tibiæ ac vocum concentu classicum interpellante. Prædie eius diei, in quem Sæcularis Anni celebritas erat indieta, Verspertina Psalmodia exquisitâ cantantium ac tibijs fidibusque ludentium harmoniâ peragebatur, tribus ordinibus canendi vices eleganti varietate alternantibus. Nox ipsa, ne Sæcularis diei lucem ignoraret, artificiosis ignibus illustribus secuturi crastini honori præluxit. Ipsa verò dies varia piæque simul & curiosa obeuntibus spectacula obiecit. Nam præter arcus eleganti structurâ pro gentis ingenio laboratos, Aræ per vicos opere subitaneo erectæ, religio-

igitur porius Sæculi, quàm pro-
 prii fastiis intuentes admonebāt:
 etque idcirco diem totum SS. Eu-
 charistia omnium oculis palàm,
 exposita docuit, quē orbem Cen-
 tum Societatis Anni explessent.
 quamuis pro suâ in Societatem
 veneratione Indi choreas ludos-
 que varios Patrum honori publi-
 cæque hilaritati darent. Quæ ob-
 lectatio ut viros deceret, Bororæ-
 nses militari dramate effecere.
 Illi enim, ut armorum peritiâ præ-
 ceteris clari, scenam à militiâ in-
 struxerunt: in quâ hostes à se fu-
 sos, fugatos, ac demum apud In-
 feros iniqui belli pœnis excrucia-
 tos, exquisitâ bellicæ disciplinæ
 ostentatione commenti, non mi-
 nus peracto ludo plausum, quàm
 pœana post veram victoriam ine-
 ruere.

Ad huius Reductionis exem-
 plar ferè Colonia B. V. sine macu-
 lâ

*Redu-
 ctionis
 B. Virg.
 sine ma.*

*culi cō
cepta su-
dium,*

lā Conceptæ Sæculares ludos ce-
lebrauit : cui illud imprimis pecu-
liare fuit ; quòd incolæ sexcentis
omnino arcubus triumphī specie
excitatis rarum grati liberalisq̃ue
animi specimē ediderit. Quo lo-
co solenni ritu Antonio Niengirū,
Nicolai (de quo pluribus infrā
agetur) filio, tum ob parentis de-
functi summa merita, tum spes
optimas de hæredis minimē de-
generis virtute conceptas, bacu-
lus, honoris publici insigne colla-
tus est. Eam pompam Bororæen-
ses, huc quoque ornandæ Socie-
tatis studio delati, egregiā scenā
finierunt. Neque dissimilis fuit
aliarum Reductionum Vruaicam
accolentium in eo negotio cona-
tus aut successus.

*Redu-
ctionis S.
Ignatij
opera.*

Qui autem Páranæ litora co-
luère, pari ingenio studioque cer-
târunt. S. Ignatij Reductio, vulgò
Yabebuyri Odas Vespertinas se-
ptem

tem symphonicorum classibus,
 totidem colonijs excitorum, mo-
 dulata est. Post rem diuinam pa-
 ris ac belli artibus Sæculo Socie-
 tatis Indi applausere: alijs vm-
 ratili pugnâ belli simulacrum,
 variè mutatâ acie exhibentibus:
 alij, qui supplex agmen vr-
 tem religiosè obeuntium præce-
 dentes, explosis subinde tormen-
 tis minoribus aduenas salutârunt,
 ab armis ad choreas & carmina
 dilapsi, S. Ignatij laudes clypeis
 variârunt; quos totidem eius no-
 minis litteris inscriptos ad Ana-
 grammatum leges vltro citroque
 non sine tripudio circumlatos, no-
 mo subinde ordine confundebant.
 Et ne elementum esset vllum eius
 celebritatis expers, nauali quoque
 prælio inter innumeras faces sub
 noctem congressi, de pietate ve-
 riùs in socios, quàm vllâ victoriâ
 depugnârunt, in eâ ipsâ discor-
 diâ,

diâ, ceu in Musico concentu, grati memorisq̃ue animi contentions concordēs.

Redu- Porro B.V. ab Angelo Salutata
tionis In- Reductio, (quæ alio nomine Yta.
carnatio- puâ vocatur) XVIII. Kal. Iul. pu-
nis spe- blico honori decreuit. Illic præ-
stacula. ter vulgatos tunc ignium, iaculo-
 rum, canentiumq̃ue applausus,
 præcipuâ ingenij festiuioris laude
 Societatis IESV Sæculum diuersis
 ac subitis pro re natâ centenarijs
 repræsentârunt. vbi enim satis
 theatro datum; solutæ iam con-
 cioni, & ceu peractâ fabulâ, dila-
 benti inexpectata in reditu spe-
 ctacula occurrerunt. Quippe
 improvisò Polychronius ingenti
 proceritate, prolixâ barbâ cani-
 tieq̃ue non horridâ conspicuus,
 Centum Societatis Annos & sæ-
 culare senium præseferibat:quem
 puerorum Centuria, varijs colo-
 ribus datâ operâ discreta, ordine
 seque-

sequebatur, eo colorum discrimi-
 ne diuersa Societatis ministeria,
 innuente. Interea dum Gigas ille
 Macrobius aduenas ac spectatum
 aduolantem Paraquariam scenico
 ambitu iussit bene venire; Cente-
 naria cohors carmen Sæculare
 alacri voce Seni accinuit. Paulùm
 deinde spectaculum illud oculis
 ac pari passu sequentibus, Armen-
 tum centenis omnino bobus con-
 stans non sine latenti numeri illius
 arcano, se offerebat; tauris labo-
 riosos Religiosi Sæculi aënos, Chri-
 stiani que agri culturam notanti-
 bus, ea iumenta pro centum iugis
 totidem Arcus triumphales subie-
 runt, emblematis insignes: vt in
 præsentì plausu futuræ felicitatis
 memores omen inde captarent,
 tam arcto præteriti laboris iugo
 se in amplissimos fornices & lacu-
 naria laxante. Id seu triumphan-
 tis seu supplicantis Polychronij
 agmen

agmen cùm ad templum propius
venisset, Centuriæ puerili in sin-
gula capita, velut debita ei mili-
tiæ annona, centum panes in ipso
templi limine dabantur. Inde ad
templi interiora pergentibus Ara
visa est, centenis lucernis illustra-
ta; ad quarum singulas idoneum
lemma ad Societatis insinuandos
labores pendeat. Coronidem
lætitiæ postremò drama impo-
suit, vbi Actores mutato ordine
spectantibus applauserunt, fau-
stos alterius sæculi successus ac
tempora precati.

Hæc aliaque Indorum studia
Sæcularem Iesv Societatem ac
vniuersam Paraquariam exhila-
rârunt: vt dubites, maiorine So-
ciorum an Indorum solatio sit
eâ pompâ Sæculo litatum; illis
tam gratam beneficiorum memo-
riam in Barbarâ olim gente ad-
mirantibus; his in ipso laboris
tam

tam iucundi impendio sibi gratulantibus, se tandem positâ feritate tam gratos, vel ex expugnata incitiâ tam peritos fuisse.

REDUCTIO SANCTI IGNATII APVD ITA- TINOS.

Absoluimus ergo vicens Reductiones ad Paraná & Vruaicæ fluminum litora diuiso ex æquo numero sitas. Restant postremò binæ. quarum prior à Paraquario fluuio, qui Prouinciæ nomen tribuit, duodecim leucis distat, non segetis modò, sed & herbæ cuiusdam, quæ Indis solet in delicijs esse, prouentu felix; nec minùs piscium, ferarum, ac salis ferax: vt præter securitatis ac religionis amorem, qui è veteri sede Indos fugauit; etiam loci amœnitas inuitaret.

Sic

*Vilis
Patris
excursio.*

Sic à tergo impulsi: & à fronte tracti facile patriæ desiderium exuerunt. Sexcentas hodie familias hæc sedes numerat; quarum inquilini ad virtutis ac morum culturam nec hēbetes nec segnes in hunc diem animos attulere. Ex hac velut arce excursionem P. Iustus Mansilla fecit; vt Indorum adhuc cum bestijs communia spelæa & mores habentium feritatem, quibus posset illicijs, mitigaret. Is post infinitos labores laborem sectatus tandem tres Indos reperit, vel potiùs nondum planè agnitus amisit, illi enim rati suam libertatem à Brasilo. Europæis eo aduentu peti, terga insequentibus verterunt, celeri fugâ elapsi. Vnum tamen ex illis Pater assectus blandè compellatum edocuit, se non ex prædonum tribu, sed illâ Societate esse, cuius commilitones pro Indorum salute excu-
barent,

arent, libertatem illorum ad-
 ersus orci & nefariorum homi-
 um insidias propugnare soliti.
 atrum nomine illico recreati In-
 orum animi perquam sibi de
 orum aduentu gratulabantur; *Indoriæ
in Patrē
& Socie-
tatem
studii.*
 uòd dicerent, se P. Alphonfi Bár-
 anæ, nuper defuncti, industriâ
 ruditos, post eius discessum sem-
 er Patrum inopiâ simul ac desi-
 erio vehementer laborâsse. Pa-
 i deinde mirâ comitate non ho-
 pitium modò sed stabile domi-
 lium obtulerunt, precati, vellet
 ineris sui causas in suæ salutis
 rocuratione finire. siue enim er-
 antes conquereret; se hactenus à
 atris habitu omni fuisse discipli-
 â destitutos; siue laboris fructum
 ellet; se polliceri, ad primam de
 us aduentu famam omnes ad
 atris vocem & Christi gremium
 cursuros. Eum gentis cando-
 m miratus Pater, simulque dele-
 cla-

status, sudorem suum in fecundum
 solo tam auidè post tantam s
 citatem imbibi, eam Indorum e
 ga se voluntatem muneribus a
 cendit. Quippe illi donis auct
 cùm suis domi munera laudaren
 facti Patris præcones, sensim ince
 las omnes illâ illecebrâ ad ipsi
 colloquium traxêre. Cumque pr
 mō quinæ familiæ aduolarent
 rumor per tot ora propagatus
 alios atque alios accersuit, do
 nec ingens multitudo non iam
 dona, sed Christi doctrinam sibi
 tradi publicâ omnium voce po
 stulârit. His tam calidis precibu
 pondus longè maximum addide
 runt. Vt enim Patri omnem de
 suâ fide dubitandi materiem am
 putarent; ad vnum omnes casa
 riem, (quæ quàm altas in hac gen
 te radices agat, nuper docuimus)
 eo ipso loco detonderunt. Quo
 tam serio bonæ mentis documen

Capilli
 honoris
 causâ
 ampu
 tati.

to Pater iam ex se incitatus, ad il-
 lorum commoda rapiebatur: cùm
 ex illâ tam charæ inter eos rei,
 quâ pluris apud nos aurum nec
 auari faciunt, vltroneâ iacturâ
 conijceret, quantâ alacritate es-
 sent leuiora imperia toleraturi.
 Igitur hoc postremo triennio to-
 tum se procurandis illorum emo-
 uementis non sine vberrimo fru-
 ctu impendit, ac spes est, si operæ
 non desint, ex agri huius culturâ
 non multò post messem fore se-
 ipsa in dies maiorem. Nam cùm
 ilij non nisi summo Patrum cona-
 tu essent è speluncis ad vitam pu-
 blicam eliciendi; hæc gens vltro
 reipublicæ formam & coloniam à
 patribus deposcit: quæ fructum,
 nisi fallor, ciuilis concordie vel
 capillis didicit; quos iunctos
 difficiliùs quàm separatos per
 lures cincinnos absciderunt:
 quin & ingentium fluminum, quæ
 colligere intra litus aquas negli-

Q gunt,

gunt, vado pueri illudunt, in cuius collecto alueo totæ naues absorbentur.

*Matris
fatalis
ira.*

Hæc tam lata publici operis exordia aliquantum priuati sceleris atrocitas corrumpit. Anus enim octogenaria catechesi iam satis exulta, cum iamiam putaretur piacularibus vndis perlucenda, filia & impatientis animi vitio illum salutis fontem sibi obstruxit, quippe cum filia seu iurgijs, seu morbo matris offensa, in temperantiùs eam esset verbis adorta, illa indignè ferens, à nata sibi tam petulanter illudi, laqueum se peremit, miserabili sanè vindictæ genere; quando prolis obloquentis linguam vltura eodem fune, & vocis & calli simul iter sibi præcluserat.

* *

*

RE-

REDVCTIO B. VIR-
GINIS FOYENSIS
VULGO TARÈ.

QUinquaginta supra quingen-
 tas familias istam coloniam
 occupant: quæ nomen à Foyensi
 Dei Parentis imagine è Belgio al-
 lâtæ sortita spem fecit, fore, vt
 quemadmodum olim sigillum
 Matri Virgini sacrum Belgarum
 pietas è durâ & annosâ quercu
 ruit; ita è tam duris initijs ac
 nimis aliquod Christiani homi-
 nis simulacrum tandem exsculpi
 possit, barbarâ licet siluâ tot la-
 orantium gemitus aliquamdiu
 frustrante. Pertinax imprimis hoc
 loco Barbarorum animus diu Pa-
 rum pios conatus nō aliter quàm
 iniuriam auersatus, nō vnum odij
 in iniqui fomité habuit. Etenim *Gentis*
 ens ista pridē suo pte ingenio in- *obstinaci-*
 cessē libertatis amore corrupta, *tio vna*
de a
 Q 2 fre-

frenum omne toto biennio abiecit, & si quæ honestioris animi scintilla in tantâ caligine promiscuit, perpetuis eam comestationibus & insanâ perpotâdi voluptate obruit. Atque hanc sitim non inoliti modò vitij, sed mellis quæque dulcedo accêdit, quo ab apibus collecto potiones immodice seu philtrum attemperant. Super enim illic agri campi que omnes nativâ soli clementiâ floribus tantopotentis succo tumentibus refert, ut ab apibus ad mellificiû adhibita gratam acrimoniâ, sed capiti infestam, liquori concilient. Ex eodem fonte consuetæ malorum scaturigines promanât, prælia inter comibones orta, cædes ac libido ne inter Barbaros toleranda, feminæ adeò, quas ingenita verecundia solet à publico dedecore cohibere, in choreas minimè pudicas effusæ, omnem honestatem proculcant. Ipsa dein loci amœnitas, cuius

s exemplo credebantur posse
 ritatem Indi dediscere, temu-
 nta capita in bonorū copiā pe-
 res effecit, tam nulla tellus illic
 rtutem gignit, vbi feliciter gulæ
 ritamenta proueniunt. Vt enim
 atres gentem illam nondum di-
 nis momentis parem è latibulis
 borârunt ad promiscuum vitæ
 agrorum cultum loci opportu-
 itate allicere; his præsertim In-
 is locus omnium commodorum
 rax obuenit. Quippe oppidum
 lud edito loco situm aurâ per-
 uam salubri, & per obstantia
 rocul nemora mitigatâ leniter
 erflatur: ac montibus, quâ se-
 centrionem spectat, ceu theatro
 clusi coloni aquas & siluas quo-
 uersum habent vitæ susten-
 ndæ præsidij plenæ. Sed steri-
 s animi hanc soli fecunditatem
 acti, diu nihil nisi laborem pro-
 lère. Etsi enim non pauci è dy-
 astis ac regulis hanc illecebram

Q 3

seque-

sequerentur: illâ tamen escâ, quæ
 erant ad maiora studia pertra-
 hendi, ad perniciem abusi, popu-
 laribus auctores scelerum & sedi-
 tionis fuere. alij namque ex his
 apertè Patribus vim machinati-
 Indos à Patrum consuetudine mi-
 nis deterrebant. alij subornatis
 illorum caput sicarijs, religioni
 quoque caput in cæde præconun-
 petebant. Et tolerari hæc mala
 ut virtutis religiosæ materies po-
 tuere; nisi alienæ quoque ac æ-
 ternæ saluti paratæ insidiæ ve-
 tuissent, sicariorum sceleri con-
 niuere. Nam astu stygij vetera-
 toris, ac sectatorum eius consilio
 nemo æger ausus est morbi vlli
 indicium Patribus facere; eo quo-
 que inter reos habito, qui ægro-
 tantis valetudinem aut ædes in-
 dicasset: ne quis morienti saluta-
 res afferre aquas, aut manus pos-
 set. Itaque ne tandem eâ indul-
 gentiâ Barbarorum furori animus
 &

*Ægro-
 rum su-
 perstitio.*

& fomes adderetur, Indi aliun-
 de è sancti Ignatii tertiâ coloniâ,
 Saaquazû dictâ, ducenti armati
 multûs auctores exilio multâ-
 unt, vt procûl centum leuca-
 um interuallo abducti solû mu-
 rent, si animum nollent. Illo-
 um discessu patuit, quantum re-
 erat, malorum radices tollere.
 ix enim seditionis capita sunt.
 x illâ ditione abstracta; cûm il-
 ico alia rerum ac hominum in-
 patres esse facies cœpit: ac velut
 up to obice, qui antehac pro-
 enfa Indorum ad rem Christia-
 am studia morabatur, certatim
 irtuti manus dederunt: vt du-
 itari iam non posset, quin, vt
 liqui vltro à pietate alieni in-
 enium sequerentur; longè plu-
 es metu fuerint à fruge abster-
 iti, ne ipsis noxæ apud impios
 esset, fuisse meliores. Tunc e-
 nim sublatâ templorum solitu-
 dine habitari propè sacræ ædes.

*Causa
 malorû
 sublata.*

cœperunt: ad rem etiam ac mensam diuinam, ad catechesin omnibus promiscuè sexus ac ætas accurrit: Patribus ipsis cum rerum cælestium veneratione obsequiis & existimatio accessit; vt ab eorum nutu ac ore vniuersi penderent, nec desiderari ad bene moratam gentē aliquid præter constantiam in his primordiis posset. Vbi verò fama finitimos quoque regulos erudiit, extorrem Caziqium, cuius tyrannidem antehac etiam salutis incommodo fugiebant, cum malā sobole à finibus procul dissidere; vetera pietatis & quietis domicilia repetiuerunt. Quam respirantis patriæ nouitatem eximia Matris in sobolem pietas illustrauit. Illa prolem nuper enixa nihil antiquius habuit, quàm primum illi lauacrū Christianis aquis apparari. Attamen vota tam pia secretiori consilio Deus & natura destituit: partus enim

*Matris
rara in
prolem
pietas.*

enim ille non exspectatâ Sacerdotis salutari operâ vitam antè finivit, quàm posset meliorē inchoare. Quo casu Mater exanimata altero post filij mortem suspirio extincta est, nullo alio quàm animi dolore, geminū invnâ morte funus deplorantis. Tam triste fuit. Indæ mulieri filium perdere; dum apud nos non paucæ Matres, ac patres nihilo feminis cordatiores filiorum salutem sæpe grauius ac ipsam mortem deplorant. Cæteri quoq; coloni admissio semel Christi iugo in dies meliores nihil non optimæ frugis pollicentur. Et profectò præter subducta scelerū alimenta, non leues aliunde stimulos ad virtutem accuratiùs colendam acceperunt, antequam enim resipuissent; tigris ceu à Deo vindice immissa scelerum vltrix inmani strage totam viciniâ compleuit: præter terrores quippe ac vulnera, quæ viatores ab insani-

*Tigris
Dei of.
fensas
vltia.*

Qs enti

enti ferâ citra mortis discrimen
retulêre, vndenis, qui Christia-
no nomine barbarum animum te-
gebant, personam cum pelle de-
traxit, miserabili lanienâ ad sup-
plicium raptis; cùm non nisi tres
à nostris sacris alienati in prædam
belluæ cederent, ne quis dubita-
ret, quænam cælestis vindictæ
portio feræ dulcior fuisset. Præ-
ter homines viginti insuper equos
nec multò pauciores boues eadē
gula depasta est: vt in tam bru-
tis Indorum moribus fera videat-
ur discrimen inter iumenta &
heros ignorâsse. Quamprimum
verò ij crudeles esse in suas men-
tes desierunt; etiam tigris sæ-
uire in corpora destitit, incer-
tum, cuius imperio aut manu oc-
cisa.

*Bestia
pro Indis
pugnant.*

At ne quis putet, bestiam tam
crudelem Indorum tantummodo
scelera castigâsse; ijs ipsis iam
probiora sequentibus opem ad-
uer-

uersus Brasilos tulit. Illi enim iterum collectis copijs Indorum felicitatem in discrimen vocaturi, famâ restaurati belli oppidanos omnes ad arma concitârunt. Veruntamen Deus Indis arctiori iam fœdere sibi adstrictis in subsidium ferarum ac Barbarorum cohortem submisit : quibus causam innocentum propugnantibus Indi arma cum metu posuere. Bestiæ enim & imprimis tigrides Brasilis vndeque obuiæ plerosq; sternebant: reliquias verò, si quæ illarum rabiem euitassent, Guânæ Indi sæuitie feris pares ex insidijs inuadebant, vt impij prædones intelligerent, se vt communem pestem ab hominibus & brutis à naturæ finibus exturbari.

Eam securitatem confidunt Patres magnum momentum ad multorum salutem allaturam : vbi Barbari etiam foris rescuerint, Indorum, qui bruta non essent, inco-

*Explo-
rata co-
lonia hu-
ius con-
ditio.*

*Femina
salutis
impedi-
menta.*

limitatem à brutis quoque de-
fendi. Eam ob causam, ut oculis
coràm huius coloniae republi-
cam ac mores inspicerent, octo-
decim Guaiapori adhuc omnis
disciplinae rudes huc exploratum
venère : quos incolae humaniter
habitos, epulis & festo missilium
globorum fragore exceperunt,
admodum illis officijs recreatos.
Patres deinde Caziquijs duobus
munerum loco forcipes, acus &
hamos, ampla inter Indos dona
obtulère : quæ ipsi ceu regias
opes exosculati, Patri in templo
de salutis negotio differenti pa-
tientem aurem præbuerunt : etsi
ultra aures nihil profundius tunc
admitterent. Ex his fuit quidam,
qui in Guarambarè olim inter
Christianos adscriptus, aliquam-
diu captivus Payaguáis inferniit;
donec à Guayaraporis pro man-
cipio emptus his exploratoribus
comes adhæsit. Eius conditione
per.

permutus Pater, vt hominem ex
 animi & gentis barbarie redime-
 ret, securim cum eius hero paci-
 ſcebatur: quæ permutatio Indis,
 ferro plùs quàm auro infidiantib-
 us, eſt imprimis opulenta. Is
 quæſtuofam ſibi mercaturam ra-
 tus, facilè ſeruo libertatis gratiam
 pro tantillâ ferri maſſâ feciſſet; ſi
 mancipio fuiſſet integrum, ab eo
 ſe nexu expedire. Sed miſer ar-
 ctioribus vinculis impeditus ma-
 luit immunitati, quàm muliercu-
 læ domi exſpectantis amoribus
 valedicere. hinc laqueo illo, qui
 tot heroës ſuſpēdit, illigatus re-
 trahi ſe ad compedes faciliùs to-
 lerauit, quàm vt pateretur ſe fer-
 ro à vinculis, aut hominis Dei ſan-
 guine à noxa redimi, adeò nulla
 grauior tyrannis aut catena eſt il-
 lâ, quam quiſque ſibi in ſuâ flam-
 mâ cudit. Spem tamen ſub diſceſ-
 ſum fecit, ſe cum totâ familiâ pro-
 pediem denuo ad futurum. Plu-

res ex illis minimè visi sunt à Christianis moribus abhorrere, pedem domum ampliùs non relaturi, nisi eodem fascino constricti ad servitutem properassent, quibus tamen est ignoscendum, si moram dilati sanioris consilij plurimum accessu expiabunt.

Aliunde quoque vir inter suos magnæ nobilitatis huc concessit, Guairaminà dictus, Paraliquini Guayaropororum principis nepos, qui à Paulopolitanis priùs captus, postquam illi ab Indis Cuantis fuere cæsi, in Quiriquiri Cuantorum Reguli servitutem transijt. Eo internuntio Pater v. sus, Caziquio Quiriquiri pileum variè tinctum magni muneris loco misit, monuitque Nandiabazù patriæ turbatorem illis nuper sedibus eiectum, deinceps communi foederi nihil obstiturum; quò minùs queant fines suos iunctis armis ac animis aduersus quoscunque

cunque exteros tueri. Addebāt
 deinde, si Christianas mulieres
 Paulopolitanis nupero bello ere-
 ptas vellent in libertatem afferre-
 re, se pro qualibet securim spon-
 dere. Guayraminā operam suam
 ad vtrumq; mandatum liberaliter
 pollicitus, Patrum animis grauem
 aculeum infixit, in illorum etiam
 pectoribus altiūs hæsulum, qui-
 bus aliena salus cordi est. Is enim
 sub discessum manuum ac pedum
 (ea gentis arithmetica est) digitos
 percurrēns, pro illorum numero
 totidem nationes cis & vltra Pa-
 raquarium flumen sitas recense-
 bat, omnes adhuc Christianæ legis
 prorsus expertes; quas & nos
 ad prouocandam commiseratio-
 nem, & acuenda illorū studia, qui
 cum Alexandro Magno alioqui
 deploraturi suam sortem essent,
 velut omnis gloriosi laboris seges
 fuisset pridem ab alijs demessa,
 huc apponemus. Sunt autem

*Indorū
arith-
metica
est.*

Cuanti

*Gentium
Christum
adhuc
ignorantia
multitudo.*

Cuanti	Cocónæ
Guacámæ	Aiguæ
Guchitæ	Guaguichì
Guáti	Tatè
Nambiguazù	Guatuáæ
Characù	Guinchúni
Quiriguichì	Curéchæ
Doij	Ciyui
Curmáni	Chararáæ
Gonni	Guayarapori

Eum viginti populorum syllabum cum digitorum ordine percensuisset, pro gentis inscitia desijt numerum inire: vt quæ præter manuum ac pedum extrema, quibus ad quarumcunque rerum supputationem solet vti, omnes calculos ignorat. quod yltra hunc vicenarium excurrerat, id neque numero neque nominibus distinxit: sed puluere humi corraso & in sublimè sparso, post productum longiori spiritu sibilum, HETÀ, subiunxit. quâ voce Indi multitudinem innuunt, cuius

ius non aptè possunt numerum
definire.

ATQVE hic est pulvis, qui non *Conclu-*
nisi plurium operarum sudorem, *sio.*
& piaculares vndas pluviæ loco
exspectat; vt possit in fertilem
glebam ac spes vberes diuinæ
messis concreescere: cùm interim
tot populi, dissoluti pulueris in-
star, passim per Americæ solitu-
dines & nemora sparsi, æstu tot
scelerum malè inter se & cum
Deo cohæreant. Quæ calamitas,
& tanta in tam vasto agro sterili-
tas piarum mentium non modò
prouocare labores, sed elicere
sanguinem possit. Et vt Tertullia-
ni sententiæ subscribamus, expe-
riatur Paraquaria, Martyrum san-
guinem, aut certè operarum su-
dorem semen Christianorum esse.
Neque enim Catholici orbis tel-
lurem dixerim Ægypti glebâ vi-
liorem: cui si Nilus solis aquis
potuit fecunditatem asferre; malè
nega-

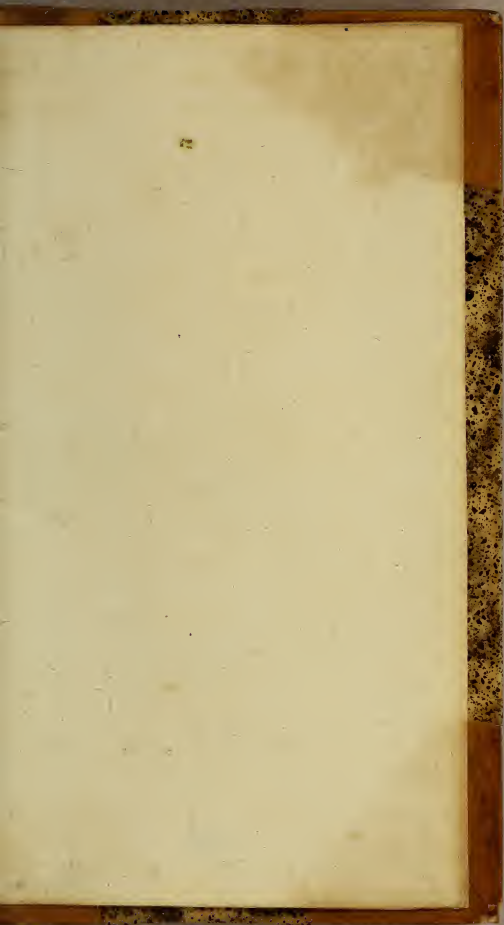
negamus, in tam vitali pro Deo
 laborantium alterutrâ rigatione
 diuinam sementem subesse. Ego
 qui præter tantillum atramenti
 hæctenus in eâ culturâ profunde-
 re nihil potui, omne laboris cre-
 dam me punctum tulisse; si calen-
 tibus bonarum mentium deside-
 rijs oleum affudero, quo denuo
 accensi ad sitientes Indos ceu fa-
 tiscentes agros festinent. vbi post
 impressum squalenti solo aratrû,
 postremò falcem stringant, labo-
 ris diuini sudorem plenis culmis
 abstersuri: vt ipse supremus Pater-
 familias post aliquot aristas re-
 gna sua miratus, messem
 & operas coro-
 net.

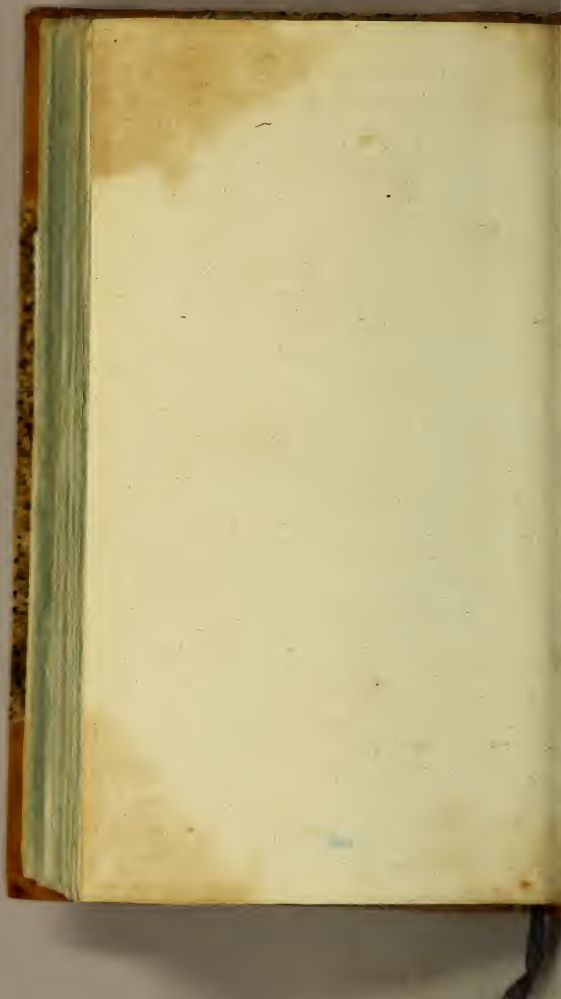
AD MAIOREM DEI
 GLORIAM.

Errata

Errata sic corrigē.

- fol. 17. versu 10 *illi* alterum dele
 fol. 38. v 10. *verò* lege *vero*
 fol. 50. v. 7. post *contendunt* ita interpunge.
 fol. 66. v 4. *annorum* lege *annis*
 fol. 79. v. à fine 7. *sibi* lege *cibi* (ctionem
 fol. 83. v. à fine 5. post *ulpi* tolle interpun-
 fol. 123. v. 1. *cum* lege *vim*
 fol. 133. v. 10. *vinum* adde *sacrificantis*
 fol. 134. v. 2. *impudenter* lege *imprudenter*.
 fol. 138 in marg. *apud vitiū* lege *apud eos vitiū*
 fol. 154. v. à fine 3. *deposuit* lege *deposcit*
 fol. 159. v. 1. *offensa* lege *offensi*
 fol. 165. v. 7. *esset* lege *abesset*
 fol. 170. v. 5. *quàm* lege *quam*
 fol. 178. v. 4. *hinc* lege *hic*
 fol. 187. v. 7. *Pontificum* lege *Pontificum*
 fol. 222. v. 3. *extra* lege *extera*
 fol. 231. v. 3. *nutu* lege *vultu*
 fol. 240. v. 5. à fine *Ipsa* lege *Ipsa*
 fol. 273. v. 15. *retracta* lege *retracta*
 fol. 279. v. 4. à fine *foro* lege *toro*
 fol. 315. v. 11. *est* lege *et*
 fol. 325. v. 7. post *humi* dele punctum
 fol. 335. à fine v. 6. *nobili* lege *mobili*
 fol. 340. v. 6. *ediderit*, lege *ediderint*.
 fol. eodem v. 8. illa verba (*de quo pluribus in-*
fra agetur) omittantur.
 fol. 345. v. 3. prapof. *ex* dele.

7A649
S337m

